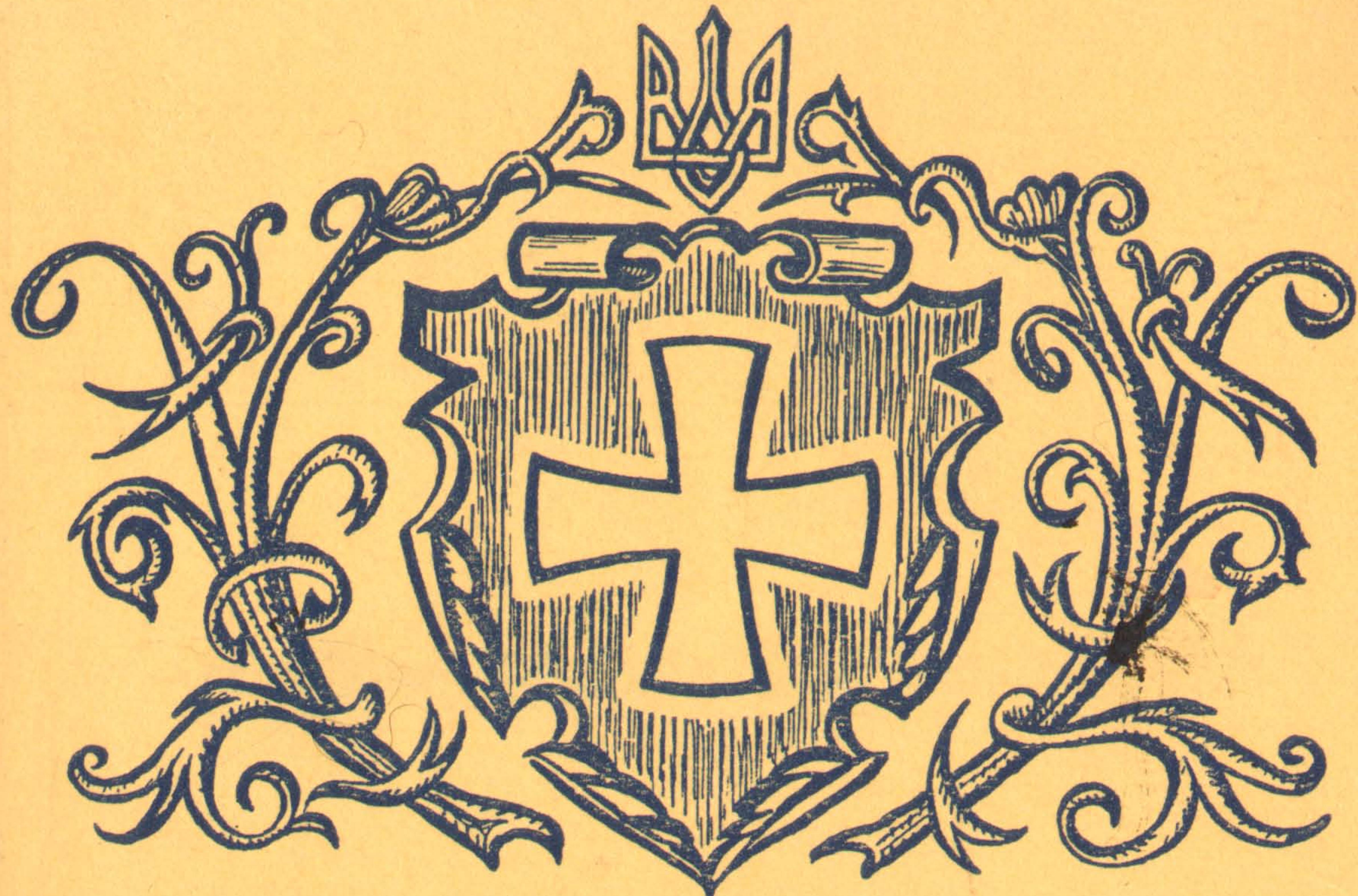

І. ХМІЛЬ

ГОМІН ПОЛІССЯ

(П о е з і ї)

БІБЛІОТЕКА ЛІТОПИСУ ВОЛИНІ
Редактує Колегія

I. ХМІЛЬ

Гомін Полісся

(ПОЕЗІЇ)

Ч. 5.

Вінніпег, Ман., Канада

1960

Накладом Автора

PROCEEDINGS OF WOLHYNIAN LITERARY
SUPPLEMENT
No. 5
Editorial Committee

I. CHMIL

Echo of Polisia

(POETRY)

Winnipeg

1960

*Published by Author
Printed in Canada by Trident Press Ltd.*

ВІД РЕДАКЦІЇ

Автор цих поезій вже раніше здобув належне визнання у відомого поета Юрія Клена, що його оцінку містимо на 6-ій сторінці, тієї книжки.

Поезії І. Хмеля, несені з рідної хати в душі та серці й на шматках паперу з далекого Полісся, почерез бурхливі дні другої світової війни та країн Европи, у країну свободи слова — Америку. Тепер поетові вже не грозить фізична ліквідація, що в умовах тяжкого режиму знищила багато надійних таланів, і тому він із повною силою та найглибшим почуванням передає нам свій світ думок, вражінь і почувань. Ми віримо, що критика скаже своє слово про ці рядки і поведе поета на вищі щаблі його творчості.

“Гомін Полісся” ще і тим цінне, що сам автор тяжко працює фізично і за свої ощаджені гроші видав цю збірку, бо ні кому йому допомогти. Цей факт свідчить, що ми вступили в тяжку добу шуму моторів і не дочуваємо слів голосу наших поетів і письменників, що в усіх часах будили і вели народ до вершин буття. Коли автори самі пишуть свої твори, самі їх видають, а ми їх книжки не купуємо, або за неї не платимо, то тим робимо велику шкоду нашій культурі та не допомагаємо нашим таланам належно розвиватися. Мудра критика веде автора й вдосконалює його, а численні читачі підтримують на духових силах і немов тим вимагають від нього всебічно глибоких творів.

Віримо, що “Гомін Полісся” широко гомонітиме в країнах нашого поселення та звелить Бог, що гомін цей долине й в Україну, а наші читачі ці поезії приймуть із повною повагою до своїх хат.

Р. Сосна.

**Герб Поліської Землі
(Берестейщина)**

МОЕ ПРОХАННЯ ДО КРИТИКІВ ТА ЧИТАЧІВ

Не шукайте в мене високої освіти, стиля та художньої мови, гарних висловів, великого та широкого лету фантазій і, глибокого світогляду. — Писав так, як диктувала мені, хоч і вбога, але українська рідна Муза під шум Поліських Пущ і Борів, під казку моєї прекрасної та співучої Матері, під спів жайворона в полі весною, під крики та концерти журавлів на галях, під подихи хвилюючого жита на лану, під свист і виття шрапнелів і гранат своїх і ворожих, під рев гармат і пропелерів, — під марші повстанчих загонів УПА, під лопіт Синьо-Жовтих пропорів, під заграви і дими пожеж, під скрегіт і злобу окупантів — Варшави, Москви і Берліна, під гомін радісних дзвонів Воскресаючої УКРАЇНИ, під крики “Осанна” моого збудженого зі сну Народу, під німу мову карих очей і биття чулого жіночого серця і, — під легенди моого прекрасного, але занедбаного усіма Полісся — перлини у вінку діядеми Нашої Поневоленої Батьківщини — України . . .

I. Хміль.

ОЦІНКА Ю. КЛЕНА, ВІРШІВ І. ХМЕЛЯ

“З великої кількости віршів, я міг вилучити тільки 27.

У вибраних 27 віршах найкращі є писані на поліські теми. Деякі з них, подеяких скороченнях, роблять враження дуже щиріх, пройнятих теплим почуттям поезії і дають прекрасні картини рідного Полісся”.

31. VII. 47.

Ю. Клен.

ПОВОРОТ — 1918 Р.¹⁾)

(чорноокій Н.)

Я знову в рідній стороні —
Мій краю змучений борнею!
За ту омріяну Ідею,
Що нею сяйно дзвонята дні.

Я знову бачу красу нив
І гаю памолодь пахучу, —
Оту доріжку в бір ведучу
Де вперше плакав і любив.

Я знову чую уст тремтіння
І пісню рідну звідусіль —
Казковий шелест верб, топіль
І лебедине голосіння ...

Я знов ловлю немов у сні
Биття і ритм твоєго серця.
І п'ю як з повного ведерця
Твій лет думок, твої пісні.

Бо в чужині — (це ж не секрет) —
За довгий час скалічив мову ...
Нема там дружби, ні любови,
Що їх рад бачити поет ...

Бо там не так співа й діброва,
В жінок не тая хода й бюст. —
Не тії очі, шептіт уст,
Не та і пісня колискова ...

І я ось дякую — (радій!) —
Богам за те, що повернули!
І серце спраглеє надхнули
Красою рідною стихій ...

І борові — що він збудив
З дитинства казкою святою!
Ізвів зустрітись із тобою,
Надхнув любов до рідних нив ...

Полісся 1918.

¹⁾ Решту поезій „Демократична Влада Польщі” знищила при ре-
візіях і арештах.

МАТЕРІ

Ранок стука так п'янко в вікно. . .
Гей і ранок то ранок кохана!
Подивись: скільки в полю квіток,
А жита — далечінь океану.

I роса мов горить, золота,
Переливами грає на сонці!
Простяглися повстанці в житах,
Цих полів запашних оборонці.

Бо прийшов із Москви Чингізхан
Із ордою, мовляв “визволяти”! —
Від усього, що лях не забрав,
Від землі, від діток, і від хати . . .

Як господар нам стать би в краю
I піддать під суверена зброю. —
I якого б ще треба раю,
Моя земле розп'ята ордою!

Полісся 1942.

ТОБІ УКРАЇНО!

Я чую тупіт тисячліть,
Що йшов у славі, і неславі!
I бачу твій незгаслий міт —
Закони Вільної Держави . . .

Щоб стріти Маєстать Твою —
Гряди, пора — в Імя Господнє!
Тобі у візіях молюсь
У співах дзвонів Великодніх!

Устань, гряди — Народи йдуть
Із криком радости — Осанна! —
Тарас, Богдан свій шле салют,
Дніпро в бетоні Дніпрельстانا.

Мазепи Дух, Франкова Тінь —
І Юр, і Лавра, і Софія
Уп'явши зір у височинь,
Огнем викрешують надію . . .

І сонця творчий колобіг
Тобі осяйно й чудотворно
Торує шлях стопам Твоїм —
Вкраїно, Мати, Непоборна! . . .

ТОБІ, ПОЛІССЯ!

Як дим пахучий із кадила,
Як пах квіток Троїх гаїв,
Складаю Батьківщино мила,
Тобі оцей свій вільний спів.
Прийми його як дар від сина,
Як серця люблячого дар! —
Ступаю по Твоїх — руїнах —
Зложить вінок на Твій вівтар.
У співі цім — тяжка знемога
І мало в нім небес краси —
Його ж надхнула віра в Бога
Ta бреньк серпа і дзвін коси . . .
І крик веселий над болотом —
Лебідок, чайки, журавля;
Упівський чин, що крові моттом
Озброїв бори і поля . . .
І шелест листя золотого
З легендою Твоїх лісів —
Усе, що є й було святого
Від незапамятних часів! . . .
Любов і віра — це ж і ліки,
Що все були Твоїм добром,
Що все об'єднує навіки
Тебе із степом і Дніпром! . . .
Тож Львів і Холм і ця рівнина —
Сокупність гір, степів, низин —
Це ж Мати наша УКРАЇНА
Від Щари й Припяті по Дін.

Прийми ж і піснею потішся
Як діти цвітом повесні,
Красо незбагнута — Полісся,
Свята в уяві, як і в сні . . .
Борись, змагайсь, щоб жить під сонцем
Уростай в землю, як граніт! —
І все на південь у віконце
Дивись, виконуй заповіт! . . .
І гомони дрімучим бором,
Щоб швидше вирватись з оков,
І все тягнись, як хміль угору,
Нову відроджуючи кров!
Тоді Ти станеш як Господар
Під Синьо-Жовтий прapor свій, —
Тобі Твоя це коже врода
І та одвічна Правда дій!

П О Р А

Щож ти спиш брате мій,
Тож весна на дворі! —
Всі сусіди орють
Власний лан на зорі.

Починає сівба, —
Ще й поглянь-но яка!
Ти ж не гірший за них
Що, не син козака? . . .

Встань-прокиньсь, як колись
На себе подивись:
Чим ти був у степу
За гетьманів колись? . . .

— Вільним паном, як птах
Ти ширяв по степах, —
І неслась про тебе
Слава-грім по світах . . .

А тепер — гей, гей, гей —
Не пізнати тебе!
І не хоч підвестись
Із чортівських лабет.

Не козак, не батрак —
Ні землі, ні дітей . . .
Казахстан, Колима, —
Соловки, Єнісей . . .

Доки ж будеш тягнути
Ти в покорі ярмо?
Всі на храм глянь ідуть —
Весна, сонце, тепло . . .

А ти чорний як ніч
І холодний як мла, —
На протязі сторіч
Комусь сієш свій лан.

I не сором отак
Потуратись — повір:
За дрючик і гати —
Бий, хто лізе в твій двір!

I так бий, щоб не встав
I не вимовив — бе . . .
Bo не вб'єш, то давун
Геть задушить тебе . . .

Чуєш брате, вставай,
Бо надходить пора!
І за зброю хапай,
Щоб як слід покаратъ...

РАНОК

Тремтить у літньому світанку
Шовкове листя лип, топіль,
Мигтять на травах звідусіль
Змарагди росяного ранку.
Палає загравою схід,
За лісом пісня десь лунає,
За обрій котиться, зникає,
Де млою вкрився краєвид.
Мов дим легесенький хвилює,
Над нивами поплив туман
Спросоння дише пахом лан, —
І Припять відблеском малює.
Шепоче мрійно густий бір —
Таємно, лагідно, ласково,
Хоч гамір б'є на перекір
Криклиших лебедів над ставом...
І ось у величній красі
Сяйнуло сонце в авреолі, —
І захлинулося в ясі
Усе вгорі, як тут, у долі.
Співає все — і луки й гай,
Йому вторять поля, діброви,
Над лісом червінь — небокрай,
А долом колір змарагдовий.
Молитву жайворон поніс
До неба вгору, аж до Бога, —
Так гимн величний до Святого
Співають води, поле й ліс.

Полісся 1941.

СИРОТА

Степ і степ, доріжка,
Неозора синь —
Жене, босоніжка
Сирітка — Василь.

Вівці у яр пасти
З колгоспних осель:
Штанці рвані, плащик —
Бриль, із конопель...

Личко немов глечик
Спекле нанівець,
Торба через плечі,
З висівок хлібець.

Шкутульга обніжком
Сонце б'є в лицє —
Порепані ніжки
Коле щебрецем . . .

Сирота? — хто знає —
Можливо, — в тюрмі ж! —
Дід десь на Алтаї,
Батько в Колимі . . .

Мати? — Вмерла торік
З голоду. . . — Кра, кра! —
Здрігнув хлопець взморі —
Невільник, батрак . . .

Продукт — “пятирічки” —
Червоних гориль,
Сталінської тічки
Праці й рук громил . . .

Ось вона, — “Епоха”
Дикого Кремля! —
Топче твір святого
Лапоть москаля . . .

НА ЗМАГ!

Як гарно — глянь; — у квітах май,
Прийшла весна, немов княгиня . . .
Бджілки так радісно бринять,
Мов хор співає у святині.
Роса тремтить, парує став
Із поля хвилями до хати
Вливає струмом запах трав,
Що ген яскрять, по сіножатях.
Мое Полісся, борів шум,
 Таємна пісне верболозу!
 Люблю твій низ оцей і сум
 Як заповідь надхнену Божу . . .
 Та чом тебе і не любить,
 Коли навколо стільки чару! —
 Там ліс луною гомонить,
 А там гень Припять сяє впарі.
 А там дуби і — яворі —
 I бори, бори, неозорі! . . .
 А там озера глянь, гай
 Весняним променем говорять . . .

А там дівчата у вінках
І — лине пісня бором-гаєм.
А там, а там . . . з ножем рука
Чужа, кривава, простилає
Щоб вбить красу твою . . . — Оглянсь! —
Праматір всіма позабута! . . .
Вставай, і рви ганебні пута —
Із стелом матірним єднайсь! . . .
Пора, Древлянчино кохана,
Не бійся крові, жертви, мук! —
Вже досить спати у кайданах
Під серцем гріючи гадюк.
На змаг за волю України —
Вплети свій дар в її вінок!
Бо ми й Вона — одне єдине,
Молитва й біль твоїх діток . . .
Тому до бою, в грізні лави
Проти Кремлівських давунів, —
Нехай живе одна Д е р ж а в а
Як Бересть-Київ, Пинськ і Львів!

Полісся 1941.

Ч Е Р В Е Н Ъ

Ранок, ранок, брате,
У вікно поглянь! —
Зором не обняти
Неба риштувань . . .

Пнеться сокорина
У блакитну синь,
Трави ж — у рубинах,
Де лиш оком кинь.

Ллється по левадах
Бліск без перепон,
Куриться мов ладан
З молодих сосон.

Пахнуть сіножаті
Міцно чимсь пянким,
Верби пелехаті —
Хмелем запашним.

Жайворон співає
В галях журавлі,
Чайка невмовкає
У тремтястій млі.

Похилилась нива —
Море колосків:
Незабаром жнива
Золотих ланів.

Косарі, дівчата —
Пісня, жарти й сміх.
У червневих шатах
І кохать не гріх.

Хвілю вітер гонить
З краю гень у край,
Пісня бором дзвонить:
Боже, помагай! . . .

Полісся 1941.

КАНТА

Дай же мені Боженьку Долю, —
Побачить свій Нарід на волі:
Без кпин і кайдан та наруги
“Старшобратьських” лалів котюги!

Дай же мені Боженьку силу
До самої смерти-могили —
Бути вірним сином Вкраїни,
Загоїть ворожі руїни!...

Дай же мені Боженьку серце
Черпать із душ людських ведерцем
Усе що святе у народі —
Для життя, для щастя й свободи!

Дай же мені Боженьку очі
Бачити що Нарід мій хоче,
Бути неугнутим, незламним,
Йти назустріч з гімном — Осанна!

—Осанна гряди в Ім'я Боже!
Нехай згине все, що вороже. —
А зістане рідне на славу, —
Що віщує волю й Державу!...

Полісся 1941.

ПІСНЯ ПРО ДОЛЮ-МАЧУХУ

Зроблю я весною
Сопілку з калини,
Проспіваю пісню
Про долю Вкраїни.

І буду співати —
З весни аж під осінь
Вдихну свою душу
В пісню стоголосу.

Припну їй крилечка,
Одягну у шати
Пущу в бір зелений
Громами лунати. —

Нехай заговорять —
Ліс, Пущі та Бори,
І котять луною
До синього моря...

Про скутії сили,
Про свіжі могили —
Від краю до краю
Орлів буйнокрилих.

Хай встануть титани
Розірвуть кайдани —
Від борів Полісся,
До Сяну й Кубані...

Полісся бо знає
Кому як співати:
— Де Мачуха злая,
А де Рідна Мати?...

Мати — Україно —
Батьків уже досить!
Полісся без хліба,
Та Кремля не просить.

Ні хліба, ні соли,
Ні вина, ні меду —
Геть кате кривавий,
На Північ ведмедю!...

Полісся 1941.

Як-би ти не кракав,
Як-би не балакав, —
Ми пізнали добре
Де “брат”, а де шакал?

Нам Горьких не треба
І Сталіних ваших! —
Наш Тарас і Леся
За вас усіх кращі...

Нам досить грабунків —
Москви з блекотою!
Вставай, хто Людина
За Правду до бою!...

НА КОСОВИЦІ

Світає. Небо багровіє.
Спросоння шепчується жита.
Тремтить роса у трав на віях,
Туманом сірим вкрився став
Із гаю соловей озвавсь
Снує з пісень солодку мрію.
— Вставайте хлопці! — Будить дід —
Пора до праці, гей і ранок!...
Орел піднявсь у небозвід —
Зорить добичу понад ланом,
І жито хилить буйний плід
Де тільки око ваше гляне...
А сіножать лягла як море
Нема їй краю ні кінця, —
Дівоча пісня лине бором
І коси в проміннях блищають
У ритміці косців суворих...
Під змахом подає трава
Кладеться рівненським закосом,
А дід китицю в бриль запхав
Пахучих цвітів — стоколоси.
Зозулька тут же — ку-ку, ку-ку —
Такий виразний її звук,

Що так охоче зводиш руку
І маниш: — Нище сядь на сук!
Не бійсь, віщунко, не злякаю,
Бо я люблю тебе здавна,
Твій голос слухать понад гаєм,
Або з косою на ланах? ...
І гимн чудовий жайворона,
Концерти чайок, журавлів
І ранній подих з церкви дзвона
На рідній батьківській землі.
І буйних трав вологість теплу
І ранок, пающем п'янкий,
І спів коси, що батько клепле,
Такий чарівно-золотий —
Здається світ любови повний,
Пашить розчулена земля
І разом в пісні молитовній
Сплелись діброви і поля ...

НЕ НАМ

Не нам, не нам оті розкоші
У вікнах склепів дорогих! —
Для нас нужда як грім рокоче,
Прокляття, сльози, батоги ...

Не нам і кіна і — палати, —
Машини, авта, кораблі! —
Для нас сирі все казамати, —
Береза, Мурманськ, чи Сибір ...

Не нам і людський відпочинок —
Садки, музики і вино! —
Нам праця й праця, як мури нам,
Канали, смітники, багно ...

І не для нас степи розлогі, —
І що Бог від татарви зберіг! —
Для нас різочки й ті убогі,
За те розлогі цвінтари ...

Не нам і сонце з неба сяє,
Не нам курличуть журавлі! —
Бо нас Донбас живих з'їдає,
Той блиск кривавої зорі ...

Не нам диктатори говорять
Високим стилем про любов. —
— Для нас говорять темні бори,
Надія, віра, зброя й кров ...

Берестъ, Полісся 1941.

З О З У Л Й К О

Чого ти зозулько, —
Не зійшло ще сонце,
Що ти розспівалась
Над моїм віконцем?

Линь собі до бору,
Де дуби, смереки, —
Краще й залунає
Голос твій здалека.

Тут же він із липи
Не пливе луною,
Хоч ляга на серце
Тугою німою.

Хіба що віщуєш? —
Тож не муч зозуле!
Чує ніби лихो
Серце мое чуле ...

— Не про долю-лихо —
Я про них не знаю —
А звістку про друга
Розповісти маю.

Що він там, далеко
У Тайзі Сибіру
Тужить за тобою
В руках безувірів.

Думає, гадає,
А часом заплаче, —
Щоб тебе у тузі
Хоч у сні побачить ...

Тому я так рано
Тебе пробудила, —
Щоб уклін занести
Твоїй любій милій.

Полісся 1942

ІМПРОВІЗАЦІЯ

В бору-бору, лісі густому
Ішла Божа Мати до дому, —
Бо Сина і Бога розп'яли
Північні жорстокі вандали . . .

У звалищах Лавра в руїнах,
Защо ж Тебе так Україно!? ..
Ой, Мати, Пречистая, Мати, —
Не дай нам в неволі сконати! . . .

Софія, що звіку — святиня,
Козацького роду твердinya, —
Узяли в наругу, на кпини,
Глузують над духом Людини . . .

По церквах у — Божому домi,
У рясах гієни червонi, —
Що радi б весь нарiд розп'яти, —
Ой, Мати, Пречистая, Мати! . . .

В бору-бору, лісі густому
Ішла Божа Мати до дому, —
На Прип'ятські води скupатись, —
Рятуй нас, рятуй Божа Мати! . . .

Не бійтесь діти -- Я з вами!
Не кину цiх борiв з лiсами —
Воскрес бо Спаситель з руїни,
Воскресне й Народ України . . .

Полісся 1942.

ЗА МАЛИШКОМ

Трактор ти мiй трактор — Ні вола, ні хати —
Сталiнець дирявий!
— Ожебрачив села,
Зруйнував державу... Коней i помину! —
Колгоспник Рад-Влади
Служить за скотину.

А “ізба” звичайно
Небом принакрита —
Носяться всі з “батьком”,
Як дурний з коритом...

Ось вона причина
У блюзнірстві хама! —
Епоха машини
З довгими руками!

Достоєвських мрія,
Герценевих слава —
Дика Московія,
Славоля кривава.

Ось чума Народів,
Трагедія долі! —
Кара рук Господніх,
Голод, мор і болі...

Сталін — Батько гльобу —
Слухай бідний люде!
Матірну утробу
Клясти через зуби...

Час Апокаліпса —
Трагедія духа! —
Маєш слух та очі? —
Дивися і слухай!...

Трактор ти мій трактор —
Сталінець дирявий! —
Ожебрачив села,
Зруйнував державу...

Полісся 1941.

ПОЛІССЯ

Розлогий низ і монотонний,
Хаці та лози запашні.
А далі бір за плесом тоне
В туманах хмар із комашні.
Боліт Прип'ятських водозбір.
Спиняють ваш утомний зір, —
Це мочарів сумні прикмети,
Боліт Прип'ятських водозбір.
Гряда пісків, то знову бори,
І пахощ хвої, трав роси —
До ваших душ без слів говорить,
Плете симфонію краси...
Пташні ж хіба не зрахувати —
Від чічки ген до журавля,
Що там на галі дзвонить, гатить,
Немов той молот коваля?...
А впарі з ним дзвінкий, дівочий
Що з самих тайніків душі,

Мов повінь вилитися хоче
На волю, в світ серед глуші...
Де-де — хатина поруч бору,
Ріденьке жито на лану, —
Про долю велетня говорить
Душі натягнути струну.

Тут стільки правди і краси
(людина тут не зна брехати):
Для брата, гостя — не проси,
Не замикає й на ніч хати...
Віддасть вам ліжко і постіль,
А сам у присінках лягає —
У чистій, щирій простоті
Вам душу й серце відкриває.

І любить Бога й звичай наш
Без фарисейства і облуди:
В човні читає "Отче наш",
А потім піснею всіх будить.
В неділю з настроєм ясним
Спішить до церкви шавурами
І там, мов справжній пілігрім
Стойт з піднятими руками...
В родині ж, хаті — мовчазний,
Ласкавий, тихий, — та рішучий.
А вийде в бір, і забринить
Мотив про волю й степ родючий.
У праці впертий, — щоб не взяв,
Не гає дурно ні хвилини:
Плете коші на рибу в став,
То сільця в'яже на дичину.
Без діла й хвилі не сидить:
Майструє, точить — на всі боки!
У місто ж? — хібащо з біди,
Або за сіллю раз до року...
І так зріднівсь у боротьбі
Із лісом, бором і водою,
Що й думку кинув лишить бір
З його тим чаром і красою. —
А та краса — його душа
Тверда, невгнута ще й уперта —
Не продається за книша,
Як любить раз — то вже до смерти...
Не заздрий на чуже добро —

Свого ж держиться, мов кожуха,
І те єдине зберегло
Його красу і велич духа.
Його не спольщили віки
І не звихнула “русь святая”,
Но переможницькі полки —
Червоних орд азійська зграя . . .
Землі не кинув, як орел
Гнізда не кидає до смерти
Бо звик до пралісу джерел
Де він воліє краще вмерти.
Його душа і кров, звичай
Зістались первнем до останку,
І на зорі свого світанку
Зberає гарний урожай . . .
Бо як би тяжко не було,
Його не знищила руїна!
І вірить свято — згине зло
Коли настане УКРАЇНА . . .

БОГДАНЕ, ВИЩЕ БУЛАВУ!

Зориш, як міт у далечінь
Простягши руку з булавою,
Чекаючи на брязк мечів —
Умову розрубать з Москвою.
О, так: було пізніше жаль,
Що Переяслав тим знеславив!
Бо ж бачиш, як поміг москаль —
Зломав, стоптав, ще й оплюгавив
Усе найкраще, що було
В душі та крові твого люду,
Поглянь — бур'ян покрив село,
А місто й люди повні бруду . . .
Ганьба, неволя устократ
Страшніша як за Олексія!
Степи паскудить супостат,
Чортополох лани засіяв . . .
І хльобай “щі” із “котъолка”,
Як ті безроги із корита, —

А мясо, мед, пшениця, крам
Задурно йде в Москву Микитам . . .
Оце й увесь, Богдане, твір,
Ота — умова злом підкута! —
Москаль і досі — бузувір,
Як за Петрів, або за Лютих . . .
Алтай, Воркута, Казахстан —
І Соловки, і Біломори . . .
Богдане, встань, — пора прогнать
Із степу ката, людомора! . . .
Нехай тікає за Москву,
Веде “комуну” в себе вдома.
Богдане, — Вище булаву —
Кресни вогнем святим атому!
Зійди з граніту, що Москва
Тебе на глум умурувала! —
І хай твоя ця булава
Покаже гріб в степу вандалам!

Полісся-Київ 1942.

СИМФОНІЯ РАНКУ

Всі до праці — ранок
Усміхнувсь житам! —
Росами світанок
Пах приніс квіткам.

Вітер ниву сонну
Гладить з краю в край,
Пестить, хвилю гонить,
Будить — уставай!

Ось шугнув — ласкає
Золото китиць,
Завернув — гойдає
Кучері ялиць . . .

Бір прокинувсь, шепче —
Шелестить віттям,
А над ставом плеще
Стадо лебедят. —

Все немов під чаром
Сонця жде, щоб з ним
Проспівати над паром
З жайвороном гімн.

А схід багровіє,
Гонить сон з очей,
Мов не ранок — мрія
З “Тисячі Ночей”.

Молиться з любови —
Цвіркун, квітка, став:
Зозулька в діброві,
Перепіл в житах.

Чайка над болотом,
А з борів орли —
Клекотом залътом
В небо попливли.

Журавлі на галях —
Гей і кольорит!...
Лебеді в роздаллях
Вторять їм у ритм.

А з села обніжком
Гурт красунь дівчат,
Вийшли босоніжки
Ягоди збирати.

І міцні й засмаглі,
Гарні, молоді —
Щастя й волі спраглі,
Бо вікі в біді ...

І тільки ступили
Перший крок у гай —
Жбурнули щосили
Піснею: “За Край” ...

Це не пісня — чудо, —
Душа тисячліть,
Що їй тісно в грудях
А рада б в блакить!

Гай здрігнув, вітає —
Підхопив, погнав,
І луну безкраю
Борам передав ...

А бір у Карпати —
Вгору, вшир, у глиб, —
Кидає крилату
Громом гомонить.

Підбіжать, пустують —
Чом же і не так?
Роси їх цілють
Личенька як мак.

Пахнуть водорості
В плавнях мочарів —
Строять хлопці коси,
Гей і косари! ...

Чують, — хібаж диво? —
Це ж закон життя! —
Красунь щебетливих,
Що бором дзвенять.

Один косу клепле —
Бліскотить коса!
П’ють вологість теплу
Гречки і проса.

Прип’ять он за гаєм
Синя, мов імаль,
В плесі відбиває
Мерехтливу даль.

Рибалок що зводять
Намет із лози, —
Молиться природа
Бори і ліси.

Поля, лан розлогий, —
Боже, чи ж не рай!
Став при круторогих
Хлібороб-ратай.

Сонця жде — соб сиві, —
Стер із чола піт:
— Тут, на цій ось ниві
Тисячами літ

Зустрічали в праці
Прадіди його, —
Оцей животворчий
І святий огонь ...

Оссь уже він бризка
Виплив, розгорівсь, —
І скотилася слізка
З-під навислих брів.

Зняв бриля: “Добридень!”
І хреститься, — Гей! —
Вірю, вірю прийде
І нам ясний День! ...

Як дар оцей Бога —
Пишний, святий дар. —
Гей же кругорогі,
Ца-бе, повертай! . . .

І щиро так молить
Спершися на плуг, —
Бо син він недолі,
Бо — волі він друг . . .

— Гей, привіт святеє
Святого закон! —
Моляться лелії
І вершки сосон.

— Сонце, сонце любе
Світи, зогрівай! —
Долю дай, не згубу,
Щоб визволить Край! . . .

— Добриденъ же діти! —
Гомін лине в світ:
— Вставайте, не спіте —
Шле сонце привіт.

І перший цілунок
Як пах ціх квіток —
Дівчатам всміхнулось
З-під низьких хаток.

І хлопцям у росах,
Що мов журавлі
Простягшися косять
У ранішній млі.

Ось сила єдина,
Всетворчий огонь —
Усе поклонилось
Під промінь його.

Усе заспівало —
Радіє, дзвенить, —
Комахи і рало,
Ратай і воли . . .

Пташня і колосся,
Діброви, ліси —
В єдино злилося
В обіймах краси.

Дівчата і пісня,
Бліскуча коса —
І горе невтішне
І перша слюза . . .

І дума надхнена,
Як запах ціх піль
Синів безіменних
Незгоєний біль —

За сонцем, за світлом,
За даром життя, —
За дружнім привітом
Людського буття;

За рідним порогом
Без глуму і пут, —
За Правдою й Богом —
ЛЮДИНОЮ бутъ! . . .

Полісся 1942.

ПОЛІСЬКИЙ КРАЄВИД

Навколо ліс і ліс та пущі —
Де-де лиш клаптики ріллі,
Як оком кинеш невисипущим —
Луги, низи, плавні, гай...
Біліють плеса в очеретах,
Тумани ранішні пливуть —
Човнами легкими в наметах
Поліщуки на лови йдуть.
Дрижать човни та хвилі крають,
Шумить з просонку осока, —
Курличутъ журавлі на галях
І бір їм вторить здалека.
Осъ видма вбога, обголіла,
Ріденьке жито. Хрест. Шолом...
Та ж бачу й тут борня кипіла,
Ще не засхла на вітах кров.
Де-де хатина на узліссю,
Низенький дах, човен, стерно. —
Моє занедбане П о л і с с я,
Прекрасна рідна стороно!

Полісся 1942.

ПІСНЯ

Прошай я поїду в далеку дорогу
Бог знає чи верну живий?
Не плач, не журися сирітко убога
Прошай здоровенька живи!

Як судиться жити і щастя всміхнеться
Я верну щоб там не було!
Коли ж не вернуся, а серце забеться,
То пісню зложи про любов.

Як я тебе кидав весною у маю,
Ласкав у квітучім саду. —
Про спів соловейка в зеленому гаю,
Як бором повстанці ідуть...

Як сплять на покосах у ранішніх росах
Як б'ються на смерть і життя!
І Волю всім людям під сонцем голосять
Народу на рідних полях. . .

Прощай же кохана, іду добровільно
Бо нам не до ласк і кохань!
Жила б Україна Соборна і Вільна
З Карпат по Каспій і Кубань . . .

Полісся 1943.

КАРТУЗЬКА-БЕРЕЗА

(Сон)

Рахую дні, рахую ночі —
Години, хвилі, кожну мить.
О, Боже мілий, плачуть очі,
Душа ж і серденько болить.
Болить, сумує все по волі —
Коли ж побачимо її! —
Коли діждем ми тої долі,
Позбутись ласки нагайв
Варшави, Берліна, Кремля, —
Отих вельможних, моцарствових,
Коли оновиться Земля
Від кпин, насильства, муки й крові? . . .
Віки біжути — одні панують,
А більшість стогне у ярмі. —
Сильніший слабшого мордує,
Або-то — шварить на вогні . . .
— Отак міркую в казamatі,
За що, не відаю томлюсь! —
За те, — що волю виглядаю,
Днірові з Києвом молюсь
За те й сивію, і надії
Ховаю марно. . . та боюсь,
Що не діжду побачить волі,
Святої волі — хоч на мить.
О, щоб я міг тоді ожити, —
Прийти, побачить вільним край,
Тоді й для мене був би рай . . .

Давно вже смеркло, тихо стало,
Над лісом місяць показавсь,
Сичі десь сумно прокричали
І я схиливсь і задрімав . . .
. . . І снить село мое край бору —
Як міле ти тепер мені,
Де вперше серце із любови
Забилося в грудях моїх . . .

І та ось хата небагата,
І батько й мати — смутку мій! —
Усе б, усе готов віддати,
Щоб хоч побачить усміх твій —
Моя надійнонько розл'ята! . . .
Почути молитву, або спів,
Що Ти колись мені співала —
Всю тугу й материнський біль

У кров мою переливала . . .
Я чую, бачу і тепер
Твій шепіт, Мати: “Сину сину. —
Моя найкращая дитино,
Рости щасливий, не забудь
Чия тебе кормила грудь,
Не забувай свою Вітчину,
Святую волю, рідний край, —
Своїх ти рук не покладай —
Працюй, борися до загину! . . .

Ти ще мале — прекрасний світ
Дитячих душ, які не бачать,
Як матері слізами плачуть
Ллючи на вівтар кров і піт,
Щоб долю вимолити вам кращу . . .
Ти ще мале, — а будеш жити
Багато дечого узнаєш. —
Нерадісний для нас цей світ,
Якого раєм називають
Нероби й трутні. Чуеш, га? —
Моя ти втіха мила, люба —
Рости на помсту ворогам,
Щоб бір оцей, і ліс, і гай
Став вільний вам, а ім на згубу” . . .
Або тихесенько: — “Прокиньсь! —
Устань Івасю, вже ось ранок.
Іди до школи та учись

Пізнати лік на наші рани?..
Івасю, синку, орле мій,
Моя єдиная надіє!
Твоя ще доля молодіє —
Рости, учися, правду сій,
Не забувай мої завіти —
Живи щасливим хоч на мить!
О, щоб ви знали милі діти,
Як тяжко нам в неволі жить... .

I виріс я, багато вінав, —
A волі так і не діждався!...
I, з лядських вирвавшись кайдан —
В червоні гірші ще попався.
На зміну з “орлем” вартових
Зі Сходу сунули з “зорею”, —
I Івана знову до тюрми
Замкнули за святу ідею...
I знову там, немов за гріх
У мурах темних коротаю
I нових бестій глум і сміх
I ще палкіше проклинаю!...
I знов заглибивши сню,
(бо мозок в сні не спочиває),
Про роки й молодість свою,
Про ті сподівання безкраї...
I знову сон, і знову бір —
I спів людей і шум діброви.
I ловить в сні мій спраглий зір
I бачить нове наоколо. —
Неволі мов би й не було —
Усе співає і радіє.
Стягами вмаянне село
На сонці Тризуб багрявіє.
I спів у церкві і в гаї —
I церква наче сяє в злоті.
I бачу діточки мої
Прийшли немов бу із Голготи
На волі весну зустрічати
Побачивши мене — кричать:
— Ходи наш мицій, любий тату
Щоб разом свято зустрічати,
Що оновилося в степах
Із крові лицарів УПА —

Усенароднє наше свято ...
Не бачиш рідний — Подивись! --
Усі Народи подали
Один одному вільну руку —
Забувся гніт, забулись муки,
Бо на румовищах, руїнах
Котюг Варшави і, Кремля
Повстала Вільна Україна
І оновилася Земля ...

... I я зрадів, зрадів та плачу,
Цілую діток мов пташат. —
О, Браття милі, волю бачу
Святую волю ... Всі кричать
Одним акардом: — Дочекали
Того що хтіли сотки літ, —
Ми бачим щастя, бачим світ, —
Воскресла Мати Україна —
Нема ні бідних, ні сиріт! ...
I я прокинувсь ... Серце билось
І кров вся бухала моя —
О, Краю мій, — це тільки снилось
Мені ця воленька Твоя
А чом не справді? ... Не пора? ...
Давно хіба, о Краю милий! —
Викрешуй міць, вирощуй силу,
Щоб рев закутого Дніпра
З'єднані з Прип'яттю як ріki —
З'єднали кров поліщука
Із первним матірним на віki!
Щоб Прип'ять наша і Кубань
Дністер і Черемош із Сяном
Злились в одно як Бога дань
За кров пролиту цим вандалом! ...
Бо ми один нарід, — один —
Одна і пісня, дума, мова
Душа і серце, що віki
Жевріла й жевріє у крові, —
Що Кобринь, Пинськ, що Холмщаки —
Що Берестя, Чернівці зі Львовом! ...

ПІСНЯ

Не сумуй дівчино,
Не тужи кохана, —
Не лий срібних слізок,
Не роз'ятруй рани.

Не марнуй личенька,
Не суши серденька, —
Не три карих очок,
Щеж ти молоденька.

Знайдеш собі друга,
Як будеш здорована, —
Знайдеш щастя й долю,
Щире, вірне слово...

Бо я зараз лину
В бій за Україну,
Або верну вільним,
Чи в бою загину?...

Коли не вернуся —
Не тужи Марусе:
Покохай другого,
Про мене забудься!

Покохай другого,
Як мене кохала,
Проспівай ту пісню,
Що мені співала.

На моїй могилі
Посади калину, —
Уквітчай квітками,
Кущами ялини.

Поливай до сходу
Водою з криниці, —
Хай росте калина,
Хай шумить ялиця.

Хай хоча могила
З вітрами говорить,
Твою тугу тішить,
Розвіває горе...

Хай кує зозулька,
Вранці соловейко, —
Прощай же кохана,
Прощай же серденько!

**

Іти б, іти не оглядаться —
Співати кровю та слізми!
У гущу хмар, що облягають
Глибоко врізатись грудьми.

Всерівно згинути прийдеться,
Чи в ліжку, в степу на траві, —
То краще хай уже порветься
Життя в запеклій боротьбі!...

Полісся 1943 р.

ПОВСТАНСЬКА

Як вертались увечері з бою
З гуком ритму і серця і ніг,
Маршували повстанці-герої
До села на солодкий нічліг.

А із вікон зоряТЬ чорнобриві
(перехоплює декому й дух):
Чи вернулися хлопці вродливі —
Степовий, Перебендя, Обух?

І стрільці уже спляТЬ на постою
Ніч спокійна — хто марить, хто спить.
А в садку чорнобрива слъзою
Мов бальзамом уста солодить . . .

— Повернувся — живий і здоровий,
Ти мій орле, окрасо моя!
Захищай же степи ці й діброви,
Оці рідні ліси і поля! . . .

По короткому снові уранці
До схід сонця стрільці-сурмачі
Просурмили — відходять повстанці,
На нові завдання спішучи. . .

А за густим кущем, із бузини —
(Свій голублячи спомин nochej)
Слідкувала красуня-дівчина
Зором чорних вологих очей.

Гей, не плач, чорнобрива дівчино,
Божа воля — то вийду з вогню!
А загину, то виховай сина —
Завершити почату борню! . . .

Полісся 1943 р.

ДО БІЙЦІВ УПА

Досить лісу, досить бору, —
Всі до сонця, до тепла!
Вище ж,вище прапор вгору,
Щоб до хмари досягла.

Ваша слава невмируща,
Ваша сила, кров і чин, —
Від Поліських борів пущі
До надзоряніх вершин!

Ні, нема кому титани,
Гону вашого спинить,
Жде бо воля вас жадана,
Слава світом гомонить.

Уперед же, крок за кроком,
Ряд до ряду, кріс у кріс! —
Чи то степом тим широким,
Чи болотом через ліс.

Хай же сяють ясні очі,
Усміхаються до зір! —
Вище, прапор хай лопоче
І шумить луною бір.

Бо це вам судила доля
Піднести наш рідний стяг! —
Межам рідного простору
Дати волю до життя.

Полісся 1943 р.

ТОБІ...

— Береза, Берестъ, Пинськ, Дивин
Оце ж моїх батьків оселі!
Марійок, Гапок, Катерин —
Очей їх усмішки веселі ...

Їх хода, пісня запашна
Луна як казка мого бору. —
Це рідна, люба сторона,
Що простяглась, аж ген до моря.

Це шум лугів і гуркіт бур —
Молитва прадідів “чубатих”!
Що співом чарівним бандур
Збудила край — Орлів крилатих. . .

Це повінь Прип'яті, квіток, —
Пташні симфонія чудова.
Це дзвінкий і повстанський крок
І ритм життя, горінь Любови!

Це відгук Січі славних діл
Зріднених разом — бору й степу.
Це крові нашої престіл —
Синів Кричевського й Мазепи.

Це мрія наша — мрія з мрій —
Рости, змагатись і бути! . . .
О, Краю Рідний любий мій —
Тобі мій спів, моя посвята! . . .

Полісся, 1943 р.

(ЛИСТ З УПА)

Двадцять літ
горить світ —
слози, зойк,
жах і кров . . .

Мені ж вір,
твій докір
пригнобив
настрій мій:

А — вдовиць,
а — сиріт —
ніж, наган
за — любов! . . .

— Не писав,
бо не знав,
бо шалів
буревій . . .

Прийде ніч —
сон із віч!
Я заснуть
не могу . . .

Хіба ж я
завинув, —
що блуджу
без доріг? . . .

УПА — Січ,
ліс і Сірч —
хлопці край
берегуть . . .

Але знай —
рідний край
ворогів
переміг! . . .

То ніщо,
що вони
палять ліс
і хати? —

вище гір,
аж до зір
глянути ще
на тебе!

Прийде час
і на них —
заревуть
як хорти! ...

Я-б і те
доконав,
бо безстрашні
ось бач! ...

Щоб я міг
з цих доріг,
щоб злетіть
в голубе

Поки жив,
не тужи! —
А загину —
не плач ...

Сірч, УПА, 1943.
— П о л і с с я

МАРШОВА — ЙДУТЬ ПО СТЕПАХ

Йдуть по степах — Т. Б. УПА загони
Воскреслі духи — Базару і Крут! —
За рідний Край проти громил червоних
За волю всім за щастя й добробут.

Нехай ще ніч і свищуть сніговій —
Та завтра ж день і сонце і весна!
Вперед, вперед із Богом у надії
На зустріч сонцю й молодечим снам! ...

Гей, веселіш, зомкнімо ряд до ряду
Міцніше крок, меткіше кулемет! —
Ми не дамо, землі своєї й п'яді,
Бо запорука є тому наш лет ...

Батьківщино! — Святая і кохана
Прийми від нас несплямлений уклін! —
Ми поклялись загоїть твої рани,
Збудить життя з неволі і руйн.

Гей, до мети незборені упісти —
Міцніше крок, меткіше кулемет!
Бо Україна всім нам рідна Мати
Без диктатур, — Москви-Кремля лабет.

Йдуть по степах — Т. Б. — УПА когорти
Воскреслі духи — Базару і Крут! —
За Рідний Край із Богом проти чорта
Без його пекла, матюків і пут!

Полісся 1944 р.

ПРОВІДНА НЕДІЛЯ —

(Секстин)

Неділя. Ранок. Біля церкви
Дівчата в білих сорочках. —
— Христос Воскрес! Устав із мертвих, —
Розвіявшись ночі темінь-страх,
Бо віра є — Вона Воскресне, —
Так хай же станеться чудесне!

В обличчях туга. Дим кадил, —
Та разом радість і надія.
Вітрець над квітами могил
Ласкавим леготом так віє —
Лунає з вежі передзвін:
Що вуха й очі пестить він.

Бринять з блакиті жайворони, —
Це гимн Воскреслому, що знов
Живить поля під звуки дзвонів
І нагороджує л ю б о в
Отих, у могилках спочилих,
Що їм заквітчані могили.

З-під чорних брів вологих вій
Шукають очі — тужно, вперто —
Когось із тих, хто посів мрій
У серце вкинув — та до смерти
Боротись буде за любов, —
Не дивлячись на смерть і кров —
Неділя. Ранок. Біля церкви . . .

Федъковичі, Полісся 1943 р.

НА ВАРТІ

Шморижучи суху полинь,
Іду межею в бір сосновий.
Який цей світ, поглянь, чудовий,
Яка прозора неба синь!
Шепоче листя мов шовкове.

Яка краса і широчінь,
А от життя нема людині.
Лише одні кричать сичі —
Про Дахав, Соловки, Катини —
Під свист нагайв Надлюдини” . . .

І лину ген на крилах мрій
Хоч під низьку та рідну хату:
Там сни дитинства, любка, мати,
А тут сивіє чупер мій
На стійці велитнів крилатих . . .

О, боре мій, прошепочи,
Надхни, навій мені надію! —
Про злочин серце ж невмовчить:
Такими болями кричить,
Що і назвати їх не вмію . . .

Мовчиш таки? . . . Нема, я знаю —
На білих квітах свіжа кров . . .
Тобі, мій боре, присягаю
Свою синівськую любов,
І цей обіт я дотримаю! . . .

Прощайте, любі — помолюсь,
Колись прийшовши, як не згину!
Моя розп'ята Батьківщино,
Я ще іще Тобі клянусь —
Помстити кров цю неповинну! . . .

“Поліська Січ” — Сірч — УПА
Полісся — 1943 р.

ЗУСТРІЧ

Над широким плесом рідного Полісся
Стрінув я подругу давніх моїх літ. —
Голос її дзвінкий гаєм-бором нісся,
Трепетав, мов легіт тополями віть.

Пересік зачувиши я їй стежку в бору
Став і дожидаю повний мук, тривог.
— Ох! і, — впала хустка з плеч її додолу,
Мов птах розпластавшись на зелений мох.

Нагнулася, здіймає — зблідла з переляку,
Я стою прибитий: — Йvasю ти? .. — Та я!
Де ж ти тут узявся, ще й з самого ранку?
Забриніли сліози — Доленько моя! ..

— Де ти? Як! Звідкіля? — Боже, ти мій Боже,
Вісім довгих років словом не озвавсь ...
Не міг, бо ділив нас простір цей ворожий —
Ночами з Сибіру вовком продираєсь! ..

— Де ж тепер ти, серце, голову приточиш —
Їх і тут обсіли, наче сарана ...
— Ліс не дасть пропасті, хочеш чи не хочеш,
А на день-два, мила, мусиш приховати? ...

Приховаю, серце, як ніхто не бачив?
Ніхто — я в барлозі як медвідь сидів. —
А зачув твій голос не витерпів значить,
У грудях мов жаром спомин закипів ...

— Орле сизокрилий, рідний мій, коханий —
Доля твоя гірка, так як і моя! —
В пушу ходи, любий, бо тутечки з краю
Не одна у бору за грибами я ...

В пушу, де не має хижих очей ката —
Гінчих псів-сексотів дикого Кремля! —
Пуша нам тепера стала всім за хату,
Так, як у давнину печера людям ...

Забули на хвилю — горе, небезпеку —
Любиш?.. Не забула?.. — І на одну мить!..
Притиска, шепоче: — Близький мій, далекий,
Любила і буду, поки буду жить ...

Підморгують бачу сосни пелехаті,
Явір усміхаєсь, ялиця шумить. —
Вміє пригортати, вміє цілувати, —
Вміє й дожидати той, що вмів любить.

МОЯ ВІДПОВІДЬ

(З Тетьманця)

Я одержав листа
Та не зміг прочитати,
Бо сьогодні з небес
Хмари сталлю кричать.

Та й земля — мов огонь
Розпеклась у борні, —
Плює смертю, гуде,
Як у пеклі в огні ...

Може завтра ... колись,
Як ущухне цей свист —
Зупинюсь хоч на мить,
Прочитаю твій лист!

II

Я не знав, що тоді,
Як був дома в тебе,
Твою кров запалив
Цим невинним огнем.

І не знав, що ти ждеш, —
Звідки ж знати мені? —
Я, повстанець, стрілець,
Сирота без рідні! ...

У борні народивсь,
Охрестивсь у борні! —
Та мабуть що приайде
В ній і вмерти мені.

Синій колір пита
Ще про зустріч, любов ...
А тут мить і, — на сніг
Рідна бризкає кров ...

Із-за вікон без меж
Тебе страшить розгін? —
А мене буревій
Усе пха — навздогін.

У весь час я іду,
А в уяві, в очах: —
Батьківщини степи,
Голод, змора і жах ...

Чи в такому часі
Пам'ятать про любов? —
Як у грудях пала
Мстою серце і кров! ..

Ні, вперед — боротьба,
Насолода і п'янь!
Переможем, тоді —
Зустріч, трепет кохань.

Де б я йшов на умі:
Воля, буйність, порив!
У КРАЇНА Вільна
Та краса наших нив ...

Чи прийду я тепер? —
Ще не знаю і сам! . . .
Може десь, у снігу
Попрощаюсь з життям . . .

Тобі дивно мабуть,
Що я вибрав цю путь.
Хай умру та слідів —
Вороги не зметуть! . . .

Це ж природне, як смерть —
Гін вперед, боротьба:
Недоспіваний Гімн,
Неповторна Дoba . . .

Я люблю її гук, —
БАТЬКІВЩИНО МОЯ! —
Гей, стрільці, УПЕРЕД! —
Кличе Рідна Земля! . . .

III

Кріс закинув на плече,
Глянув любці в очі,
Та й сказав: Прощай дівча!
Рушив у млуночі.

— Зажди хвилю... — що,
[кажи!] — Я іду з тобою . . .

— Гей Надійко, бережись —
Шлях твій не тудою . . .

Затримтіла, блиснув гнів:
— Все одно вмирати!
Хай же краще в боротьбі,
Як за дротом ката . . .

Але чести не продам,
Зрадниця не буду . . .
Кулю гостру — ворогам,
Другу — в свої груди! . . .

— Ну, так швидко одягайсь
Нас бо кличе воля . . .
Ось яка вона у нас
Ta повстанська доля . . .

Заметіль. Мороз тріщить
Ліс, бори, болото . . .
Але серце б'є у ритм,
Пружнить всю істоту!

День і ніч із смертю гра . . .
— Друзі, до атаки! . . .
Рветься наче буревій, —
Хвалить її всякий.

ПОСМЕРТНЕ

(Г. Т.)

Ти знаєш, брате, де колись
Удвох зустрілись ми з тобою?
Це ж там мов сестри обнялись
Розлога Приг'ять із Піною . . .
Це прадідів земля стара,
Край деревлян з поліщуками,
Розкішний низ аж до Дніпра
Співає борами, лісами.
Пишніють скрізь лани квіток,
Що все до сонця в буйнім ритмі
Свій простягають цвіт, листок,
Немов прочане на молитві . . .

Де б я не вмер — запамятай:
Отам де крісами мінялись,
Мій труп ти брате, поховай,
Щоб ми з землею не розстались!
І щоби не була сліпа
Моя могила в оцій драмі:
Три літери святі “УПА”
Ти кинь там крицею на камінь.
Тож як з-над пинських пущ і плес
Весь народ вирушить до бою, —
Я духом злину з-під небес
І стану в лави знов під зброю!...

Полісся 1943 р.

СПОВІДЬ

Поруч. УПА Іванові Галайді
що згинув з рук нім. окуп. 1943 р.
присвячує

... Кінчаю гру,
бо ось умру, —
ти знаєш...	Дай руку, серце,
пошкодуй, —
дай руку!
Прости мені,
як на душі,
щось маєш.	Ох, смерте, жаль, —
продовж іще
розлуку...
Бо я тепер
скажу одне,
кохана:	О Боже, чуєш —
потерпи,
хвилину:
Пощо, нащо
вмираю я
так рано?!..	Дай ще раз гляну
на бір Твій,
Україно...
Хіба ж я знов,
коли прощав,
що згину? —	Моя мето,
моє життя,
святине!...
Моя надійонько
свята,
єдина...	Допоможи,
перехресті —
Отця і Сина.

О Душе істини,
к р а с и, —
благаю:

Дай волю їм,
що я за їх ось
умираю ...

Як Ти звелів
з-передвіків
у Дусі —

Життя зложить
у боротьбі,
за друзів.

Останній стиск,
останній крок
і спокій ...

Іду в невідоме —
п р о с т и,
Високий! ...

Мені не жаль
свого життя —
Ти знаєш.

А жаль — не скінчена
б о р н я
свята ...

Як би я міг
устати ще
наново! —

Пішов би знов
у вир борні
за Слово:

Твоє Одвічне,
що в Віках
не раз, не двічі —

Упир Кремля
у дикім казі
убив, скалічив.

Прости святий,
як і прощав,
як можеш? —

Якщо не жаль
Винниць, Берез,
мій Боже ...

Діток невинних,
матерей —
Воркути:

Нам крику їх
і крові, муку
не забути ...

Ані Батурина,
Чигирина, —
Полтави!

Насильства, шибениць
чекістів тих
кривавих ...

Скажи Святий,
якщо брешу,
вдар громом! —

Або Москву,
що топить нас
у крові ...

Червоних шакалів
роздбещених
до краю. —

Святий, не муч мене,
докінч —
благаю ...

Бо нам тепера
всеодно
вмирati, —

Пошо пішов Ти
давунам
допомогати? ...

— “Не муч себе,
мій орле, чув? —
коханий!

Спокійся любий,
не гріши,
жаданий!

Я змию кров
із ран твоїх,
загою,

І підем разом
вдвох уже
до бою! —

Ти ще не вмреш —
зарано, знай
мій милий! —

Орли ж у леті
не складають
крила ...

Ти будеш жити,
ти мусиш жити
любий! —

Та ж ми но тільки
два-три дні
по шлюбі” ...

...Чекай, зажди,
не заважай —
послухай! ...

Ти ран моїх
не згойш, знай,
ні духа.

Я сповідь хочу
закінчить,
єдина:

Нехай Живе
тепер не я, —
а Україна! ...

Бо я вже чую —
мить одна:
і спокій ...

Та ти не падай —
в розpacн-сум,
глибокий ...

Не піддавайсь —
іди, борись
до скону! —

Не вічна ж ніч
цих давунів
червоних? ...

Нехай міцні
гріхом, нехай —
без Бога:

Та знай, що вас
чекає світ,
і Перемога.

Що ясний день,
весни тепло
за вами! —

Ідіть же сміло
до мети
під брами

Софійських веж,
її святынь
і — Юра ...

Про чин ваш ввік
бренітиме
бандура ...

Ще змаг один,
ще рік, чи два
і — Воля! ..

І влав як квітка
запашна ...
у болях ...

- Ще звук один
із спеклих уст
пронісся, —
- І згас як свічка
Син Землі
Полісся ...
- Амінь. І голову
у кучерях
відкинув:
- Поцілуvalа —
усміхнувсь —
і згинув ...
- Спустились крила
як в орла
на зброю, —
- До вічного вже
відійшов
спокою.
- Там хрест його
березовий —
могила.
- Шолом з Тризубом
золотим
на брилах.
- Шовкова хусточка,
дівочий дар —
хай має! ...
- І бір Поліський
йму гимн
співає ...
- І напись скромна:
— Г а л а й д а
Безсмертний. —
- У році пам'ятнім,
бурхливім —
Сорок Третім ...
- Пісочок жовтенький,
у квіточках —
могила ...
- Дівчата г е р б
із жолудків
зробили ...
- І тільки ніч
огорне бір
у темні шати:
- Встає з могили
його дух
крилатий.
- І кличе знову
свій загін
під зброю,
- На бій останній
і святий —
з ордою!
- І бір тоді
гуде, реве,
ригає
- І мече громом
і вогнем
до краю! ...
- І буде так, —
не втихне бій
допоки
- Топтатимуть
наш скарб землі,
чужинні кроки! ...

Полісся 1943 р.

ПИЛИПОК

(Поема)

Присв. молодому другові П. В., що трагічно згинув у бою з червоною парт. 1944 р., одному з тих легендарних героїв нашої воюючої Батьківщини у лавах УПА на Полісся—Кобринщина.

Було то сорок у четвертім,
Перед Великоднем в Суботу, —
Коли по боєві отвертім,
Немов у давнину з Голготи
Вертав знеможений, розбитий, —
Знаглій, зломаний без слави
Пикатий Фріц у неспокою
Згубивши честь на полі бою.
Доставши прочухан в чоло
Під Сталінградом від Івана
Ревів як тигр, як хмаролом,
Вертав у барліг зруйнований. —
Через потоптані поля,
Міста і села України —
Творив нечувані руїни,
Як вірний побратим Кремля.
За ним по п'ятах гнав ведмідь
Оскаливши побиті клики, —
Пускав криваву, дику їдь
Під оклики тріумфів диких. . .
По крові, трупах і кістках
На фронті, по тилу, в запіллі
Творилось пекло, смерти жах,
Нові з'являлися Тернопілі
Насильствам не було кінця —
Бодай таке було б не знати!
У радіо ж брехав, ричав
Язиком підлим “демократа” —
За Мир, за Дружбу, за Любов
Ллючи невинну святу кров,
Руйнуючи останню хату . . .
Ішов на Прагу, на Париж,
На Рим, Мадрид із Вашингтоном,
Усе святе за горло гриз,
Немов той Ірод Во Дні Они . . .

Ревів, метався як дракон
Діставши зброю ще й потужну,
Підсиленій під тихий тон
Рузвельта, Черчиля про дружбу,
Які співали в унісон
Їдути без опору на службу
Москві кривавій понад норму,
Раділи: — “Валиться тевтон”,
Мостили шлях у нову форму
Кривавим ордам Комінформу. . .
Бо зміна надто на лицє —
Замість расізму і націзму,
Медалю зручно — крутить лицем
У користь “Рер — Імпер’ялізму”
Ще більш потворного . . . — “Дайош”! —
Задерши Ванька дах кашкета
Напівголодний, без галош:
— “Европи песенька пропєта —
Москва на смену! Сталін вождь
Русі великава савета —
Амеріка дирявий грош”! . .
Під маскою “робочих рад”
Керми їх — “Пролетаріату”, —
Ступив новий страшніший гад
На світ тевтоном розіп’ятий . . .
Убив Людину, дух її, —
Двоногу нацькував потвору.
Під свист монгола нагаїв
Без Бога, серця і любови,
Петлю зашморгував на гльоб,
Ховаючи святе у гроб.
Топив народи в їх же крові, —
Під регіт диких Скаріот
Із зла породжених на злові . . .
Сухим ще вийшовши з біди,
Діставши від “колегів” зброю —
Душив кривавою п’ятою
Усе, що стало на шляху
В його плянах до диктатур.
Душив без огляду на те,
Що може це й нелюбе буде
Його “союзникам”? — Пусте! —
Усього ще не знають люди. . .

Та Україна вже пройшла —
Відмінно іспит' весь, пізнала
Криваву школу в Соловках
Від селяха до генерала ...
Пізнала також при нагоді
Антанту в Лізі до проблем
Усіх уярмлених народів,
Яким дав мірку Чемберлен.
І як у роках проминулих
У. Н. Р. та Ліга помогла?
І як французи шию гнули
Під гимн “Двуглавого арла” ...
Коли ж прийшов знов слушний час
Борні двох сил — Заходу й Сходу:
Свій меч Вкраїна знов зняла
За ту омріяну Свободу,
Яку химерний Вашингтон
Віддав Москві у нагороду ...
Повстала як святий Давид
Проти нахаби Голіята, —
Що йшов з Берліна і Москви
На нашу душу, нашу хату!
Пішла — не просячи у них
Ані пощади, ні любови. —
Бо знала, що таке москвин,
По своїм нутрі й зову крові? ...
Пішла від старців до дітей —
Жінки, підростки і дівчата, —
За Новий Поступ для людей,
За життя вільне без Пилатів!
А в авангарді всіх УПА —
Безсмертна й легендарна сила.
Воскресла Січ нова в степах,
Могили прадідів розкрились ...

II

І ось в одній із таких груп
Був Пилипок, — земляк по крові,
Дитина бору, поліщук —
УПА вояк на все готовий!
Сімнадцять літ, красунь, козак,
Як ягода, як та калина! —
Ще кріса не умів тримати,
Але присяг за Україну ...

Стояв загін наш у Д. і Ні, —
Серед лісів, болота, пущі
І мав призначення ясні —
До чинів кликати невмирущих.
Облуду, фальш розкривати,
Освітню сіяти роботу —
Байдужих, кволих підіймати,
Щоб з нив чортополох сполоти!
Вливати в жили свіжу кров,
Слухняність, карність, дисципліну,
Вщепляти віру та любов
У Незалежну Україну! ...
Населення вітало нас,
Любило, прагло — жарти, пісня.
За те їй прозвали Загін наш:
“Загоном пімстою Полісся”.
Село в якім родивсь герой
Звичайно гет як на Полісся:
Болото й низ, що у Дніпро
Простягав Прип'яттю в міжлісся.
Хатки низесенькі, прості
Без вибагливости й ефекту. —
За те їх мешканці по сні
Здіймали орлі крила лету.
Будив їх подих волі, гін
Рости природньо та бути:
Без “воєвод”, “комісарів”
Червоних, білих, чи брунатних.
Піднесли рідну хоругов —
“Народам Воля і Людині!”
Будив їх чин і крові зов
І клич безсмертний України.
Заговорив інстинкт батьків —
Доби князів, доби Богдана,
Могили й дух, що від віків
Земля прабатьківська ховала.
Усі запалені — в очах
Яскриться віра, воля, дія, —
В містах, містечках, хуторах
Жевріє полум'ям надія ...
І ми рейдуючи із баз
Несли їм той промінчик волі.
І часто в рейдах раз-у-раз
Стрічали сталінські розбої.

Які по наказу Кремля
З села тягнули що попало:
Дитячі блюзочки, вбрання,
Взуття, медок, хлібець і сало.
І в обороні цих діток
Дістав герой наш рану в ногу.
— Нічого, — каже, Пилипок —
Я ще ходити з вами змогу! . . .
Іде бувало, шкутульга, —
Бо хто не відає — повстанця:
— Ніщо рука, ніщо нога, —
Аби щоб збутися поганців!
Щоб стати паном на землі,
Отим господарем, як люди! —
А переможем, так тоді
Усе, як сон бридкий забудем . . .
Проходить рік, не відстає —
Іде байдоро ще й співає.
Хоч сніг, мороз у лиця б'є
Вкрайні весну дожидаєм!
І ось прийшла вона, сини —
Пилипку велетню, Іване!
Впились ми кров'ю та слізми
Мої сини, сини кохані! ..
Ви там лягли в гурту рідні —
Квітки на могилках, можливо?
А я ридаю в чужині
Ждучи невідомого жнива. . .
А може? . . . Ох, яке ж воно
Бурхливе, страшне, та глибоке!
Скажи мені, моя весно,
Коли ти прийдеш, ждати доки?! ..
Ага, я троха відступив
Від тем, подій отих весною. —
Простіть за чулість, просльозивсь, —
Змахну хоч шерсткою рукою . . .
Ось зараз далі: — Пилипок
Душа і живчик у загоні, —
То зброю чистить, йде у крок,
То джигитується на конях.
То байки нам оповіда,
То держить в темнім лісі варту,
Іде зв'язковим по степах, —
Усе немов для нього жарти . . .
Аж ось дістали ми наказ —

Іти під К. на Вовчі Верби,
Де німці терором ураз
Людей всіх пхнули проти себе.
Ідем слухняні, як один —
Наказ для нас є всіх наказом!
Двадцяток хлопців, без старшин
І Пилипок із нами разом.

III

Ідем до рідного села
Мого розлогого Полісся,
Де місяць росами купавсь
Заслухавшись у казку ліса.
Де бір снував чарівні сни
І гай вторив йому луною, —
Де кров'ю дихали лани
Катам Берліна із Москвою ...
Над — ранок на зорі — Гей, гей ---
Бринить його — “За Край”, соната.
— Бігме що Пилипок іде —
Говорять йдучи в бір дівчата.
А голос був немов дзвінок —
Услухавшись німіли бори:
Дівчата, — гляньте, Пилипок! —
Летять назустріч, як ті бджоли.
Старі й малі і юнаки
Не знали як нам угодити:
Той суне фінку десь вхопив,
А той гранату незужиту ...
А він сміється та співа,
Співа, неначе знов що скоро
Поляже буйна голова,
Навік розстанеться із бором.
А пісня лине:

“Гей у лісі, на дубочку —
Колисала дівчиночка сина й дочку.
Колисала, ще й плакала
До чого ж я милий Боже дочекала? ..”

— Та то ж дівоцька, що ви, га —
Це ім вона лише під силу!
Давай повстанську, затягай, —
Шо наші хлопці уложили.
Ту буревісницьку, — Пилип, —

Бо наша й доля буревісна!
Щоб з нею й душі попливли,
Бо нам вже бір стає затісний!
У степ, до моря, починай —
Усі разом так, скільки сили! ..
І покотилась пісня в гай,
А там у степ, аж на могили ...

“Лине пісня, буревісна
по-Поліссі, ген, кругом!
Гей, гей — лине пісня, —
Глянь повстанці йдуть шляхом! ..”

— І де тут хлопці хоч слівце —
Московське, польське, білоруське?
Тож як сльоза свята з очей
Спливає в гоні уселюдськім.
Вона і зберегла наш рід
Козацький, смілий, пречудовий
І положила тривкий слід
На все, що є у нашій крові.
От де наш скарб, що з поколінь
Ховавсь у нетрях оціх борів,
Що протягом цілих століть —
Нас доля вяже з Чорним морем!
І буде так із віку-в-вік,
Як то було здавен по нині! —
Хіба дурний повірить їм,
Отій московській блекотині.
Візьмім любу, — а в нас їх є —
Родинну, шлюбну, обжинкову,
У ній Історія встає
В красі, немов би Боже слово.
Про степ, про козаків, Дніпро,
Про море синє, Запорожжя ...
Про їх ту Волгу, жах і кров,
Хіба як десь про кару Божу ...
А пісня наша зберегла
Нам душу від усього злого,
Вона до неба нас зняла
Над всіма злиднями до Бога!
Бо й почин світу був у Слові,
А Слово це і було — Бог! —
Зродилось Іменем Любови
З хаосу, неладу, тривог.

Тому москаль це Слово знищив,
Бо сам за Бога хоче стать. —
І в бога-мати у злобі свище,
Щоб світ і волю розіп'ять...
Ta знайте темрява не здола
Ясного сонця — це ж закон!
Ми знаєм досить їх вже школу,
Москви розбещених долонь
Хіба не бачите? В святынях
Жирує кат у галіфе! —
Берези, Винниці, Катині
Ta голод — мори. “Корифей”
Сцідив із нас крові немало!
А скільки сцідить її ще
Оте кремлівське опудало,
Щоб чашу переповнить вщерь
I світ прокинувся оспаший?..
Це скін його. Гуркоче грім,
Поліссям нашим котить, лине,
Це ви — предвісники його
Нового Завтра України...
Нехай ще рік, хай два, чи п'ять,
A він впаде з своїм кагалом,
Bo кров вже вийшла поза грань,
Vже неба досягла безмало...
I хто живий, хапай за кріс —
Гони рознуздану потвору!
Bo гріх їх пекло переріс,
Усі Содоми і Гомори!..

IV

Була весна, будився гін
Нев силі друзі передати.
I наш причалює загін
В гаю на рідній сіножаті.
Зробили рейд ми немалий —
Верстов тридцяток лісом-бором,
Ta й стали ранком у мети
В сестри на хуторі табором.
Поліський хутор серед пущ —
Вода й болото з очеретом,
Де ворога кожнісінький кущ
Чекав з найженим багнетом.
Зіходить сонце — На спочинь! —
Луна команда. Всі жартуєм,

Але душа немов кричить,
Чогось неначе протестує...
Наталка з хати: — Пилипок! —
Ох, ти мій орле неугнутий! ..
Несе оберемок квіток,
— Ну як — питаемо, що чути? ..
— Та сядьте, зараз розкажу —
Не випускай Пилипе кріса!
— Та я ось ногу розвяжу,
А то нашкутульгав до біса...
— Тепера хлопці страшний ліс, —
Пильнуйтеся, не вірте, — Мотто...
Червоний терор переріс —
До них пристала вся голота.
Грабують, бешкетують, п'ють,
Насильствам, ні кінця, ні краю,
Дітей і тих нещасних б'ють,
А все хваляться: "визволяють".
Ідіте ось там, острів-лан,
Звідти та звідси тільки гаті, —
Поставте варту на греблях,
Безпечно будем святкувати...
— Козак з тебе — кажу їй, так.
— Та нате ось тут солонина.
Втомились любі? Й наче мак
Зарожевіла як калина...
— Наталко, — кажемо, — остав
Нехай на завтра, тож Субота! —
Голгота наша і, Христа, —
Страшна Батьківщини Голгота...
І спохватилася — Ох, простіть
Мої ви лицарі кохані!
І зникла з ока в одну мить —
Оссь це то можна — на сметані.
Грушок, орішків зберегла —
Можливо дещо пригадаєм?..
— Нехай, пізніше на гадки,
Тепера тра про друге знати:
Що думають поліщукі
По цих ось хуторах-загаттях? ..
— Та що, відомо. Голос зм'як
І споважнівши на хвилину:
— За ними злодій та пияк,
А загал весь за Україну...

Маленькі діти й ті кричать:
— Осанна Краю наш, Осанна!
А за червоними, — лежня,
Юрба розбещена та п'яна . . .
А німцям що, — давай усе, —
Чи вбогий, бідний, чи багатий?
— “Ми волю вам, закон несем,
А ви УПА пішли шукати?” ..
Під вечір я дам повний звіт —
Іду в село й Івась зі мною,
Де німці в бункрах тільки світ
Стоять запершись на постю.
— Гаразд. Наташка у село
З Іваном, братом, Пилипковим,
А я з Лозенком — мах у двох
Через Гатю, до Кущового! ..
Весна, тепло — навколо рай —
Картини, рідній картини!
Співає бір, співає гай
Увесь у паходах калини . . .
Краса. — І топче її дик, —
Як не москвин, то німець куций.
Або той лях, що мов індик
Своєю “велькостю” бундючить.
А край і нарід у ярмі
У своїй масі автохтона,
В Березах, Аушвіцах, тюрмі,
Або по Колимах червоних . . .
— Ага, ага, — народ здрібнів, —
Забув себе, якого роду —
Лозенко мій залебедів,
Підтакує мені в догоду.
З людини витворився раб
Глухий, німий, та ще й безвольний —
Пішов за гаслом — крадь і граб —
Московських шакалів голодних . . .
— Прийде пора, Лозенку, знай
І то здається незадовго! —
Ти бачиш, — молодь йде на змаг
Почувши в крові голос Бога.
Вона ці кайдани зірве, —
Бо в ней лет, огонь і сила!
Що більший терор, більший гнет, --
Тим більший гарп і ширші крила.

Лиш віри треба і хотінь —
Упертих, міцних воєдино!
Ми свідки друже ціх горінь
В Едем у слові — Україна ...
Ідем, і знай без вороття,
Щоб на поріг Його ступити, —
Бо тільки в змагові життя,
Та крил би в леті не зложити! ..

V

Осталі ж хлопці, як бува —
По сніданку, передягнувшись:
(що значить буйна голова) —
Пішли в сусідський хутір — Груша.
Розсілись, — чом би і не так,
Не віддихнуть, не поспівати? ..
— Гей хлопці, зле — старий вояк
Завважив — краще б помовчати!
Тут самий рух червоних зграй,
Щоб часом не дали нам бобу? ..
— Та все одно вже помирать
Колись же прийдеться, що зробиш —
Котрийсь бовкнув. — Умирать? ..
Та вмерти ще друзі успієм! —
Оцию всю наволоч прогнать —
Пилипко каже, — наша мрія ...
І проженемо! — Отаких,
Як ми — велику силу мати:
Не встоїть лях, ані москвин,
Ні Фріц розніжений, пикатий!
Та тільки б всі пішли в одно —
Я певний, перемога наша! —
А де вмирати, нам всеодно,
Чи в ліжку де, чи тут на паші? ..
Але в бою то й смерть свята —
Солодка смерть за Україну ...
О, як би я, помстив катам
За цю всю ганьбу і руїну! ..
— Помстиш, ага Пилипе, глянь
Мов сарана з заходу й сходу ...
І хто тут тільки не ганявсь,
Не кпив із нашого Народу? ..
— Нічого Круче, але нам
Повинна усміхнутись доля! —
Як вже не нам, то хоч синам —

Таких як ми, не скуть в неволю!
— Побачимо, — сліпий сказав —
Сердито Крук байдуже гримнув.
— Та Крук зневіривсь, заломавсь —
Орел свою уставив гривну . . .
— Зневіри друзі, досить вже —
Ми народ новий, без вагання.
Та й світ пізнав цих людожер —
Горить у загравах повстання.
Усе вже свідчить, що гряде
Доба нова для всього світу.
І ми не самі ж бо ідем,
А вкупі всі як добрі діти
Одної Матері, ага,
Хіба не бачите, що з нами —
Гуцул, Кубанець і Холмщак —
Ми діти всі одної Мами! ..
А там дивись — Вірмен, Грузин,
Узбеки, Тюрки, Донці, Фіни.
Я, як Упіст — Полісся син
Горжусь почином України! ..
Можливо згинемо в борні —
В Пилипка очі загоріли:
— Близькі Воскресення, вогні
Повстань навколо зазоріли ...
Ідем на зустріч вільним дням
У авангарді сили й духа!
За новий Поступ, новий Лад,
Що їх наш бір оцей роздмухав,
Ідем з піснями крізь дими,
Пожежі, кров, огонь і воду!
Бо хочем стати між людьми,
Як це належиться нам зроду! ..
Не я так думаю, а всі, —
Хто хоче жити як Людина. —
Вже досить нам цих диких псів,
Ціх нагаїв по наших спинах!
Ми знаєм добре що то Кремль, —
Варшава, Гітлери жорстокі! —
Чужих не треба нам земель,
Своєї ж не дамо і кроку! ..
І так у молитвах святих
Мої поснули лігіони:
Чудиться дракон їм страшний,

Софія й Юр — Воскресні дзвони.
Весна їх пестила в лиці
П'янили пахом рідні бори:
Крук чистив зброю під кущем,
Кричала чайка над простором,
Із піль несло десь щебрецем,
Всміхався наш травневий ранок
І в снах роїлося — Осанна!..

VI

Червоні знюшили хорти
Через агентів своїх скоро,
Яка в нас сила, хто, звідки, —
Що нас двадцятка, а їх сорок.
Кущі та бір з усіх сторін —
Один був відступ чиста галя:
Болото в пояс — брід і брід,
Багниста осока гнилая.
Ніхто того не сподівавсь,
Аж раптом вигуки: — Здавайсь!
А ні, розтопчено наголо! ...
— До зброй хлопці! А в лиці
Ворожі плюють кулемети ...
— Пробити треба нам кільце,
Або в бою усім умерти! ...
— Команду на мене друзі! —
Старий Максим кида суворо:
— На лівий фланг давай усі, —
Огонь по черзі, бистро, скоро!
За мною хлопці, зимну кров —
На ліво гребля — не встояться ...
По черзі справа! — Пилипко:
Упісти смерти не бояться.
— Огонь! ... мов пекло. Крук упав,
Горошок ... Брате, ох, Горошку ...
У воду бовтнув і пропав,
Не вспів і одягти сорочку ...
А деж наш славний Макогон?
— Не встані, ранений, невстані.
А Пилипок — Друзі, вогонь! —
На греблю перші. я останній ...
Себе рятуйте поки час —
На ліво весь огонь, о Боже!
Гранату відбезпечив — раз! —
І кулемет замовк ворожий ...

— Я тут умру — куди без ніг —
Мені вже всеодно руїна...
Бере другую, — це мені, —
Нехай живе лиш Україна!!!
За Тебе я, як вірний син
Життя своє складаю, Мати! ..
О, Боже, — їм Ти поможи
Щасливо свята дочекати ...
Прощайте любі, я готов —
О ні, не візьмете потвори! —
У грудях цих козацька кров
Дніпровим гомоном говорить! ..
А духом гетьманів, князів, —
Сльозами батька, діда, мами ...
Катами знялись ви над всім,
Такими й згинете катами! ..
А ми ростем — на ось тобі
Червоний шакале кривавий!
Останній кидає набій
З горячих рук, і грімке — Слава! ..
Прощай матусе ... брате, всі
Товариші і побратими! ...
Рвонуло землю, ліс присів,
Відбилась вгору хмара диму,
Порвало фінку на кусні
І дух Пилипка в небо злинув ...

**

Пилипко вмер, а дух о, ні. —
Ніколи і не вмре, Народе!
Ми геть замучені, в огні,
Та не зрікаємось свободи! ..
Бо воля — джерело життя,
Людині жити і творити,
І з піснею, немов дитя
Радіти, плакать і молитись.
Щоб об'єдналося, сплелося
Воно як хмелю пахкі грони!
Щоб дух носився над селом,
А не колгоспний чад-прокльони ...
Той дух козацький, що з Мазел
З могил Суботова походить —
І бір, Карпати, море й степ
Злились в одне у повній згоді!
Без ласки виродків землі —

Москви, Берліна, чи Варшави,
А з душ народніх, мозолів
Отих, що землю ту кохають! ..
Тих батьківців, що з тисячліть
Лили слізами, кров'ю й потом,
Що батько й мати, бабця й дід
Ішли за неї на Голготу!
В Дахав, Сибір, на Колиму,
У дебри півночі — Воркуту, —
У ту червону їх тюрму,
Якої хіба не забути! ...
Щоб Львів і Київ наш святий,
А з ними Берестя, Пинськ, Підляшша
Злились навіки, як брати
Із Божим Неба Отченашем!
Ідем незломно, так і бути, —
Поки у жилах б'ється кров —
Не спинять нас червоні Брути:
За зуба — зубом, кров — за кров!
Бо так повинно бути — Могила
Вкраїни мусить розверстись! —
О вище ж, вище буйні крила
До сонця волі і мети! !!
За ніч ми позбирались знов —
По гаслу, по звязках, по зорях,
Які омили нашу кров,
Що так до серця всім говорить.
На Струнко стали по місцях, —
Пробіг неначе шепіт бору ...
— Друзі, то тінь його ось там
Ранковим променем говорить!
— Христос Воскрес; — вітає весь
Містичний світ сходяче сонце.
О ні, для нас ще не воскрес,
Коли московський лапоть топче?
Колись прийде пора, прийде —
Воскресення буде криваве!
Предтеча визвольний гряде
До всіх без винятку тиранів.
І ми тоді знайдемо Тінь
Христа й безіменних героїв,
Коли почuem заметіль
У власних душах, серцю і крові.
Від нив і курних низьких хат

Туди аж ген, до шкіл і міста —
Почує брата в собі брат,
Відродіть дух Людини змістом.
Коли побачить всю брехню
І підлість дику московії,
Дурну, забрудженну матню.
Ї колгоспної повії, —
Тоді Воскресне й для нас Бог
І всім народам і племенам!
А поки що — усі на змаг
Під визвольні святі знамена . . .
. . . Святі останки Пилипка
Забрала рідна його мати,
І вінч чиясь свята рука
Вмайла гріб його у хаті . . .
Наш відділ відійшов у глуш,
Втікли також кати червоні
Боячись помсти вільних душ
Нових окрілених загонів.
Пилипка чергу зайняв брат —
Загін не зменшав, а розрісся:
Скріпивсь, змужнів, загартувавсь
Назвавшись “Пімстою Полісся”.
Де він тепер, і що є з ним,
Того друзі мої не знаю. —
Напевно з ворогом страшним
На смерть і на життя змагає.
За ту омріяну мету,
З якою я його покинув:
За Незалежну і Святу —
Соборну, Вільну Україну . . .
І вірю я, як завтра день
Устане з сонцем для нас сущих
Під гімн молитви і пісень
Героїв чинів невмирущих.
Не вмрутъ вони, ніколи, ні! —
О я в те, свято вірю й знаю, —
І їм ось тут, на чужині
Свої симфонії складаю.
Бо був я з ними у боях,
І тут душою також з ними.
Із тим святым борні ім'ям
І снами візії святыми . . .
І жду терпеливо як Мойсей

Чекав на наказ Бога-Слова,
Що прийде той Воскресний День
Тріумф оновлення у крові.
І щоб з Воскресенням Його
Воскресла вільна вже Людина,
Щоб всіх пройняв святий огонь,
Огонь любови воєдино!
Щоб дух незгоди і вражди
Навіки залишив планету, —
А всім народам назавжди
Відкрилася можливість до лету.
Як білим, расовим, цвітним
Без перешкод і заборони, —
Що є присущим і святым
В Його святе-святім законі.
Не сміє сильний нав'язать
Свою культуру, ритуали, —
Бо кожний народ може взяти
Усе, що гарне й досконале.
А Україна — це ж гігант
І сили, волі, часу й духа!
Пошто ж насилувать, ламать,
Чужого натягать кожуха? ..
Який же “брат” ти нам тоді
Тебе, московине, я спитаю —
Коли ти був ще у багні,
Як Київ світом виступає? ..
Остав ти свій брехливий лай,
Здійми з себе нахабства пиху
І, там де звіку не твій край
Не сунь свою ти брудну пику!
Нам досить Лютих і Петрів —
“Освободителів” тиранів! —
Весь світ уже отетерів
Від всіх твоїх цих Чингізханів ...
Смирися, сядь, візьми чотки
Іди в пустиню, бий поклони,
Омий забруджені хустки
У кров обагрені червону.
Якщо ти здібний зрозуміть —
Лаписка підгорни ведмежі,
Зречись загарбане в сиріт,
Вертай в свої — “ісконні межі”.
Бо після пізно буде, так, —

Вернешся хіба, та безлапий —
Тоді хтось інший підлата
Твої загарбницькі етапи...
Бо дні почислені твої
У книзі часу, книзі Бога,
Заглухнуть кроки невісні,
В безодню рине вся епоха.
Є сила в світі й на тебе,
Як не людська, то сила Божа. —
Вона всі тайни розгребе
Не дивлячись на огорожу.
Бо мить одна, і гряне гром,
Гром сили зверху, аж до споду!
Впаде таємний хмаролом
Тобі за кров у нагороду...
І заревеш ты ревом львищ
І разом вся твоя еліта, —
А ми устанем з попелищ
Нове життя творить у світі.
І через брами твоїх веж
Насильством сковані кордони —
Повстануть вільні до безмеж
Нові Держави і Закони.
А Україна серед них,
Немов та світова зірница
Засяє блиском золотим
У предківських своїх границях...

ЕПІЛОГ

Загинув славний Пилипок,
Загинув брат, Максим з синами
Збагривши рідну землю в кров
У цій страшній кривавій драмі.
Загинуло їх — тисячі, —
А то і грубі міліони
За Волю й Правду всім для всіх
Від рук хижак Кремля червоних.
І наш герой, як син боліт,
А з ним і знані, і незнані...
Цей юний і шляхотний цвіт
Полісся нашого титанів.
Вмерли як справжнії сини
Гаїв шумливих, пущі, бору,

Що ворог лютий і страшний
Таки і досі не впокорив!
Хто в ріднім полі у боях,
А хто на шибениці ката. —
По-Казахстанах, Колимах
За наше — Вірую розп'яте...
Ішли із гордістю — гай, гай! —
Дивлючись сміло смерті в очі.
А я присяг, щоб оспіватъ
Їх чин і смерть увіковічить! ...
— Хай буде слава вам борці! —
Сльозу стираючи молюся.
На шлях не скінчений звідсі
В надії з вірою дивлюся.
І він завершиться колись,
Як не тепер, то вірю — згодом!
Бо світ вже троха пробудивсь
Від чаду і гіпнозу “Сходу” ...
Гряде хоч кволо — крок-за-крок
Жнучи пожнів’я глуму й морду. —
Хоч я не лідер, не пророк,
А клич добі поставлю гордо:
— Гряди во Ім’я Волі Всім —
Малим Народам і великим!
Щоб поклонитися — Красі,
А не інстинктам хама диким! ..
Щоб вже і мій Народ устав
Зібравсь докупи, воєдино, —
Бо досить кпин і мук хреста
Моя розп’ята Батьківщино!
— Гряди і, не вважай на кров,
Бо тільки кров обмие рани!
Бо Ти єдина вся — Любов, —
Осанна, Краю мій, — Осанна!!!

1944-1945 в Альпах, Австрія.

ІДИЛІЯ

Іду задуманий, а вже — назустріч вечір,
І кваплюся також, приспішуючи крок.
Аж ось — дівча з ціпком, торбинка через плечі,
І притиска в руках ще китицю квіток.

“Спасителю ти наш!” — у ритм мені озвалась:
“Дозволь подаруватъ цю китицю тобі...
Як вів ти в бій загін, я бачила... й боялась...
Ох, бій же то горів кривавий, лютий бій!...”

О, як хотіла б я усіх такими бачить!
Я здавна марила про це в бентежних снах...
Прийми ж на пам'ятку, мій лицарю-козаче
Я щиро дякую, і вірю — не одна!

Жени насильників і чужинців кривавих, —
До цього кличе нас твердий закон борні...
Бо воля — знаю це — вінець святої слави,
І Бог благословить ці незабутні дні”.

Я взяв оті квітки, зворушений без міри,
Бож це розкрився глиб прекрасної душі...
В чоло поцілував по-батьківськи так щиро,
І хутко мовчки зник у лісовій глухі.

Заболоть, Полісся 1944 р.

ОДА

(Україні.)

Коли б я був птахом і крилечка мав —
У твої оселі весь день щебетав
Увечері й рано, й кожнісіньку мить,
У пісню стримів би життя перелить.

А був би співак я, — боян, чи поет —
Найкращого гимна зложив для Тебе,
І ноти створив би, які є в раю, —
В ті звуки вложив би я душу свою.

А був би я квітом — тим квітом в полях,
Що мертвих всіх будить воскресша земля —
Наповнив би пахом весь край твій ущерть
В якому безсила була б навіть смерть!

А був би “кудесник” і чари б збегнув —
У шепіт би бору я вес повернув,
Іздмухував порох із збитих сандаль
І тайну розкрив би гострішу за сталь ...

А був би я ніччю — всі зорі з небес
Зібрав би докути в Дніпро твоє плес,
Всі місячні сяйва уплів би в вінок
Оздобив корону Твою із зірок. . .

А був би я сонцем? — О, щастя мое! —
І тінь би не впала на чоло Твоє —
Я б все, що віками у світі зберіг:
Зложив би для Тебе у стіл Твоїх ніг!

А як би, Гетьманом я став —
Палац Твій у Києві в золото вбрал,
Живими квітками, як цар Соломон
Одяг би в порфіру, у пурпур, віссон..

Спорудив святиню, якої з віків
Не знали ще люди хіба на землі, —
Усі самоцвіти я б стяг на вівтар,
Що вкрав їх у тебе Червоний Вандал!..

I перед престолом з — Любови й Краси
Поставив би варту, ѹ огню не гасив —
Зібрав би всю кров Твоїх вірних синів
Пролиту від Кия за волю в борні...

— “Здобудеш Державу під стягом УПА, —
Або хай могила зістане в степах!”

ПІСНЯ

Над Піною в бору
Серед пущ і гаїв,
Хуторець є вдови —
З роду Степ-Нечайв.

А у неї — сини, —
Як дуби, як орли:
Всі чотири в УПА
У борні полягли...

За розп'яту красу
Борців-пушці низин,
За землицю батьків
Полягли як один...

I співає їм бір,
Пушта тужить, рида
Та Москви, як докір,
Спів — прокляття склада.

I орел степовий
На могилу братів,
Прилітає вночі
З Запорожських степів.

Клекотить і зове:
— Хто живий — до борні,
Проти пекла і мук,
Проти зла і брехні!

Проти кпин Соловок,
Раю-пут москаля, —
— Всі на змаг, хто ще жив!
Кличе Рідна Земля!..

КРОВ І ЦВІТИ ...

Золотоколосий гей шептав містично лан.
Золотоволосий всім всміхався буйно ранок.
А золототканий степ відгомоном стогнав,
Щоб заколисать май біль, мої пекучі рани ...

В заобріях ген-ген гудів на сполох дзвін,
Навколочувся гук гармат далекобійних. —
На наказ йому йшли загони навздогін
Женучи ворога зі всіх сторін в обіймах.

З горба гранатомет мов велітенський джміль,
А з яру кулемет плював огнем і смертью,
І літаки з-над хмар глухили серця біль,
Шепіли та ревли снуочи мертві петлі.

Бджола біля мене — іспивши цвітки сік
Стрічала сонця схід запилена росою:
На зміну їй на цвіт — метелик гарний сів
Приваблюючи зір ваш чаром та красою ...

Волошки у житах всміхаються — що їм —
Борня людей, машин, упадок, ріст імперій!
На танкові повзе у позі камяній
Якут-монгол приткнувши міцно двері.

Толочить ниву-лан байдужий до краси —
Чия вона, народ, почування, закони? ..
Йому аби борня, щоб жадобу згасить
За владу над усім грабіжників червоних ...

А сонце золотить — поля, лани, жита
І шоломи стрільців і чорну кров на цвітах ...
Гей, мати, не ридай, не плач як пташка та —
Тобі не повернуть твоїх поляглих діток!

А бджілка на межі бринить собі й бринить
Із даром буйних піль солодкого нектару.
Метелик пересів і знову зник умить,
Волошки так манять блакиттю свого чару.

Тримтлива далечінь ізмахує з повік
Росицю кров'яну й кладе на шальги битви. . .
І сонце стереже одвічний кругобіг
І жайворон доспівує нескінчену молитву ...

Полісся 1944 р.

Я — СИН ПОЛІССЯ

Я поліщук, стверджу ще раз, —
Зі словом цим ще змалку зрисся.
Люблю, як прадідний наказ,
Я наше рідне це Полісся.

Іде б не був, куда б не йшов,
Воно встає передо мною
В картинах фарб мягких як шовк —
Уліті, взимку чи весною.

Його правдивої краси
Немає слів, щоб передати! —
Як ліс сяга в безкраю синь,
Як плащуть води по загатах. . .

Чи то під осінь на росі,
Як барви скрізь мигтять яскраві, —
Стойть в замріяній красі
Дрімучий бір у збитій лаві.

Ліщина, клени, явори,
Дуби столітні, осокори —
Тут багряним усе горить
У передсмертній упокорі.

У золоті і до лиця,
Задивлене в дзеркальні лона,
Стойть усе й нема кінця
Чудовим гамам, стрійним тонам.

Мов дим молитви це з імли,
Як ось ті кетяги калини . . .
А над озерами орли
І плащуть стадо лебедине.

Полісся 1944 р.

НА ПАСІЦІ

І млосно і парко. Хмарки пелехаті
Пливуть накидаючи тіні кудлаті
На хатку в садку, що то поруч стоїть,
І явір тут листям тихцем шелестить.
Вишні й яблуні запищалися цвітом,
Ваблять бджілок своїм пахом-привітом,
Що в'ються, снують мов у казці чи сні,
Бо раді чудовій Поліській весні ...
А — їх же там гляньте! Ось вам на видочку:
Дадани, Левицькі, колоди і пні,
Тож хатка при хатці у цілім садочку —
І сонце і воля й квітки запашні!
Дідусь у сорочці і в штанях теж білих,
І довгі вусища, що вже посивіли,
Роздмухує легіт, цілуочи в лоб;
Під явором витягсь лежить вірний “Боб”.
І тут же щебече між травами в росах
З вінком на голівці у шовкових косах —
Унучка красуня за дідом що-крок, —
Вона не боїться, як видно, бджілок.
— Десятий рочок їй — сирітка, без мами ...
Чорненські як вуглики очі з бровами
(татуся і маму забили в УПА) —
Лягли в обороні свободи в степах ...
— Сюди ось, Марійко, подай мені воду!
— Дай рямку з Дадана ... там чер коло глоду.
— Там миска, полоник — Марійко, скоріш!
— Ось там на ослоні забув я свій ніж ...
— Марійко, рій свіжий — дай воду, кропило ...
І бігають разом день Божий щосили,
Як бджілки невтомно на Його ріллі —
У діда, щось Боже горить на чолі ...
То ніби всміхнеться, то брови нахмурить,
Дадана поправить, колоду підкурить —
Одна за другою міняє рямки:
— Спасибі, бджілки, вам за труд ваш важкий! ..
А ввечері сяде при ватрі край хати
І каже унучці про море, Карпати,
Про битви жорстокі, про Київ, про Львів, —
Про славу козацьку дідів і батьків ...
І внучка вслухається в казку, билину,
Набігавши досить за цілу днину,

Ласкає та гладить Жучка біля вух,
Що ледве на хвилю від гавкоту вщух.
І роїть в голівці своїй кароокій, —
Про степ неозорий, про бори глибокі,
Про синє море, про скелі Карпат, —
Про маму, про тата, що згинув в УПА . . .

Полісся 1944 р.

ЛЕГЕНДА ПОЛІССЯ, присв. — УПА

Там де Прип'ять несе
Сині хвилі в Дніпро —
Стойть Дуб-Великан
Серед пущ і дібров.

На дубу тім — орел
Собі місце обрав —
Стереже Січі скарб,
Що Кричевський сковав.

Дні і ночі здавен,
Немов борів цих Дух
Стереже рідну кров,
Бо він волі є друг!

А як счує, що йдуть
Темні духи Москви —
Дуб з орлом в одну мить
Поверта в смолоскип.

І плює ворогам
Огнем смерти в лиці,
А Кричевського Тінь
Разить з хварі мечем.

Коли ж сонце свій диск
Ледь покаже з-за гір —
Орел стежить вже сам,
Притиха густий бір . . .

Скарб той з надрів землі
У бору о ж и в а
І дуб віттям своїм —
Ще, Не Вмерла, співа,

Полісся, УПА, 1944 р.

І говорять степи,
Що Мазепа устав, —
Сагайдачного Тінь,
Хмеля скута душа . . .

А орел все зорить
Зором грізним чекань,
І зове вільну рать
Із Карпат по Кубань!

І клекоче щосил —
Будить борів хащі:
— Уставай, хто живий,
Стали леза мечів! . . .

І в цім клекоті — зов,
Заповіт всім живий,
З пущ Полісся гень-гень,
Аж до Синього хвиль . . .

Ця легенда здавна
В'ється бором, як хміль,
Дише чаром ялиць,
Листям лип і топіль.

І всі вірять як в міт
В цю легенду ж и в у —
І старі і малі
Наче сонечка ждуть.

Бо це кров Тисячліт
Борів, Степу, Могил! —
Це молитва батьків
Неподоланих с и л!

СТРІЧА

(М. Ц.)

Ми знову стрілісь — чи ж не гра? —
Як то колись було весною ...
Та вже тепер не та пора,
І, бач, спокійна ти зо мною.

Не вернеться кохання знов,
Бо роки канули, мов в воду.
Схололи пристрасті і кров
Немов би — не було і зроду.

Дванадцять літ — тож півжиття,
І був нам шлях тяжкий і темний ...
Потратить сили без пуття
І, видається, надаремне ...

Але подякуймо богам
О, подруго років юначих,
Що ще судилося стрілісь нам, —
І рідні бори ці побачить ...

Полісся, 1944 р.

ВЕСНА МИNUЛА ...

Весна минула, літо й осінь —
Сумні діброви та поля,
Дерева стогнути безголосі,
Морозом скована земля.

А дні короткі й довгі ночі —
Думок, думок, мов шершнів рій!
Бринить слюза надій пророчих,
Що верне чар весняних мрій.

Тож дійде сонце перелому
Свого одвічного шляху,
Що в книзі творива святому
І ніч студену і глуху.

Новим розвіє знову гоном.
Овіє сяйвом і теплом,
Снаги і волі джерелом,
Що все одвічним є законом.

ЛЮБЛЮ!

Клонюсь я любій Батьківщині
За звичай, пісню, і красу,
І цю любов, оці святині,
Колись до Бога занесу!

Люблю, як жайворони дзвоняТЬ
Весною в полі на ріллі,
Як журний крик із неба роняТЬ,
Розтягшишь шнуром журавлі.

Люблю, як степ в обновній шаті
Зір манить безліччю квіток,
Як десь у борах, чи загаттях
Бринить дівочий голосок.

Люблю, як нива золотиться,
ШумляТЬ, хвилюються жита,
Як над озерами сріблиться
Туманів пряжа золота.

Люблю, як бори заговоряТЬ
Під гуркіт грому в плесах вод,
Як ранком теплим і прозорим
Пташня виводить хоровод . . .

Люблю очей німотну мову,
Тремтливі дотики руки,
Що скажуть більше й глибше
Чуттям навіяні думки. . .

Піддати ж це під захист зброї —
Тому і славлю чин УПА. —
І смерть за волю всіх геройів,
І кров, що всякла у степах!

Полісся 1944 р.

БАТЬКІВЩИНО!

Чую, бачу страждання з віків
Твої, Мамо, свята Україно! —
Хресний шлях на Голготу синів —
Жертві крові, пожежі, руїни . . .

Та ходу ось лицарську Твою
Чую теж — і в віках і в просторах:
Не хилилася Ти у бою,
Хоч і нівечив потоптом ворог.

Бачу Кодню і Каффи й Синоп,
Серед бур ті походи невгнуті:
Царгород, Доростол, Конотоп . . .
Берестечко, Батурин і Крути . . .

І відроджену постать Твою,
Що у лавах УПА освятила, —
Легендарних орлів у краю,
Їх святі розпрямовані крила.

Не складай же розгорнутих крил, —
Це Твоя, Україно, дорога!
Гомони, клич із хат і могил,
Що є тільки в народі святого.

Великодній там Лаври хай дзвін
Загуде, як колись на руїнах
Від Карпат, Біловіжі по Дін —
Про безсмертя Твоє, Україно!

Полісся, УПА, 1944 р.

ПІСНЯ КОЗАКА

Ой ви квітоньки мої
Розспівані цвіти,
Не гнівайтесь голубі
Синьо-жовті квіти!

Не кляніте ви мене,
Що топчу без жалю,
Серед килиму трави
В степовому краю . . .

Де не глянеш без кінця
До самого моря, —
Тільки роси золотять
Степом неозорим.

Свіжі, буйні, наче мак
Пелюстки розкриті, —
Кінь ступає навпопад, —
Б'є своїм копитом.

- Я не хтів би вас топтать,
Рад би оминути, —
Але бігу не стримать
Ніг залізом кутих...
- Ні хатини, ні села,
Ні друга, ні брата! —
Швидше коню, повертай
Назад у Карпати!
- Він спішить у рідний край
До рідного поля,
Де колись то випасавсь
Пестився на волі.
- Там покривдженим братам
Відростають крила
І по курінях УПА
Гартується сила.
- Мав подружків і подруг —
Коню ж ти май коню!
Скорше любий поспішай
До рідного дому!..
- Повернув і без ваги —
Квітів вже не бачить:
Кінь почувши остроги
Вітром гонить, скаче.
- Там і мене, дожида
Старесенька мати, —
І ще та, яку я мав
Своєю назвати... .
- Витяг шию наче птах
Несе без упину:
— Помсти — шепотять уста,
Помсти за руйну!
- Так з Карпат на ворінім
Козак поспішає:
Приїжджає, а в селі
Попіл роздуває... .
- Кров за кров, як буревій
Женеться по полю. —
Скорше коню любий май
Товаришу зброй! . .
- Нема друже вороття, —
Ненько, Україно! —
Перемога, або смерть,
Борня до загину!..

Берестъ, Полісся 1944.

ІДУ Я...

Шкода розставатись, а треба...
О, серце — чого ти квилиш?
Та я — прихилив би вам небо,
Щоб сяяло сонце тепліш!

Щоб сяяло нас воно й гріло
Наш народ і землю святу!..
Тож грій мене, люба надіє,
Ще й мрію мою золоту!

Іду я — співати про волю,
Бадьорити мужніх борців,
Бо той тільки виборе волю,
Хто твердо й незламно схотів!

Прощайте ѿ бадьортеся, друзі, —
Клянусь Україні і вам:
За волю ѿ майбутність в напрузі
Життя без вагання віддам!

Берестъ, 16. 7. 1944 р.

СОН У ДОРОЗІ

Ти скакала в сіdlі, на коні у степу.
Багрянів уже ранок горячий.
Я пригадував, де ж я цю постать струнку,
Цю богиню крилатую бачив? ..

Ах, вона? Там далеко, — у рідних лісах —
На чолі волі, поступу ѿ духа ...
Задивлявсь у маршах не раз і не два,
Її кроки як музику слухав ...

Усміхнулась: — Пізnav? Зупинила на мить,
Щоб коня поласкати по кашлаттях. —
А у грудях у мене кров і серце тремтить:
Скочить враз, що ѿ вітрам не дognати ...

Простягл мені руку — Будь відважний, тримайсь!
Повернулась, поправила зброю
І мов пташка в сіdло, я кричу: постривай! —
Тільки курява встала трубою ...

Чи побачу, гадаю, коли, де і як,
Хоч на хвильку ще раз привітатись? ..
Прокидаюсь — світає ... Ялиці шумлять
Ta вчаділі ригають гармати ...

Біла Підляська 1944 р.

ЛЮДВИГОВІ ГРНАЧ

Були і в мене крутогі,
Хатина, хутір край села,
І жита повні обороги,
Мав жінку, сина як орла.

І вже був випроставсь до лету,
Та згинув затишок той мій, —
Бо вдарив грім, і все дощенту
Зламав, стороцив буревій . . .

Ані дружини, ані сина —
Немов того і не було,
І прийняла чужа країна
Мене, зужитим помелом . . .

Словаччина 1944 р.

ДИВІТЬСЯ!

Ідем, дивіться, без упину,
Хоч вітер свище навкруги,
Хоч ворог цілить люто в спину
Ножа й кричить, що — вороги! . .

Дивіться — ми не склали зброї,
Хоч ми для вас — немов у млі,
Хоч крові впивсь давун святої, —
“На власній, не своїй землі”.

Це ж умираєм ми за волю
По рідних і чужих полях!
І от забуті, босі й голі,
За всіх і вся ідем на змаг . . .

Ганьба і сором вам, байдужі,
Кремля кривавого раби!
За жертви ці, за бурі й стужі,
За кров і муки і гроби . . .

МАР'ЯНЦІ

Ти все смієшся — що тобі
Мої невисказані болі! —
Я попелю в боротьбі,
А ти регочешся в неволі. . .

Ти все смієшся, як дитя —
Для тебе що — борня, змагання!
Я ж пірнув у глибину життя
За найсвятіші почування . . .

А ти смієшся . . . Хрест святий
Я не збегну тебе, не всилі . . .
Ось глянь — цвінтарища, хрести,
Руїни, кров, борня, могили . . .

А ти смієшся. — Схаменись! —
Тож ми ідем за спільну долю . . .
Життям і кров'ю присягли
Вмерти, чи вибороти волю! . . .

А ти смієшся. Пострівай, —
Сама ще будеш жалкувати! . . .
І будеш ще шукати нас,
Сліди і порох цілувати . . .

Словаччина 1944 р.

ДЛЯ КОГО?

Дарма, друзі любі, що я сирота.
Що йдуть, проминають найкращі літа.
Але коли бачу розспіване вкрай
Хвилююче жито, пахучий бір-гай,
Хоч серце від болю болить і щемить —
О, друзі рідненькі, як хочеться жити!
Коли ж заговорить розчула земля
І сонце заграє по нивах, полях,
А дівчина в лузі калину рвучи
Затужить за мілим там слізози ллючи, —
Болить її серце, а личко пашить . . .
О, друзі і браття, як хочеться жити!

Для кого? — питаю у серця не раз,
Бо скільки зазнав я невдяк і образ.
То кров підсказала: для Краю й Краси, —
Народу в жертву ти все принеси! ..
Тож силу і дар свій, — розбурхану кров,
І тверду надію, палкую любов, —
Те все Україні — на вівтар борні —
О, друзі ж рідненькі поможте мені! ..
Нехай в чужині ми, хай сили нема,
Ta ніч же не вічна — не вічна й тюрма! —
Устане наш Нарід, воскресне наш Край, —
O серце, для нього живи і співай! ..

Словаччина, 1944 р.

А И С Т Р И

Пройшла весна, минуло й літо,
Розквітли айстри . . . Осінь в двір,
Принесла овочі на літі —
Снує тканину бабське літо,
Сумує серце, тужить бір . . .

Квітують айстри — в'януть рожі,
Жовтіє праліс навкруги. —
I вітер подихом ворожим
Жене із “півночі” морози,
Хмари, дощі, слоту, сніги . . .

В вікно зів’яли рожі клонять
Своє пожовклє листя . . .
Одні лиш айстри гонять-дзвонять,
Краси первотньої не ронять
Прекрасних променів життя.

А рожі плачуть, айстри квітнуть —
Я ледве-ледве розпізнав,
Що в серцю також зникло літо,
I в грудях почина бриніти,
Що прийде нова ще весна! ..

Словаччина 1944 р.

ЧОМУ?

Отого — ридаю,
Отого я плачу, —
Що над рідним краєм
Сонечка не бачу.
Ще ж мій дід і батько
Не зазнали долі
Та й своїм нащадкам
Отруїли волю.
Праця й праця в поті,
А все не для себе! —
Трутні мед з'їдають,
Ще й глузують з тебе.
Так ось вік вікую,
Отако бурлачу, —
Злого не навчився,
Доброго не бачу.

Словаччина 1944 р.

Тільки кров бунтарську
Виніс гордо з дому,
Щоб співати гимни
Сонцю золотому, —
Скаргу, гнів народу
(Маєш уха — слухай!),
Лет його до волі
На верхів'я духа...
Скарб я цей нестиму
Геть аж до загину:
Промінь ясний волі,
Віру в Батьківщину.
Отого я плачу.
Отого ридаю,
Що не видно сонця
Там, у ріднім краю...

ЧУЖИНОЮ

Чужиною самотою
Я блукаю, а за мною
Думи — роєм без перерви,
Ранять серце, душу, нерви... Та вночі нема спокою, —
Плачу, тужу за тобою,
Щоб твої всміхнулись очі
Хоч у сні, у мріях ночі!

Я ж не в лісі, темнім борі,
Це лікують душі хворі
Лур тих подихи-наскоки, —
Ворог скріз для нас
[жорстокий...]

А тим часом я співаю,
Хоч собі в чужому краю...
Через гори ж у діброви,
Де спливала данина крові,

Як мені — ох тяжко, мила,
Щоб надія не живила
Душу й серце бідне
[в грудях...]
Спром плакати ж при
[людях...]

Шлю ці думи невспищі,
Та надіями живущі, —
Бо надіюсь і кохаю,
В Україну засилаю!

Словаччина 1944 р.

ПЛАЧ У ЧУЖИНІ

Ой сину, сину мій —
Тяжкий той жереб твій!..
І твій і мій дружинонько
Моя ти вся родинонько
І дум за роєм — рій...

Я цілий вік тужив,
Так мало тішивсь жив...
Весь час у змагові
Я правди спрагнений
Із лісом подружив!..

Я вас любив, кохав,
В своїй душі ховав...
Як вітер буревій
Ішов на смертний бій
За вас моливсь благав!

Ви для мене були —
Зорею серед мли...
Метою я сною,
Ціллю прекрасною —
Манили, кликали...

І скільки слізних злив
По чужині розлив?...
Я був заскочений
І плакав ночами —
Простіть, благав, просив

І ось на вигнанні:
Сумую ночі й дні:
Думками линучи,
За вами гинучи —
Пишу пісні сумні.

Словаччина 1944 р.

ПОВЕРНИ!

(Наталці)

Присуд сповнивсь! “Совершилось”.
Боже, Ти мій Боже!
Де ж подіться сиротині,
І хто ж допоможе —

Перейти цей шлях убогий,
До самого краю?
Люди добрі, не кленіте,
Я вже сил не маю!..

Ще у рідній сторононьці
Бачив ціль, дорогу.
А тепер?.. Ох, доле, доле,
Серденько убоге —

Чом ти зразу не пірвалось, —
Все ж одно вмирати!
Пошо ж маю сиротою
Тепер пропадати? . .

Сиротою, самотою,
У чужому краю.
І кому я своє горе
Де посповідаю? . .

Хто мені простягне руку
На чужому полі?
Хто розважить, привітає
В чужині, в неволі? . .

Я вигнанець, сиротина, —
Ні друга, ні брата.
Люди всюди є, та серця
Нізким поєднати . .

Душа тужить за тобою,
Ятрять пеклом рани,
Серце рветься, плачуть очі,
Друже мій коханий! —

У рідну сторононьку:
У село, в діброву —
Хоч здалека подивитись,
Рідну вчuti мову.

У твої заглянуть очі,
Що болить? — спитати.
В однім погляді забагнути
Задум твій крилатий.

Не цурайся хоч ти мене,
Я тебе благаю, —
Пригадай хоч коли небудь
У далекім краю.

Я тут буду працювати,
Що вже буде — буде,
Хай радіють вороженьки,
Нерозумні люди . .

Ще зведе нас може доля,
Та коли — не знати?
Може прийде час, година
Гріхи сповідати? . . .

Може прийде, а покищо
Тільки думка лине!
Прощавай же, чорнобрива,
Друже мій єдиний!

Помолись коли за мене,
Щиро помолися!
Як я колись . . . поки горем,
Сльозами не впився . . .

Тепер іду на похмілля
В невідоме лину . . .
Помолись за мене, люба,
Та за Україну!

Щиро, вірно, помолися,
Щоб в небі почули! —
І щоб наші сподівання
Таки повернулись!

Верни мене Україно
Так як сина Мати!
Верни люба, я не хочу
В чужині вмирати! . . .

Словаччина 1944 р.

ВІРШ БЕЗ ЗАГОЛОВКУ

Обсипав яблуню рожево-білий цвіт.
Пахучі пелюстки оздобились росою. —
Горить мов ізмарагд в росинках — самоцвіт,
І ронить їх вона замріяно в спокою . . .

Ласкає сонце їх — цілує і пестить,
У сяйві променів купає — ніби в морі.
А чутъ дихне вітрець, листком зашелестить —
І падають до ніг в німій якісь покорі . . .

Спадають зnehmer — біленькі, запашні
На килим мурави, чи то на чорне лоно.
Але шкода чогось дивитися мénі —
Хоч восени поглянь: в новім вінку корона!

Жахтить, пишається, в коралах як дівча,
Немов рубинами налита багрявіє. —
І хилить свій тягар перед лицем Творця —
І мов не дійсність це, а чар якийсь чи мрія? ...

Людина лиш одна в природі цій на гріх
Свою красу святу стоптала у болото:
І рве віками цвіт — на глум собі й на сміх —
Іде все по кістках з Голготи на Голготу ...

Жорстоко топчути б прокльоном на устах —
В Березах, Соловках, Дахавах і Катинях ...
Замість Людини там — Іскаріот —устав,
І плід один — то гріх, — гадюки по святынях ...

Отак зірвали й мій розквітлий цвіт надій
Без серця і душі — “псякревами”, тюрмою ...
Зів'яли запашні, ще ніжно-молоді,
А хам ще й притоптав кривавою пятою ...

Оглянуся назад, а осінь по слідах
Біжить за мною,.gov — не перша, — п'ятдесятка!
— Нема плодів, не ждіть, одне лиш — терня, жах,
Бо цвіт осипавсь мій без сонця в казематах. . .

Відень 1944 р.

УНОЧІ

Ізнову й знов як в ріднім полі
То говірка, то знов німа ...
Прокинувсь рвучко — стіни голі,
Дроти, бараки — мов тюрма ...
Крик пугача у пітьмі лине
Із пущі Альпів снігових ...
Прости, мій Краю неповинний,
Це снів я про синів Твоїх.
До волі йшли ми без упину

До святощів Твоїх — в борні ...
Невже ланів, моя Вітчизно,
Уздріть не прийдеться мені? ...
Не збав мені тих днів чудових,
Моя землице запашна:
Почути пах квіток шовкових
Та шелест жита на ланах!
Побачить край у сяйві волі,
Красу розспіваних гаїв
Та крики й клекіт в ріднім полі,
Танок на галях журавлів ...

В Альпах, 1947 р.

ГОЛУБІ СВІТАНКИ ...

Голубі світанки не дають спокою —
Будить батько: — Йvasю! — Синку, уставай! —
Виспишся в обіді ... в золотому полю ...
А зараз скоріше жени воли в гай! ..

I так ось щоранку не дали заспати, —
А тепер я виріс, і сам батьком став ...
Ta нема нікого, щоб збудить, післати,
Bo в борні за щастя ворог долю вкрав! ..

Розметав, розкидав — ні волів, ні поля ...
Чужина. Скитання. — Там вони, я — тут.
I думки як шершні рояться навколо,
Наче батогами шарпають, січуть ...

Вернемось, чи згинем? — Ось вони питання, —
Щоб зустріти ранок золотий в краю ...
Так ото щоднини, з вечора до рання,
Цілими ночами спати не дають ...

Тироль, Альпи 1947 р.

БРАТОВІ

Умер ти, брате, через хама,
Слизького гада — і ужа!
Проклятий Каїн — син Адама
Тебе зарізав без ножа.

Така вже доля на цім світі, —
Між терном не один застряв...
А ніжні квіти — краю діти
Ішли в могилу й за моря...

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

(Н. Б.)

Чи ти пригадуєш, кохана,
Того повстанця з Дивина?
Його пригріла чужина
І тую самітність п'яна.
В своїй його ти крила хаті,
Тож тут пригадую, мов сон —
Як пахли верби пелехаті,
Ta бір живицею сосон...
Забулась мабуть — пригадай,
Моя чорнявко синьоока:
І спалах мрій про вільний край.
Яка ж схвильованість глибока,
А на очах у ті хвилини
Іскрилися сліз твоїх перліни...

**
*

Що перше в тебе спостеріг —
Це очі, очі волошкові! ..
І серцем я побачить зміг
Усе в тім погляді чудовім:
Красу думок, надій твоїх,
Глибінь душі й чуття любові,
Мов пісню мамину знайому
Почув ступивши на поріг
Твого затишливого дому...
Я полюбив тебе як брат,
Що вже як любить — то навіки...

О ні, ще більше устократ,
Бо нас в'язав ще гнів великий,
Що запалив наш супостат!

**

Згадай но серденько, згадай
Шляхи простягнуті в незнане —
УПА, надії — Рідний Край,
І кличе бір і темний гай —
Чарівним гомоном весняним.
І бір нас радо привітав
У ті розбурхані хвилини,
Усіх до пімsti кликав, звав,
Хто відчував свою людину,
Під гук той я піsnі складав
Його незайманим низинам:
Змагався я, боровсь, летів,
Бувало й плакав, і радів,
Моя порадонько єдина ...

**

Немов учора ще — в уяві
Німотна і бліда стоїш,
А тут стрільці зі мною жваві ...
На нас ти з подивом зориш:
Таж кожен з нас — це лицар бору,
Який не зрадить, не продастъ,
Уміє вислухать докори,
А честь хіба з життям віддасть!
А йшов з них всяк, бо зве Землиця,
І зінав, що жде його в бою,
І ніс головоньку свою
Як велетень і месник-лицар,
Бо чув наказ: не бійсь, неси —
За право рідної краси ...

**

Та в році вже сорок четвертім,
Як Великодні йшли свята,
Були у сховах друзі стерти, —
І пролилася їх кров свята.
Сестру ж і брата в темну ніч
Змела огнем азійська тіч ...

Не мав від рідних вже розради —
До кого б слово був я радий
Промовить щиро ... З пущ і плес
Іду розбитою ходою ...
І стрінувся: — “Христос Воскрес!” —
Вітаюсь радісно з тобою
— Наталко, бачиш — ось наш хрест:
Орда міняється ордою!..

**

— Іване! Він ще не Воскрес ...
Для нас нема ще супокою!
В обіймах смерти й диких мес —
Христос опльований Москвою!
Хто сповнений борнею вщерть
За наше “бути — чи не бути”,
Він духом є давно розкутий,
І змаг той на житті і смерть
Звільнить наш нарід розіпятий!
Не сумнівайся ж, любий брате, —
Збери останки сил — на бій.
Хто вмер — на встане, — я з тобою ...
Отож, рятуймо, орле мій,
Закутих лютовою Москвою! ...

**

Тепер по цій згадала мові —
Пожежі, зойки, лютий бій —
У лісі темному, в діброві
Святилась помста, пахло кровю,
Шалів скажений буревій ...
Гриміли танки та гармати
Мов сунув Божий суд страшний:
Москвин нещадний, німець злий
До нашої удерлись хати —
Наш потолочить творчий дух,
Що ужахнувши очі й слух,
До волі наш спинити рух,
Вулькан розжеврений згасити, —
І “пекло” — “раєм” охрестити ...

**

Були роки страшні і люті,
Жахливі, прокляті роки!
Бряжчали знов кайдани куті,
Бо сила дикої руки

З Москви у злобі керувала.
Чаділи села і міста,
Як дика сунула навала ...
У Матір, Бога, у Христа
З цинізмом хамові уста
Кляли безчестячи людину,
Немов оскаженілій звір —
Старців, малят, мов ту тварину
Стріляли, гнали на Сибір
Не давши захопить свитину ...

**

Пригадую — це коло хати,
Декілька збіглося доріг,
Наказ діставши в світ рушати,
І погляд твій я спостеріг —
І, наче соняшник до сонця,
Схиливсь, стоявши край віконця,
Припавши зором до повік ...
А ти, як сина на прощання,
Відчувши біль мого страждання,
Перехристила, обняла:
Прощай, мій орле, мій козаче!
Ніхто по тобі не заплаче ...
Іди, борися проти зла, —
Хай небо, силу тобі даст!

**

І ось тепер у чужині,
В чужім kraю, в чужому полі,
Усе ввижаються мені
Твої страждання, муки й болі,
Змагання, кров моїх братів,
І гнів їх, жертва і посвята,
І стогін, зойки матерів,
(Бо тож палає рідна хата)
Плач, благання немовлят —
Дружина, син і рідний брат ...
І Мати, Боже, — люба Мати! ...
Чи ти ріднесенька жива? ...
Чи ще й тепера по жнивах
Ти ходиш колоски збирати ...

**

Як не прийшла твоя черга
До їх Сибіру чи могили —
Кріпися, люба, дорога

Моя розрадонько, щосили!
Хай побратимів наших всіх
Свята їх кров, що в землю всякла
Та червоніє вік, не зблякла,
На ворогів, мов звірі, злих
Підійме буйні, орлі крила —
За честь розп'ятих поколінь
Як меч Господній Михаїла,
Хай переслідує мов тінь,
Москуву, що вбила нам кривава
Святе одвічне наше право!

**

Під шум смерек у чужині,
Моя ти цвітко пущ і бору, —
Я сню красою твого зору
Твоїх очей, і в тихім сні
Молюся, плачу та ридаю,
Твоїм стражданням, рідний краю,
Складаю в дар свої пісні . . .
І вірю свято в гнів народу,
І в Божий — праведний, святий:
Не дасть він Господа клясти —
Їх царство жаху, крові й морду
Розсадить зверху аж до споду
Вогнем безхмарним і ясним,
Як дань за дикість і погорду . . .

**

— Тоді ми зійдемося мила
З усіх кінців, хто де ще є,
Немов оті пташки на крилах
В гніздо зруйноване своє, —
І розповім тоді тобі,
А ти мені про всі пригоди,
Про муки нашого народу
У цій нерівній боротьбі . . .
І об'єднавши думками,
Здійнявши очі до небес,
Гукнем: “Во Істину Воскрес!” —
Тому, хто з нами і над нами,
Хто Сам, терпівші стільки мук,
Є джерелом усіх науки!

Альпи, Австрія, 1948 р.

СЛОВАЧЦІ “МАР'ЯНЦІ”

(Уривок з поеми)

...Пора я йду. — Твоє мовчання
Наводить сум, шарпає грудь...
Душі зболілої страждання
Уміє тільки той відчути,
Хто сам страждав... А на вигнанні
Оця смертельна тиша,
Самітність, сирітство і туга
Без слова приязні, без друга
Наводить розпач, будить жах...
А ці скитання і кайдани
Без близьких, рідних і коханих
Хоч би яка була душа
Тверда їй незломна, а лишить
Навік незгоєної рани...
— Іду мій янголе — прощай —
І буду йти так до загину...
Поки неволить кат наш край —
Я ні хвилини не спічину...
— Коханий, чуєш, — підожди —
Одну-однісеньку хвилину!
Я машкару із себе скину
Буду говорка, почекай! —
Хотіла б об однім спитати:
Забудеш, ні?... Я хочу знати,
Я жду на відповідь.
Мені
Тепера ясно — в чужині:
Нема Батьківщини, ні хати...
Ти йдеш, — я можу не побачить
Уже ніколи...
Хрест святий —
Багато бачила, дружила,

Але очей таких і сил.
Такого серця і душі
Я ще не бачила...

Скажи,
Що в тебе є таке коханий — ,
Мій перший мабуть і останній?
Що за причина, де шукати
Відгуку питанням моїм? . .
— У крові кажеш, у вогні? . .
О, краю велитнів багатий! —
Щасливий творчий плід землі,
Щасливий Нарід і та Мати,
Що породила вас крилатих
Таких нездоланих орлів! . .
Ось глянь і в нас як ті смереки
Пожадливі — мадяр і чех
На храм, щоб стрінути мене.
Ідуть ізблизька і далека
Щоб крадькома із-за плечей
Поглянути бистрим мигом ока
На мою постать ненароком.
На гнучкий стан,

на блеск очей...

Але мене чогось, не знаю —
До тебе сила якась пхає.
І я бажала б віднайти
Й до твого серця ключ розмови:
Чого не можна приректи,
Чого не знає батько, мати —
Тобі хотілося б одному,
Свої думки посповідати . .
Не їдь коханий, не прощайсь, —
Було як весело з тобою:
В садку, у хаті і на полю
Думки в єдино повязать
Мій орле велитню, соколе. . .
Я ще до цього бач не знала
Не протиріччя, ні борні, —
Аж тільки зараз розгадала
Почувши в серцю вогняні
Твої слова --

діла,
пісні...

З тобою разом покохала . .

Не їдь солодкий мій, остань!
Я вмру без тебе —
любий,
милий...
Не кидайже батьків безсилих. —
Хіба нема в тебе жалю?
Не віриш в щиреє кохання? ..
Не можеш серця поєднати,
Так покохав своє скитання? ..
А батько, мати —
подивись,
Тебе пригріли немов сина? —
Тобою тішатися, єдиний
Ти вбєш їх любий,
схаменись!...
Хіба ж не гріх так сиротити —
Ми ж хочем всі, як люде жити.
Бо життя наше все як сон —
Хвилина-мить, що не спинити ...
Роздумайся поки не згас
Огонь очей твоїх, мій міте, —
Пощо ти маєш так блудити —
Осиротить задумав нас ...
Остань!...
Під запах цих сосон
Пиши легенду своїм борам —
Вони весь світ неупокорять!
У нас створивсь такий закон,
(бо беззаконня то є згуба!) —
За око оком, зуб за зуба, —
Чужих не хочемо оков! ..
— Ти знаєш дещо, та не все, —
Ось мент один, тоді побачиш!
Заплачеш так, як я заплачеш,
Бо Схід вам рабство принесе
Брудне у матюках горячих ...
Чого я опинився тут? —
Ти все питаєш припадково.
А хто я?
Звідки?
Як зовуть?
Якої віри,
краю,
мови?...

Пошо покинув рідний край, —
Як тяжко це все оповісти...
Одне скажу —

зажди,
чекай

В одному реченю і змісті:
— Шукатимеш і ти ще крові,
Бо суне кара,

Божий суд —
Вони й для вас ще принесуть
Обман, брехню в ім'я любови,
Насильство, морди східніх зграй, —
У Бога й Матір брудне слово.
Але я вірю — прийде край
І, тут він знайде безголов'я...
А про мене кохана пані
Прошу забутися я вас!

Бо на скитанні і вигнанні
Нема любови, ні кохання —
Лежить на всьому змагу час,
Погорда й твердість у стражданнях.
Мое життя — це терній шлях,
Це боротьби сурова школа!..
Поки горить огонь в грудях,
Огонь людяності й любови
Я буду йти аж до кінця
Хоч би який він був суворий?...
І про любов кажу згори —
В кого і де вона, не знаю.
Хіба у тій, що є до краю,
До України, до Землі, —
Та до Народу, що в ярмі,
Другої я поки не маю...
Поки Батьківщина в огні
Під брудним чоботом конає, —
Не до того тепер мені —
Я й життям заприсягаю...
Я для любови вже віджив —
Пропала вся моя надія!
У грудях, в серцю що леліяв,
На чужині все доторгіть
І порох вітрами розвіє...
Бо кат з нас витравив, украв
Із лона матері,

з дитинства

Він душу нашу сплюндрував
І волю повернув в насильство! . . .

— Не правда ні, не говори,
Якщо в душі не згасла віра —
Любов ніколи не згорить,
О ні, ніколи,

не повірю, . . .

Вона є вічна, як закон

Життя і смерть в грізній ході.

Пошо ж ти губиш собі сон

Й мене у страхі якийсь вводиш? . . .

Спокійсь — ці луки і поля

Дадуть повір tobі признання! —

О, я б щасливша всіх була

В своїм жагучому коханню . . .

О милий, милий!

Щоб ти знов,

Як я люблю тебе мій орле! . . .

То ти б мене не покидав

На тугу, муку і на горе . . .

Зістань хоч нічку до світання,

Нехай розквітне в серцю чар,

Одну лиж нічку, щоб в коханню

Принести серце своє в дар

Tobi одному,

Не прощайсь —

Я тебе в цвітах заховаю,

Згашу розжеврений пожар,

Що буйне серце розриває . . .

A там, —

розійдемось як діти,

Блеснуть слізки, немов криштал

І спомин, спомин цим ночам

Зістане райським огнецвітом . . .

Залиш усю оцю борню —

Ти є безпечний в моїм домі!

Не трать того в душі вогню,

Що світить в погляді твоюму . . .

Не рвись, не мучся,

залишишь —

Ти віддихнеш у снах пророчих!

Остань хоч спомин напиши,

Про те,

що в серцю своїм носиш? . . .

Поглянь якая благодать,
Як дише паощем землиця! —
Як все радіє, метушиться
І манить чаром кожна стать...
Повір мені близький, далекий
Солодкий погляд твоїх віч —
Усе мине, як ось ця ніч,
Як подих запаху смереки.
А ця хвилина забуття —
Окрасить, згладить твої роки,
І той тернистий, довгий шлях
Яким ти йшов несмілим кроком
У край невідомий, чужий,
Щоб зберегти душі надію
Твое святеє із святих —
Бажання,

віру,
думку,
мрію

Порив душі,
пророчі сни
І те, що вимовить не вмію...
Повір мені —

я розумію
Тебе, ти гордий і мужній —
Ходи під співи соловів
Під тінню лип лягай, засни
Та відпочинь ще на дорогу, —
Я знаю всю твою тривогу,
Вона надлюдська, щоб обліг
Переорати для всіх під волю?...
Зістань —

у стіп твоїх і ніг
Хотіла б вимолити долю! —
Волоссям шовковим своїм
Обмести порох на завоях!...
Не відкидай же від себе —
Моїх благань і сліз, коханий, —
Бо ти життя, і без тебе
Я жити не хочу, та й не встані...
Ти бачиш ліс цей, поле, гай
І гори ці, садки і луки? —
Віддам усе тобі,
не гайсь

Покинь душі своєї муки —
Не кидай цей чудовий край,
Віддай мені свою ти руку,
Щоб в спільній долі і недолі
Зв'язати навіки нашу волю! ..

三

Скажи, не муч мене коханий,
Не має тут нічого злого!
Ти ще не стратив знай нічого,
Єдиним поглядом зірниць
Єдине слово і,
останеш
Оцих будинків і криниць,
Як власник, пан у своїй хаті,
Як вдома — вільним і багатим .
— Доволі, досить —
буде труду

Багатим я не був й не буду —
Багатство: Вільна сторона,
Народ і Воля в своїм краю!
Допоки в нас того нема —
Мені не буде ніде раю
Не буде й щастя...

Отже знай,

Як ти казала моя люба,
Не серд'ся серце — зуб за зuba —
Життя таке було би пеклом,
Ще гірш борні, і гірш скитань,
Повільна смерть, душі загуба . . .
Чекай хвилиночку,

зажди —
Послухай же мене Мар'яно,
Моя ти посестро кохана —
Пошо вже грatisь, — хочеш слів? —
А відповідь в мене готова,
Тверда як сталь, як бурі спів . . .
— Забути край, зректись любови,
Забути віру і Нарід —
Піти в чужий город і пліт,
Зробитись зрадником для краю,
О ні, того у нас не має
Того й не буде поки світ
Стойть від краю і до краю! ..

Я слухав тебе не дарма —
Послухай же й мене благаю:
Із нас не вирвала тюрма
Того століттями і крові
У наші жили не влила
Якоїсь жорстокої, чужої,
Або московської?

Пардон! —

У нас своєї джерело...
У нашім серцю, в наших жилах
Не людська-чванлива, фальшивиа,
А наша власна і свята! —
Яка пливе від Святослава
І так до нині — з роду — в род:
Вона століттями росила,
Затоки Синього красила
І шлях торила в — Царгород...
Яка не зрадила й не зрадить
За грімкі ворогів паради —
Для нас Батьківщина це все!
Або Й волю принесем, —
Або загинем по дорогах?...
— Твердий же ти як бачу я —
Мій лицарю півдня коханий!
Не йди — до ранку хоч остань,
Як животворче сонце встане
Розвіє променем туман,
Осушить роси, згасить зорі, —
Зявить нову світлину кліш:
У двох і плакать веселіш
І горе здається, не горе?...
Та хіба можеш ти збегнути,
Що в серцю роїться порою?...
Ідеш таки? —

О мій спокою

В тебе не кров у грудях —
ртуть!...

— Іду, щоб виконати Наказ
Того, що влив у кров нам звабу! —
Нірвани випить в слушний час,
Що ворог підступом заграбав, —
Щоб відновити власний міт
Де новий дух, де новий світ! ...
Іду —

Прощай!...

І стрепенулась,
Як сарна дикая знялась —
Очами в очі упилась
І міцно, мужно пригорнулась.
— Надовго, га? —

Скажи коханий
Хотіла б знати без вагань:
З якого краю виглядати,
Почутъ відгук твоїх шукань.
Чим марить будеш в тиші ночі,
Коли опустить темінь вій?
Які думки у снах пророчих
Заројть у голові твоїй?
Куди твій шлях скажи лежить,
Признайсь — я в погляді читаю:
Когось кохав,
любив,
тужив? —

Я тайну серце прирікаю ...
Не відкидай же від себе
Мій гостю неба випадковий!
Ти даром був мені з небес
І тим останеш в моїй крові ...
Дай руку хоч і без любові
Степу безмежная красо!
Мені не здолать в своїм слові
Спинити долі колесо,
То хоч в єдиному півслові,
Куда твій лет лежить духовий
Скажи мені —

нехай я знаю...
— Жіночий рід завжди цікавий, —
Між іншим слухай, розкажу
Моя подруго нелукава,
Що жде нас — слава, чи неслава —
Краєчок табу розвяжу ...
— Де лину я, тобі не знати,
Бо я борня, краса життя! —
Я буду в космосі літати,
Співати і плакати, як дитя.
На хвилях мрій чарівних ночі,
На лоні паходців краси —
Де ниткою думки пророчі
Снують загравами краси.

Де шепчуть гнівом темні бори,
Вириють пімстою гаї, —
Де нива з нивою говорить
І родить велитнів своїх...
Де вітер хвилями колише
Розквітлим пахом у житах,
Могила в степу смертюдише
Для тих, хто спинює життя!
Де творчий дух мого народу
Схопивсь у грізний, лютий бій,
З ордами Заходу і Сходу
За Право жити на Землі...
Де кожна хата як твердиня,
А дівка, парубок — Орли —
У муках, крові за Вкраїну
Стяг волі гордо підняли! ..
Я лину з ними проспівати
Незнаний досі новий гимн,
Китицю квітів навязати —
Усім померлим і живим...
Лечу без крил через простори,
Через віки зусиль, борні —
Де бори зброєю говорять
І гнів розпятої землі...
Де замість раю є страждання
Куриться в чадові землі,
Де все живе пішло в повстання
Проти насильства москаля.
Де Говерля — Карпат цариця
Казбеку простиага долонь, —
Де в нетрях пущі копошиться
Горить негаснучий огонь.
Де в плесах Прип'яті чудових
Твориться-родить новий міт,
Де в рідній стихії та крові
Поліський будиться Нарід! ..
— Отам шукай мене небого,
Моя сестро святих бажань!
Туда знакома всім дорога,
Для всіх придушених слов'ян.
Усім в кого жива надія
Не хоче вити, як той звір, —
Кого за горло московія
Ще не веде в свій “рай-сибір”.
Покіль не віддаси признання,

Я ИШОВ

Я йшов і бачив лих Тебе,
Тебе одну красо Полісся!
І задивившись в синь небес
Спинивсь в задумі...
На узлісся
Піднявся парою туман —
Вповивши гір верхівля лісу,
На луки впав, на поле, гай,
Немов легесенька завіса...
Чиясь умілая рука
Згасила зорі.
Забіліло.
Хмаринки легкі попливи
Немов рожевій надії

Одна по другій, як орли
Розпроставши прозорі крила,
Думки пекучі покотились
Гень-гень за обрій,
до Карпат,
Де місяць хмарами повився
І кинув світло в вікна хат . . .

Словаччина 1944 рік.

СПОМИНИ

(М. К.)

Спомини, спомини, як вас позбутися? . .
Воленько-доленько ворогом скутая! —
Думкою зважене, щастя утрачене . . .
Ні, я забути не можу тебе.

Серце поранене, серце не згоєне!
Де твої радоші, серденько стомлене?
Де твої прагнення? — Стали ви — карою.
Згасли мов сонце на заході десь.

Де ж тая молодість, сни із надіями? —
Мрії безмежнії, думи леліяні?
Воля безмірная, віра надхненая
Де ж та зрадлива химерна любов?

Де тії очі, мов зорі палаючі,
Погляд, що світиться тихою ласкою?
Де ж теє слово, що співом лунаючи,
Стихло в останнім зітханні навік?

Очі замкнулися . . . Пекую раною
Серце у грудях щемить, озивається . . .
Що ж то за пісня, як струни надірвані?!

Спити бо кохання вічности сном.

Боляче й думати . . . Рани не згоєні,
Ятрять, кривавляться . . . спомини, спомини . . .
Краще було нам умерти незнаними:
Легше — ніж нидіти болем таким.

Віденський, 1944 р.

ЧИ ТИ ПРИГАДУЄШ КОХАНА?

Чи ти пригадуєш кохана
Недільний той удома ранок?
Здавалось терен, дуб глухий
Розспівано гули: Осанна!

Про люди ж-то і фарб нема
Тріумф Народу змалювати, —
Природа тішилась сама —
З Кавказьких гір аж по Карпати:

Осанна, Краю мій, гряди
В Ім'я Краси, в Ім'я Господнє! —
Розквітлий, вільний, молодий,
Воскреслий з Пекла і Безодні . . .

Співало все: Степи, лани,
Озера, ріки, пущі, бори. —
Кайдани впали! Гей, сини,
Радійте з Краєм неозорим! . .

Осанна; Україно, грай!
Рокочуть море, гори, доли . . .
Лунає пісня з краю в край:
Вона живе ѿ не вмре ніколи! . .

КОЛИ Ж . . .

Коли ж, коли, мій любий краю,
Одвічна спадщина батьків,
Ми вільну пісню заспіваєм
Серед краси твоїх степів?!

Коли ж у серці заговорить
Всеукраїнський Прометей?
Коли в степах твоїх і борах
Весна правдива зацвіте?

Тоді, — як всенароднім зривом
Відродиш Ти козацьку кров, —
І руку стиснувши правдиво
Святу підіймеш хоругов! . .

Тоді лише по твоїм бору,
І по степу, аж по — Кавказ
Стихійно, грімко заговорить
Один для всіх святий Наказ!

Тоді звеличить УКРАЇНА —
Твое призначення святе,
І скрізь — по горах і долинах
Засяє сонце золоте!...

Тирольські Альпи, 1945 р.

ТВЕРДІ ВУЗЛИ ...

Тверді вузли цих перехресть
Доріг заплутаних, похмурих, —
Але іти нам каже честь,
Не дивлячись на шквал і бурі.

Нехай на зустріч ясним дням
Нас огорта туманів змора —
Це все здавна знайоме нам,
Воно було — як день учора!

Надії більш, зневіру геть, —
Тож завтра день і сонце ясне!
Орел коли направив лет
Не склада крила передчасно ...

Нехай гіркий шматує біль
Серця вразливі й розум-мозок, —
Ідем крізь пітьму, заметіль
Вітрами спалені й морозом.

І вірмо міцно лиш об тім,
(хоч кров здрігається в турботі) —
Що нас чекає Мати й дім
І Край воскреслий по Голготі

ВПЕРЕД!

Вперед, вперед грізні загони,
Хай штурм реве і б'є без впину,
Та серць палких і дій розгону —
Ні грім, ні буря не зупинять!

На приступ всі! До барікад! —
Не має місця слабодухам!...
— Ми авангард людського духа,
За нами ж суне ар'єгард...

Дивіться — в загравах страшних
Горить Кавказ, Балкани, Анди. —
Ми — Революції сини
Проти московської заглади!

За нами світ нових ідей,
Нового Завтра — гей, Народи! —
Гряде розкутий Прометей
За рівність всім і за Свободу!

До бою, чуєте? — Вперед! —
Із співом запалу, розгону. —
То наш останній змаг і рейд
На зустріч сонцю золотому!...

Словаччина 1944 р.

СЛІДАМИ — УПА

Ідем без каяття, хоч терном і камінням,
Сочиться кров із ніг, але зімкнуті в лави!
Ідем окрилені із вірою, горінням
У нашу ціль святу — Соборної Держави.

Ідемо серед бур, покинуті, одні,
Серед страждань, борні, зневіри і незгоди.
Та йдем задивлені у велич гордих днів,
У твій тріумф Воскресення, Народе...

Ідемо (так і будь) під регіт, глум і сміх
Залишені в лісах, на чужині, без хати. —
Але щасливіші в стократ за трутнів тих усіх,
Що з сумнівом в душі привикли плаzuвати!

Ідемо в ногу так, — бо якже відставати,
Коли навколо чад, палають грізно села,
Коли ордам знов міняється орда
Нового хижака Нерона, людожера ...

Ідем, бо чуєм зов праਪрадів, батьків
Розіп'ятих в краю, по тайгах, Сахаліна!
Ідемо, щоб помстить за муки Соловків, —
Бо кличе Бог, Народ і У країна!

Інсбрук, Австрія 1945 р.

ТРИ РОКИ ...

Три роки в Альпах коротав,
Читав думки і мудрих і бездарних,
Сердечний біль ятрущий лікував
Чекаючи ... сподівань марних.

Ловив слова, мов ластівка комах —
Складав, низав рядки, переживання,
І думкою й на мить не спочивав
Шукаючи причин страждання ...

Серед безсонниці хапав за олівця
На кусниках газетного паперу,
Чи просто на стіні під шепіт ялівця
Креслив свою химеру ...

ВИГНАННЯ

У вигнанні життя пливе як хвилі,
Думки ж — це птахи ті безкрилі,
Солодким спогадом хоч кличуть,
Та воля де?.. Хіба позичу ...

Пашить у грудях свіжа рана
Отак із вечора й до рана —
Сочиться кров, і плачуть очі
І Воля роїть серед ночі ...

Наїживсь бір і, — хлопці, хлопці,
Рушниці чистять, сходить сонце, —

О, сонце, сонечко могутнє,
Вже, вигрій нам ясне майбутнє! . .

Тироль-Альпи 1946 р.

ВІРЮ ...

Вірю, вірю — вернем,
Вернем по весні! —
Кров не згине марно,
Віра і пісні.

Прийде час на ката,
Кара, Божий Суд, —
Тільки тра повстати
Як один весь Люд.

Хто вдома, у краю,
Хто на чужині, —
Віра хай єднає,
Жертва і пісні.

Всі як зрозуміють
Братнюю любов —
Україна встане
Із пут і з оков!

Селянин, робітник,
Пан, чи вища знати, —
Тільки хай не точить
Ніж на брата брат!

— Боже, Духу вічний, —
Вислухай,ogrій...
Краю мій величний,
Світлий образ твій! . .

Юд нехай не буде,
Хлопа, ні раба, —
А прокинуть люди
З зброєю в рядах.

За святеє Право,
Як Бог повелів
Держать власне рало
На рідній землі.

Вічно ж ніч не буде,
Як і осінь ця? —
Прийде час — огріє
Стомлені серця.

Сонце, весна, воля,
Віра і любов. —
Гляньте, на роздолах
Має хоругов.

Синів непоборних —
Лицарів УПА, —
З Полісся до Дону
Й зелених Карпат.

1945 р.

ФАНТАЗІЯ

Упиймось серденько, прекрасная Лесбее,
В обіймах любоців знесилені заснім! —
Хай цідять кров несіти ф а р и с е ї
Їм не спинить грядучих змаг плебеїв
На рідній там уже “Оновленій Землі!”

Бо час не жде, а котить як по морі
І все міняється — росте, шумить, стрімить,
До нових берегів і нові рейди творить,
Стихійні на шляху своєму боре
Усе старе й гниле, одживше — попелить . . .

Кохай, цілуй . . . Сп'янілими устами
Розвівай сум душі, суши слізки з очей.
Щоб знову до борні із друзями й братами
Уногу йти в рядах і, власними руками
І рвати кайдани, рубать, січи мечем. . .

Цілуй, ласкай — у пристрасних обіймах
Я хочу поховать усе, що досі переніс!
На схилові життя співати вільні гимни,
Зазнати перемог і радостей незмінних
За муки юнних літ, за море крові й сліз.

Хай замість струн на арфі в час кохання
Твоя розніжена доторкнеться рука
З оціх шпилів Альпійських і вигнання
Моїх грудей, розпалених бажанням —
У Рідний Край, хоч туга заблука . . .

Альпи 1945 р.

МЕНІ ОДНАКОВО ТЕПЕР

Мені однаково тепер —
Чи то у пекло, чи за море, —
Бо душу кат згнобив, роздер:
Мені моє байдуже горе...

На край землі без вороття
Поїду десь, щоб більш не чути
Лайок і зойків і кляття,
Що хам їх викликав розкутий...

Бо стогне зранена душа,
До себе й пуща кличе грізно:
Чому, навіщо залишав?
Вернись, борись, поки не пізно!

Рука кривава із Кремля
На гльоб, на цілій зазіхає...
Та чую — втомлена земля
Не плаче... тільки позіхає...

Тирольські Альпи 1946 р.

ОДЗВЕНИЛИ МАРШІ НАШІ В БОРАХ

Одзвеніли марші наші в борах,
Одцвіла нам ковиль у степах
І лягла мені в серце докором,
Наче рана ятряча жива.

Та надій не могла погасити —
Вони мітом встають увісні:
Як ховали стрільців ми у житі,
Чи співали повстанські пісні?...

Вони вічні, як небо і сонце,
Вони юнні, як цвіти весни!
І тому я — ніколи не скінчу
Їм співати, їм молитись і снить...

Так будіть же мене серед ночі,
Не давайте й на хвилю заснуть! —
Все про те, чого нарід мій хоче,
Все про те, щоби вільному буть!...

Тироль, в Альпах 1945 р.

КОЛИ Ж ВЕСНА?

Сонце сходить в моїй стороні,
А в мене такі сумні пісні: —
Все про гніт, у якому мій край,
Хоч бери та за море тікай...

А весни так чекає мій люд,
Який любить і землю і труд —
Сонце, волю, красу і любов,
Хоч віками іссуть з нього кров...

Бо з Півночі все суне орда
І лишає по диких слідах —
Гвалт, руїни, грабіж, а Любов
На хресті ще й з терновим вінком...

І коли ж бо настане той Суд,
Коли рідний воскресне мій Люд
Із ганьби вікової, наруг, —
Коли скибу здійме вільно плуг?..

Хіба ж гірші ми — глянь на других,
Що так топчуть наш край вороги?
І не жаль тобі, світе, не жаль,
Що так чваниться куций москаль?..

У лаптях Туляка з конопель
Безпринципний як пудель-кобель,
Азіят той півдикій, скажи:
Де ж та Правда о, Боже лежить?..

Хіба ж менший віками Литвин,
Білорус, Українець, Грузин, —
Що старшою себе назива
Та проклята кривава Москва?..

Що задерши свій ніс догори
По ввесь світ простягла пазури:
Сонце, сонце святе, спопели! —
Цей намул, оцей бруд серед мли...

Виглянь, любе, до нас хоч на мить —
Уже май зашумів, золотить,
Сурми-труби заграли на бій
Мов стихії жахливий прибій.

То до бою прокинувся степ,
То сини буйних Хмелів, Мазеп
Із хижачьких лабет як орли
Свої крила до тебе зняли . . .

Усміхнись животворче, тож май,
Бо знесилися в змагові край,
За свою споконвічну мету —
За Державу і Волю святу . . .

Усміхнись лету вільному крил
Цим руїнам безкраїх могил —
Дай ім силу до лету в борні
Проспівати уже нові пісні! . .

Щоб у них забреніла любов
Перемоги святої над злом —
Маячінь месіянства Кремля
Хижака, давуна — москаля . . .

Усміхнися, святе, до основ,
Відроди в чорноземові кров,
Нову силу до волі і прав,
Що московський вандал обплював . . .

Усміхнись, золоте, нам хоч раз
І пошли животворче на нас
Твою міць, твою силу стихій
Проти темряви виграти бій! . .

Альпи 1945 р.

ОСІНЬ

Під віконцем айстри, за віконцем вітер
Пожовтіле листя крутить навісний.
Чую плач гитари за минулим літом,
За квітами травня, чарами весни . . .

То не листя, — думи кружать над полями,
Під звуки гитари шарпають до сліз. —
Скільки їх розтратив битими шляхами,
Скільки їх по полю буревій розніс? . .

Шлях і шлях безкрайй. . . Блуджу сиротою. . .
Де ти моя весно, весно золота?! . .
Не бачив я щастя, не зазнав спокою,
Наче сон майнули молоді літа! . .

Сонце вже не гріє. Не чую, не бачу.
Жити чи вмирати, — я вже не боюсь! . .
Під чужую пісню ридаю та плачу,
Під чужим і небом Богові молюсь . . .

Тироль, Альпи 1945 р.

ЯКІ ЧУДНІ СЛОВА

Які чудні слова:
Віра, Воля, Любов —
Бог, Надія, Краса
Батьківщина!

Цвачиш — цвіти, трава,
Сльози, терни і кров —
Праця й праця щодня
Без спочину . . .

Подивися на світ,
В свою душу заглянь —
Відчини своє вузьке
Віконце:

Все стримить до мети,
Люди, птахи, цвіти —
Поверта пелюстки
Все до сонця.

Бо воно джерело
І краса почувань,
Житедайної сили
Причина. —

Так в народі: земля,
Власний, рідний куток
Сім'я, рідний поріг.
Батьківщина! . .

Вона сонцем для нас
В нашу кров упилася,
А ми з нею зрослися
Віками! —

Як без сонця, земля
Без любови, життя —
Без Держави не бути нам
С и н а м и! . .

ПОРІВНАННЯ

Це — не в Україні,
Чужина — не Мати:
Туманом повились
Тут шляхи й поля...
Сам я самотою,
Ніби сиротина, —
Без рідні, без Роду...
Мовчазна земля.

Там була родина,
Вороги та й друзі,
І матуся рідна,
Хатка у гаю;
Там була кохана,
Чорнобрива, люба,
Там стрічав я радо
Подругу свою.

Там бори, діброви,
Пущі гомонливі,
Шелестіли ниви,
Жита на ланах,
Снилася там доля
Хоч в піснях журливих
І надія гріла
У пророчих снах ...

Сонцем серед ночі
Очі усміхались
Зорями світили,
Полум'ям пекли;
Там безкрилі думи
Роєм говорили,
Одна за одною
Чайками пливли.

Плакала зозуля,
Соловейко тьохкав,
Гув бугай болотний,
Чайки, журавлі,
Вітер бив діброву, —
А садки вишневі

I стрункі тополі
Кланялись землі.
Там дівчата в полі
Вквітчані, мов маки,
Наче ті волошки
Сині, що в житах;
Сонечко там ясне
Їх цілує палко,
Пестить іх на рідних
Стоптаних полях ...

Місяць там миліший,
І зірки ясніші,
Дощики дрібніші,
Леготом — віtreць.
Мова там гучніша,
Чарівніша пісня,
Грає кров жвавіше
З поклику сердець ...

Тут же, ані серця,
Ані пісні — мови:
Поглядом суворим,
Серце вам свердлить:
Люди ці жорстокі
І жорстока вдача —
Сонечко не гріє,
Вітер не шумить ...

Тут не чутъ зозулі,
Ані соловейка,
Чайка не голосить,
Журавлів нема ...
А могила в полі
Більш того не скаже,
Що на Батьківщині,
Не питай дарма.

Тут не так і сонце
Сходить і заходить,

Місяць не умитий,
Заспані зірки, —
По росі у травах,
Не дзвинять так коси —
На личках дівочих,
Не мигтять вінки.

Гори білосніжні,
Ріки швидкоплинні,
Каламутні води,
Береги круті, —
Тут сумні діброви

І шпилі та скелі,
Де стежки снуються,
І квітки не ті.

Ти, чужинний краю, —
Байдужно-холодний
Та скупий на ласку,
На добро тугий...
Чи загою рани, —
Чи тебе побачу,
Краю мій прекрасний,
Краю дорогий?!..

Альпи 1946 р.

ПРАПОР ЛЮБОВИ

Багато провів я безсонних ночей,
Багато я виплакав сліз із очей. —
А скільки я виніс нестерпних страждань! ..
А мрій незабутніх, надій та бажань! ..

Чим світ прокидавсь і, молився за Край:
Пошли юому долю і силу подай, —
Тверду і незломну ... О, Боже, збуди! —
За волю мій Нарід на бій поведи!

Із світу до ночі за плугом ходив,
Орав перелоги захващених нив, —
І зерном добірним лани засівав,
І в пісню-молитву всю душу вкладав. . .

І тільки розквітло — дмухнув буревій ..
Побив, потрощив посів увесь мій,
Позносив загаті, немов не було.
На нивах, мов скарга побите стебло.

Та вірю я — праця не згине дарма! —
Хвила Тобі, Боже, — не вічна ж зима!
І там, де вгноїлась землиця у кров —
Замає з весною Прапор про Любов!

Тирольські Альпи 1946 р.

ОСІНЬ

Минуло літо, наче в сні,
Молошним шляхом птахи линуть.
Вертають шваби до ріллі,
А ми — ще далі на чужину...

Ми гірші устократ за них —
За птахів, швабів, за повії...
Із гнізд насижених, святих
Жене нас дика "московія"...

Та вернемо ми по весні —
Весна ж колись напевно буде!
Нехай мороз, завія, сніг,
Та сонце й нашу весну збудить!

Німеччина 1946 р.

І ТІЛЬКИ В СЕРЦІ СНИТЬСЯ ЛІТО ...

Не вгледівся, хоча в неволі,
Як літо зникло в небуття.
Стою й дивлюся на липи голі
Ta з жалю плачу як дитя...
Чому, чого себе питую —
Мені ж тепера всеодно:
Чи то весна, тепло у маю,
Чи осінь, хмарно, холодно?
Нема ж до кого прихилитись,
Самітність, туга, чужина!
Не хоче навіть гай приснитись,
Дівочі співи у жнивах...
Як я любив ті колорити!
О, скільки сили в тих чуттях,
У співі-скарзі, в тій молитві,
У шумі вітру по степах...
Нема надій — по полю вітер
Немов те листя розметав,
І тільки в серці сниться літо —
Полісся, бори і жита...

МОЛЮСЬ

Молюсь, щоб правда ожила,
Щоб край устав із мертвих. —
Щоб подолала царство зла
Міць крові і пожертви ...

Молюсь, щоб люд мій відродивсь
Порвав ганьби окови! —
Щоб більш ніколи не зблудивсь
З того шляху — любови ...

Молюсь до сонця і краси,
До щастя і свободи! —
Щоб ворог в душах не згасив
Огню братерства й згоди ...

Молюсь, — бож слуги Сатани
Не визнають законів,
Коли кричать: — Розпни! Розпни!
І Білі, і Червоні ...

Альпи 1946 р.

ВОЇНАМ УПА

З Новим Роком бренить ваш братерський привіт —
З Новим щастям Невгнуті титани! ..
Якаж довга ця Ніч! .. Ось займається й Схід
Новорічний віщуючи ранок ...

Подивіться, зоря — огнем кровю горить —
Гей, до бою, хто ще не скорився! ..
З Новим Роком Друзі, хто в обіймах страшних
Давуна, хижака опинився! ...

Ви огнем з кулеметів зустрінете Рік,
(Бо любові до ката не має!)
До атаки, вперед! — Молячись за Нарід,
Що під гнетом неволі страждає ...

Що пішов без вагань на Голготу і смерть —
У Повстання, в ліси, на чужину.
З переповненим серцем любові ущерь
За свою — Синьо-Жовту Вкраїну ...

Що підняла свій меч проти ганьби Кремля,
Проти кпин озвірілого ката. —
Подивітесь кругом парить кровю земля
Під рेगочучий сміх азіята!..

Під блюзірські слова, Новорічний салют,
Та під п'яне — "Ура! — с Новим Годом!" —
Генеральні кати кахетинськоє п'ють,
А в колгоспах, у лісі? — Голгота. . .

Хай співа, бенкетує — прийде й на його,
Хоч проте людожерам не сниться. —
Не вино вони п'ють, але сльози і кров —
Кров народня в тих кубках піниться...

РУСАЛКО МОЯ СИНЬООКА

Русалко моя синьоока
Поліського бору краса!
Розрадо свята й одинока
Живице пахучих сосон. —
Я кожної ночі з тобою
Ніколи не зрадив на мить,
Гей сни ж бо то сни:
над водою
Тополя та явір шумить.
Ялиці стрункі, та біленькі
Берези, садок, і квітки.
А в луві ляштиць соловейко,
Співає свій гімн гомінкій.
Неправда хіба?
— Пригадай -н
Останню зустріч в житах —
Микола, Марійка світанком
У росах, немов на свята
Ідуть до твоєї хатини?

Забула?.. О, ні, — пригадай!
У лузі розквітла калина,
На межах — щебрець і розмай...
Зітхання і серця удари,
Пах поля та шепіт ялиць, —
Присягу, що вкупі складали,
Клятьбу золотих одиниць...
Чуття ж то було не обняти,
Ні словом, щоб тут передать. —
І рідною стала нам хата
В бору тім весною й загать...
Тепер пригадала, як ранком
Без слів нас ріднила весна, —
І мрія безмежна і п'янка,
Любов, як те сонце ясна...

Тирольські Альпи 1947 р.

НАТАЛКА

Присвячую молодому Другові
Др-ві Ів. Сидорукові, як Земляко-
ві й Сусідові моого рідного і Не-
скореного П о л і с с я...

(Поема)

У мандрах мучуся в цій драмі,
В думках ношу її, як міт. —
Лице не раз зрошу слозами,
Згадавши чар минулих літ.
Бувало вдома й тут те саме
Нижу події до дрібниць, —
Як молодь борами, лісами
Плече-в-плече — Наталка й Гриць —
Боролись, билися, змагались,
Хто б він не був — москаль, чи Фріц, —
Чи Антек куций з-під Варшави.
Ішли на смерть, скопивши кріс,
За найсвятіші ідеали —
За Волю в рідній стороні,
Яку сплюгавили вандали ...

Ішли у ліс, як ті вовки —
Несли надію в бір сховати,
На кров праਪредків присягли
Проти червоних і брунатних.
Несли любов і жаль і біль
З-під низьких стріх коханих, близьких,
Втягнувши з соком рідних піль
З грудей у матері з колиски
Святий огонь, що кров їх грів
Про День грядучий волі блиски.
Страшний збудив їх буревій,
Жадоба й гін — рости, буяти.
І на прабатьківській землі
Життям не хлопів і рабів, —
А сувереном і багатим ...
Бо все можливо сфальшувати,
Усю Історію, Закони
Князів і Русь заграбувати,
Душі ж і крові — о, ніколи! ...
Бо дух і кров не є із тлінь
Перед Творцем святим веління
Із поколінь до поколінь
Говорить Бог в людськім горінню.
І ось тепер затрепетала
Святая кров, як водоспад,
Кров сина — велітня, титана
Із пущі поліських до Карпат.

**

— Отут безпечно — багна, рінь —
Дівчатко-пуп'янок говорить:¹⁾)
В руці стискаючи полинь,
Як символ-паҳощ лісу-бору.
А бір мов велет простяга
Намету тінь, неначе крила.
У кров вливається снага,
Нову відроджуючи силу ...
Ховав ти нас у час сутінь,
У добу каменя й кресала ...
Сховай тепер, щоб твоя тінь
Катам на голови упала!
В добу культури і хвали —
Ракет, радару та атому ...
Коли двуногий чорт-гориль

¹⁾) Дівчатко провідник лісовою пущею до штабу УПА-Північ.

Усіх позбавив хати-дому . . .

Це "гакенкрайц" з тупим серпом
Зрівняв і слід життя людини. —
Лишились тільки — хто рабом
На праві тяглої тварини . . .
А "визволителі" все йшли
То "білі", "чорні", то "червоні".
Модерні панцерки гули,
Ішли, повзли — на перегони . . .
Посунули, як Божий бич —
Із-заходу ішли й зі сходу,
Один девіз їх був і клич,
Одні в них засоби й методи.
Біжать шакалами — на лов . . .
О, рідні ниви, рідні бори!
Живучі ви, живуча й кров,
Яка не знає упокори! . . .
Бунтуєш, падаєш, встаєш —
Нема кінця, немає краю! —
Та шиї Краю ти не гнеш,
Хоч топчуть всі і зневажають.
Віддав здається вже усе —
Віки руїна на руїні!
Давун червоний соки ссе
Із надр і скарбів України.
Страшна, немов упала ніч, —
Нема ні правди в них, ні Бога.
Запанувала дика тіч
На золотих твоїх розлогах . . .
Сибір, Воркута, Колима,
Гроби в пустелях Казахстану.
А непокірним — концентрак,
Чи просто куля з рук тиранів.
Або їх спільніків — Дахав,
Чим там ославлена Береза . . .
О, Боже, де Ти?! — Поміч дай
Усім хто думає тверезо!
Отим що зняли хоругов
Проти насильства і неволі,
Моїм братам, синам, що кров
Заговорила в ріднім полі . . .
Та близить час, гряде доба —
ГоряТЬ Карпати і Балкани, —
Не буде хама, ні раба, —

Не фюрер-маршалів тиранів!
А будуть люди з краю в край,
Нові пісні уложить бори:
Дніпро, Райн, Ельба і Дунай
Новим язиком заговорять . . .
А покищо — борня і змаг —
Мої ліси, ліси співучі!
Ідем крізь бурі на стягах
Шевченків Заповіт несучі! . .

II

Луною котить по лісах —
УПА безсмертне, щоб ти бачив,
Що то за люди, за краса,
Порив який, якая вдача . . .
Жінки в нас, брате, не з німкинь —
Козак і тілом і душою:
Зустрівся, оком тільки кинь, —
Повік не знатимеш спокою . . .
Я бачив їх, безстрашні, так.
У грудях тъохне, як згадаю,
І тут їм ось у цих рядах
Своє — “Осанна!” проспіваю . . .
Пять років здається з тих пір
А я ще не забув і досі, —
Як нас провадила 'у бір,
Або стрічала на пороші? . .
Або . . . або . . . та що й казать —
Я кроки важив, подих нюшив.
Але не смів і сперечать,
Її неторканість нарушить.
Коли ж підносила свій зір
І мій на собі зустрічала,
Я їй моливсь, еге, повір, —
Вона це добре відчувала.
Я був вояк, як і вона —
УПА нездолані вояки,
І ціль у нас була одна, —
Це довершить борню почату.
Ніхто не зновав того, повір,
Про таємниці наші з нею,
Бо заздро крив нас темний бір
І ніч легендою своєю.
Один він зновав і буде знати,
Бо він родив, ховав, плекав

І свято буде зберігати
Усе, що в нічку нашептав . . .
— Прощай же подруго й мій боре —
Думки мої біля твоїх!
Хай птахом линуть у простори
Як серед бур, так серед втіх.
Мені ви скрасили життя,
Як ті волошки серед жита —
Відбившись клішами в грудях
Геройським чином оповіті.
Ви й перші кинулись згоріть
Ув авангарді проти ката,
За поступ, волю, новий світ,
За власну душу, власну хату.
Мов громом прогреміли вчас
Ділами в поривах горячих,
До всіх хто мав нагоду вас
Почути, зміряти, побачить.
І лунко відбивався ритм
У серце кожного, хто слухав,
Жадобою горів до битв,
Задивлений у велич духа.
Спrijимав, як спрагнений напій,
Готовий кожної хвилини —
Летіти, рватися у бій
За волю й славу Батьківщини.
За нове Завтра, хто живий
І не оглух від зойків морду, —
За Львів і Київ наш святий,
І волю рідного народу . . .
Таке то брате — хто б сказав,
Що Поліщук на таке здалив?
Поглянь — орлом заклекотав,
Розправив крила в лет до слави!
Підвівся, встав на повний ріст,
Іде, забувши небезпеку. —
І перший ворогам на злість
Ім'я бере собі — Мазепи! ..
Шевченків учить Заповіт
І кров пролитую підносить,
Бере своє, що з давніх літ
Йому належить, і не просить?
Зростися з морем захотів,
І з степом матірним, Дніпровим,

Де меч громів його батьків
Аж до тепер у морі крові . . .
Підняв і Бульбу й Богуна,
І Наливайка і Петлюру.
І каже: — Геть усім панам,
Що з нас лутили віки шкуру! . .
Беру своє, — бо я тут пан
По всім законам Люду й Бога!
Ми рід один, аж по Кубань.
Ідіть, непрошенні з порога! . . .
Ідіть собі у свій Берлін,
У Кремль-Москуву свою, в Варшаву!
І навіть у червоний Мінськ,
Нам досить вашої неслави! . . .
Бо первень наш таки півдня,
Не дивлячись, що ми у борах,
Він нам по грудях наших б'є,
Дніпровим гомоном говорить.
Тому й не диво, що в душі
У нас краса, хоч нам момії
Лили непрошенні усі —
Наш зір на море і на Київ!
Іде у ліс, нам іх — “Гегайм” —
Із Берестя, Ковля та Пинська,
Що Кох кривавий зажадав:
— Змести “Республіку Дивинську!”
Бо очі й уха в нас були
Чутніші всіх іх апаратів! —
Недармо звали нас — орли,
Щоб дать себе зліkvідувати! . . .
— “Понижити села, де УПА
У лісі має свої бази! . . .” —
Чи не однакові? — спитати
Усіх, хто розум має разом:
— Яка то ріжниця, скажіть
Поміж Берліном і Москвою? —
Берлін наставив нам ножі,
Москва назустріч із петльою! . . .
Мовчить, оглух “Західний світ” —
Петля ж не нам, нехай — іх право.
А як і скаже хтось: Дивіть!
То другий, — “ша . . . мовчи, не гавай!” . .
Пошо дражнити, хай сидять —
Не викликати вовка з лісу . . .
Ми знаєм Сталіна, — що кат, —

Але його й свої повісять . . .
То краще вже, не зачіпай,
Бо ще розгніває, до лиха? —
Нам тільки б Гітлера зломати —
Совєти будуть сидіть тихо. . .
Наївність страшна й дурнота, —
Так думати може лише дитина!
Та що зробить, як піде так
Можливо світ увесь загине? . .
А ми вмираєм і за них, —
За всіх, за вся ідем на страту!
Із цих боліт сиріх, гнилих,
Щоб світ збудити, спамятати! . .

III

І ось ми наказ дістаєм
З'явиться там-то, у суботу
І дуже спішно. Щось то є —
Якась велика жде робота? . .
З'явились точно мов один —
По десять з сотні — смілі, раді.
І ще по двох з села старшин
З району кожної громади.
А то під осінь вже було —
Усе збіжжя уbrane з поля:
Радіє, тішиться село,
Шо хліба повно по стодолах . . .
Чому б і ні — це ж Божий дар —
Хто ж буде ворогом для себе? . .
Бо ката хитрощів не знав,
Тих ворогів людства і неба . . .
Темніє ліс і вартові
Навколо стережуть нараду, —
Бо очі в “Лісових чортів”,
Не тільки зпереду, а й ззаду.
— На струнко! — падає наказ —
Наталка забирає слово
І лунко пронеслися враз
Ї слова в густій діброві:
— Сьогодня впівніч прокричать
Сова, чи пугач — Гасло бору.
Так значить — чули? . .

— На Спочинь! —

Триматись хлопці і суворо! . .
Село оце найближче з сіл
Катюга-шваб сказав на страту, —

Тому й зібрались звідусіль,
Щоб справу цю обміркувати.
То як по-вашому? . .

— Ведіть! —

Ви ж провід наш і вас не вчити. —
А ми пішли в УПА на те,
Щоб Край і Волю боронити.
Ідем хоч зараз, чи і вдень —
Чого ж ще маємо вагатись!
Давно б пора їх пристругнути —
Двом смертям хіба не бувати?
— Так дяку хлопці! З Богом ждіть,
А ми з старшинами у хаті —
Складемо плян розставити сіть
Для тих зухвалих розбішаків.
Я вірю друзі до без грань
У вашу відданість, сувору
І бачу, чую без вагань —
Не осоромимо ми бору! . .
Тепер не час дискутувати, —
Про цілі, засоби, методи,
Коли загрожує украї
Знищенням нашого народу . . .
Від нині, чуєте, балянс
Урегулюємо до лата!
Хоч світ вмивається від нас —
Не будем кланятись Пилатам!
Ми одинокі, як Давид,
І покладаємося на Бога.
Життями ми, друзі, присягли —
Не звернем п'яді з півдороги! . .
Ідіть спочиньте поки, так.
Бо завтра свято хлопці буде!
І помста разом — наш Байрак
Був братом зроду й далі буде!
Аж доти знайте . . . тиша вмить:
— На вежах Києва і Львова
Наш прапор не залопотить
З Тризубом на стягах шовкових! . .
До ранку хлопці! Кожен знай —
За Волю й смерть нехай зустрінем!
Нехай живе Наш Рідний Край,
Народ і Воля У країни! . .
Я слухав, важив, дивувавсь —

О Земле, Мати —Україно!
Хто, хто Тебе не розпинав,
А Ти відростаєш із руїни. . .
Ніщо в порівнянні, ніщо
Із тим, що сховано у крові,
Внутрі синів твоїх, дочок
У серцю повному любови.
Любуюсь жестами долонь,
Її поставою, хоч панна —
Яка стрільців веде в огонь
Без генералів і нагана.
На жертву й смерть за ідеал,
За волю для життя Людини,
З містичним і святым ім'ям
Ім'ям у слові — У країна . . .

IV

Стрільці пішли у свій байрак,
Який їм був за батька й матір,
Старшини зайняли місця
У низькій і привітній хаті.
— Тепер давайте всі разом —
Наталка каже, — нас тут десять.
Ось карта висить за столом:
— Подай води на стіл Олесю!. . .
Моя думка така — сюди
Дивіться друзі всі на карту! —
Бо розум добре і один,
А десять — це хіба не жарти? . . .
Щоб перестріті їх — Ковалів
Відділ займе “Зозулю” справа. —
Ольшник, що густо закипів
І тягне ген, аж під Забаву.
А другий Лисого — на “Злом” —
На скіс на греблі його взяти!
А я з Мазепою в чоло
Сипну, як йтимуть грабувати . . .
Хто хоче вставити погляд свій —
Давайте Друзі, спільна ж справа!..
— Прекрасно — згоджуємось всі, —
Ваш плян продуманий на славу . . .
І всі задивлені — звідки
Ця жінка має стільки сили?
Щоб так із легкої руки
До бою розвернути крила

I так вмить ока . . .

— Що, нема

Завваг хіба — давайте сміло!

Бо час не жде, пора — раз-два,
Поки на сході не зоріло? . .

— Нема. Та й пошо вони нам —

Хмельницький краще б не продумав.

— Ну так друзі, занотувать

Собі в нотатники.

Забула, —

А щось би тра перекусить

На сон, щоб цигани не снились?

Іван! та щось там принеси,

Бо всі й голодні понад силу.

— Та хліб один, і те вино —

Вчорашні, сталінські трофеї . . .

— Неси вже годі, все одно

Нам Вакх позволить і Психея.

Та тільки скорше повертайсь!

Наперстком міряй . . .

Так дай Боже

За Перемогу і Життя!

— За волю Всім!

— Не спіть хіба, той Бог поможе! . .

— За вас Наталко! — I за вас —

Друзі, повстанці, побратими!

Люблю борнью у слушний час —

Вмирать нестрашно із такими.

— Коваль, бандуру! Заспівай,

Хай кров козацька заговорить!

Можливо завтра . . . хто те зна

В останнє й глянем на ці бори . . .

— Бандуру, так. I — мить одна —

Пливе козацька пісня-дума

У степ ген-ген, де народ наш

Зазнав від каті стільки глуму.

Коваль бандуру взяв, сіда,

Направив нашвидку — Яку вам?

Та щонайкращу, не питай,

I довго голубе не думай! . .

— Тобі Наталко мій цей спів —

Як вже співати, то співати.

I голос владно забринів

Прорвавши у бір із хати.

Бандура мов би ожила —
Богун, Нечай і Наливайко . . .
Рум'янець на лиці заграв
І чупер вирвавсь.

Низька хатка

Не може у собі вмістити
Його міцного баритону.
А спів пливе, а спів тремтить,
Із бору ген у степ Херсону . . .
І всі забули — де вони,
А варта й бір той спів ковтає:
— Кричевський встав із давнини,
І Пинськ на вірність присягає.¹⁾
Ідуть Хмельницького полки, —
Мазепи, Симона Петлюри . . .
Аж дзеньк струна із під руки
І стих в акорді спів бандури.
— Це смерть моя . . . та то нішо —
Я знову ій на зло, хай буде.
І враз натяг і, вдарив знов
І знов солодку мрію будить . . .
І знов встає стихія бур —
Це Кармелюк зове, голосить.
Та щось не те вже, немов шнур
Стягає пальці . . .

— Буде, досить,
Тож перша вже — пора й заснуть,
Щоб сил утрачених набратись. —
А спів прекрасний, так і будь.
Коваль виходить мовчки з хати.
— Пройдись — Наталка з співчуттям
До нього каже — ніч загоїть.
— Отак Наталко і життя
Урветься наше, каже з болем,
Як та струна . . .

— Та що життя —
Живи сто літ, а глянь хвилина!
А ти Ковалю не дитя —
Мазепа кажеш — а Людина! . . .
І на струну ти не звертай
Хіба найменшої уваги. —

¹⁾ Присяга Пинської шляхти на вірність Гетьманові Хмельницькому 1657 р.

А спів у тебе, голос, гра,
Краса — Гетьманам під розвагу! . .
Ти бачиш — бір наш занімів
І під вікном приник, заслухавсь.
А що струна? — Не вір, дурна, —
Щоб викликати смерти духа? . .
— Доволі друзі, буде вже —
Ще ж треба час який заснути!
А там, — хай Бог насстереже,
А проучити треба “Брутів!”
Завдання маєте — ходім, —
І кожен до своїх загонів! —
А ранком перед світом вбрід
Зайнять становища до бою! . .

V

— Олесю! — Що вам? — Хустку дай, —
Моя голубонько, хустину . . .
Бо сиро трохи, я ось там
Під явором собі спочину.
Тиша. Лиш часом де-не-де
Цвіркун обізветься з просоння
Ta бомкне пес, чи прогуде
Сова чи пугач монотонно.
Тріпнє десь листя тополів
І знову мертвто, хтось мов плаче?
— Заснуть хоч хвилю? Хіба, ні —
Когось наслухує неначе . . .
Немов би йде хтось? — Гасло? — Бір!
— То ти Іване? — Я, не бійсь.
— Сідай тут біля мене друже!
Підсядь, порадь — душа в огні
Я часом так, прости, — недужа . . .
Мені б щоб на когось спертись —
На міцну, мужню, добру душу —
Не жінці тягар цей нести,
Ta щож, — поки що зміна, мушу.
— Хіба нема поміж старшин
Людей крицевих та суворих? . .
— Є, є, та що ви, не мені —
Я ж знаєш — донька оцих борів.
I тільки вірю крові їх
Отим, що змалечку уссали
В себе і святість їх, і гріх
Усе, що рідне й досконале.

Люблю цей ліс і тих, що в нім
Зросли, хоч в темряві, та чисті.
З тобою я лише б з одним
Зв'язала б душі променисті. . .
Не йди, посидь — я при тобі
Чогось певніша і сильніша. —
Сміліша навіть в боротьбі
І над собою знай владніша.
Тебе нема — я трачу дух, —
Без тебе я, ніщо, признаєтись!
От ти прийшов — мій біль ущух,
І я готова цілуватись . . .
А без тебе нема мені,
Ані хвилиночки спокою. —
Ходи, пройдемось — я в борні
Себе забула уже хто я? . .
В тебе ж у серці якийсь чар —
У ході, рухах, очах, мові,
І маєш хист таки і дар
Складать поезії чудові.
— Та що ти кажеш,
 не хвали
Не перебільшуй хіба, пані!
— О, пані? що ти, від коли —
Смієшся наді мною, Іване!
— Не сміх, а правда.
 — Коли так,
Що я твоя, як кажеш — пані,
То ось тобі:
 це раз, це два,
А це вже маєш — три, коханий! . .
І опікала мене вогнем
Палкого, знаєш, поцілунку . . .
— Наталко, що ти!? . .
 — Ми ж не днем,
Ніхто не бачить, — каже лунко.
— То вчує варта.
 — Ну й дивак, —
А що кому хіба до мене!
— Я Дух відвічний, мавка з мавк,
Русалка, Муза, ще й надхнена . . .
— Гаразд, я слухаю, кажи
І я люблю тебе послухати.
— А де Коваль? — та ген сидить

У серцю в нього завірюха . . .
Та і в кого її нема —
В мене, в тебе, в Марка, Мазепи. —
Всі бачать — валиться тюрма,
А чи дамо ми раду з степом? . . .
— Дамо, дамо . . .
— Боюсь, щоб жив,
Чи нам “двадцяті” не повернуть?
— А я тобі кажу, — грішиш, —
А гріх завжди це буде терня!
— Дай Боже, щоб я помиливсь, —
Дай Боже серце, я не проти!
Але багато — подивись
У нас червоної, голоти! . . .
Лопух, Дзвонець, Чортополох, —
Осет, Чорнобиль та будячча.
А нарід майже що приглох,
Нечує — звик уже, не бачиш?
— Та бачу, бачу, як би світ
Увесь пішов як тра побожно:
Не страшні будяки, ідіть —
Їх виполоть легенько можна.
— Отож-то й є, що світ охляв,
Боїться білих рук намулять. —
А шкода — щоб за рік, чи пять
Цей світ би не прошила куля? . . .
Щось дуже панькається з ним
І бачиш — здається братас . . .
Прокинеться в кліщах сталінних,
Якщо у час не спамятає? . . .
— Усе можливо . . . Знаєш що, —
А перейдім на іншу тему,
А то все — Гітлєр і Хрущов —
Чорти, не впустять до Едему!
Та не викручуйся, скажи
Мені отак в чотири очі:
Чи ти любив кого коли,
Щоб хвилями минали ночі? . . .
— А ти? . . . — Любила і люблю, —
Та що з того, як він не дбає . . .
— Цікаво — хто б то міг таку
Русалку відпихать, не знаю.
— А ти мій янголе . . .
— Отак! —

Це вже на роман схоже троха? —

Тобі двадцятка, ну ще два, —

Мені ж за сорок вже небого! . .

— Хіба у роках, чи в літах

Проблема та, людського духа

А Мотря з Гетьманом, читав, —

Не закохалася по вуха? . .

— Ну й що з того?

— Та як то що —

Любов не знає порахунків!

Аби щоб не змішати кров

Із диком низького гатунку . . .

А як що свій і має дар —

Чого б по-мойому цуратись!

А ти ж наш лісовий "Кобзар"

І це бойшся розв'язати? . . .

Не час Наталко на таке,

Коли навколо одні сльози! —

Прогнати спершу людожер

Тоді й п'янітемемо у Бозі . . .

Тоді позволимо й на гріх

І то, щоб він таки був мудрим!

Бо все немудре, тільки сміх

Поганить тільки наші люди.

— Щоб ти Іване десять літ

Молодший був . . .

— То хіба б куля

Відбилась, га?

— Ну й говоріть

Та вже ж по-правді — куля, куля. . .

Вона як цілить будь-кого —

Юнак чи старший, то вже скосить.

— "Срілець стріляє, а Господь

Ту кулю світом комусь носить".

Тебе ж люблю, не так, аби, —

Але сама б під тую кулю

Лягла б, щоб власними грудьми

Тебе урятувати, — чуєш? . .

— Бідненька ти . . .

— Чого, люблю, —

То бідні ті, котрі не люблять!

А я давно тобі молюсь,

Ховаю тут, у своїх грудях . . .

У тебе й ім'я — синь небес —

Волошка, — мамо моя рідна!
Жита й жита, а серед плес
Волошки на тебе подібні.
А я ловлю їх пах і синь,
Зриваю й китиці, в віночок . . .
Та що зробить, — не хоч, покинь,
А я нікого вже не хочу!
— Наталко, чуєш, — я глухий, —
Тож смерть навколо, не балакай.
— Та годі вже, як ти такий —
До завтра, любий гайдамако!
Бо завтра мусиш таки йти
У світ, якщо зістанем цілі
На Захід той, глухий, туди,
В глибоке ворога запілля. —
Бувай — і знову упилась
Немов огнем у мої губи:
— Тепер прощай, бо люди там,
А завтра пізно може бути . . .
— Прощай Наталко! Пригорнув —
Отак повстанці лиш прощають!
Над нами явор, мов здригнув
Ховає листями несміло.
Тополя стихла, заковтав
Наш “Неро” слину в шатах чорних,
А півень крильма — ла-та-та! —
Заголосив на повне горло.
— Пора. Мазепу пробуди —
Коваль із Лисим знаю, в Будах.
— Наталко! В бій тепер не йди,
Без тебе якось там вже буде.
— Я рад таких не визнаю
Бо я у проводі, Микито!
— Так є, на наказ ваш, іду
Свого сотенного будити! . .

VI

Ідуть стрільці за рядом ряд,
Щоб зправа гай до дня зайняти.
— Чекайте шваби буде — “Гальт!” —
Матню прийдеться підлатати . . .
В село пішли — “Сова” й “Гультяй”,
Що знали мову й нюх лисячий

¹⁾ Загать — це вузькі тами перекопані через болото ہ обсаджені вербами.

Переодягшися в дрантя —
Столітніх баб, що мало й бачать.
Світає. Шанці, хоч малі, —
А треба, — хто зна яка сила?
Чекаєм сходу, мов джмелі —
Нема. Що розвідка здурила? ..
Година, друга йде — нема,
Стрільці вже раді, щоб скоріше
Помстити гвалти дикунам —
Зорять тримавши цупко кріси.
Девята ранку — дзвін гуде,
Не дзвін, а рейка з-під вагону,
Бо шваб не просячи людей
Реквірував на кулі дзвони ...
І тільки рейка захрипить —
Село уже привикло, знає:
Щосили вчувши в одну мить
У бори Прип'ятські втікає.
А від кого? — Від босячні,
Що йде від хліба “визволяти”!
Від діток на своїй землі,
Від життя людського і хати ...
Чи ж є на світі дикший звір
Від цих потвор в людській подобі? —
Село за мент крім двох дідів
Вмирає —тиша, як у гробі.
А шваб гадав собі не так: —
Набрати бранок до покоїв
І то хорошенъких ... Ковта
Оскому з гадки лиш одної.
Ордами сунуть — “шнель!” — “паняй!”
Не на верблюдах там, чи конях,
А на машинах, що земля
Здригає з грому по вибоях ...
Нещасна Земле, де твій лад
Порядок, хоч би примітивний?!

Ідеш ти не вперед — назад,
Бо народила одну гадь,
Двоногих шакалів бездушних,
Що шкуру луплять за несушний! ...
Десята б'є і над шляхом
Знимають куряву машини
І прост на площу й ланцюгом
Навколо церкву обступили.

Штурмфірер: — Гальт! Що є таке, —
Хто міг довідатись “Гегайм” наш?
ОУН прокляте і гидке, —
Чекайте пси, ми вам покажем! . . .
— Орлоф, язика! . . . — йду, — іду . . .
Пішли роз’юшені шукати, —
Ловить, стріляти, грабувати,
Селян скрині перевертати,
Найшли в стодолі дідуся
Десь років девятаціснадцять з гаком
Ведуть до фірера, ричати,
Немов скажені ті собаки. —
— Орлоф, ти знаєш іх язик —
Спитай де люди цього звіра . . .
— Я знаю, — каже й без нього —
Скажу без крику усе щиро:
Втікали від вашої тічні
“Нової дикої Європи!”
— Вас, вас? . . . — Ага, від вас
Таких, як москвинів неробів.
Усе давай вам — хліб, людей.
А ви за це пішли нас жерти! —
Москвин гатив у Єнісей,
А ви в свою — кошару смерти . . .
— Повісить стерво! На хресті —
Раз-два, тукає до “есесів”.
А “шутс-поліція” уся
З “фольксдойчів-поляків із Кресів” . . .
Дідусь хоч досить мав років,
А ще кремезний був надміру. —
— Так, так — цих батьківців лісів
На хрест, на шибеницю, звіри! . . .
Петлю на шию і ведуть, —
А дід Байдою в Царгороді:
— Повісьте так, щоб зад мій був
Поблизче носа вам. . . . дить. . .
І кілька хат і зацвіло —
Червоний півень крильми має.
Мазепа правим ось крилом
Машин безмальщо досягає.
Наталка рядом у нього —
Із лісу все, як на долоні . . .
— Гультяй! ану візьми мені того,
Що діда Силу штовха, гонить.

І куля свись! — Упав німак.

— Гранати хлопці! . .

І вмить ока

Машини з димом геть летять —

Дідусь стойть з лицем пророка.

Вогнем осяяний в юрбі

Катів замішаних навколо,

І піднімає очі вгору:

— О, Боже, дякую Тобі

За діток цих, УПА із бору!

Синів Твоїх, що на землі

Повстали правду боронити. —

Бо гадъ — в Берліні і Кремлі,

Як Сталін, Гітлер, так Микита!

Штурмфірер з кількома заліг

І рад би наступ зупинити. —

Та де зупиниш ти орлів

Шакале Гітлера неситий! —

Коли говорить буйна кров

І кулемети, ліс і бори . . .

Лягають німці що-он крок

І слава лине у простори . . .

— Авфанген! — загубивши честь:

— Назад! — живим ще фірер радить.

А Лисий сипле в перехресть,

Коваль дорогу барикадить.

Нема рятунку.

— Генде гох! —

Кричить Коваль, — ти швабе дикий! . .

— Ось маеш Грицю — Генде гох:

Коваль наш падає без крику . . .

Передчуття його душі

Таки як бачте, не минуло. —

Поглянув блідо, усміхнувсь

І тіло раптом простягнулось . . .

А шваб січе, оскаженів —

Останню кулю собі ладить.

Крилатий раз — і грянув стріл —

Машин-пістоль упав без вади.

Наталка з боку

— Генде Гох!

І німці всі які ще живі

Підняли руки, десятюх,

А решта трупом наложили.

Рука в штурм-фірера мов квач
І дух упав, бо бачить, гине.
Наталка наклада бандаж, —
Нехай і ворог, а людина ж? ..
А в хлопців іскри із очей
Сп'яніли — блискавки метають.
— Друзі, роззбройти гостей
І гень під церкву, я чекаю.
— О майнє лібе! Слява, гут —
Декотрі у страху белькочуть.
— О майнє лібе, чортів брут, —
Хай дід вас судить, як вже схоче!
За ту петлю, що ви йому
На шию нелюди мотали! —
За хліб його несли тюрму,
І дім і працю сплюндрували . . .
— Ви діду будьте їм суддя —
На шнур, або в огонь їх самий! ..
— Дитино, — Бог їм Судія,
А ми не будемо катами!
Пустіть їх доню до своїх,
Нехай ця нечисть іншим скаже:
Що жде їх помста, кара й гнів
За право стоптане це наше.
Коли вони не спамятують, —
Не змиють кров із своїх рук?
А я їх тільки проклинаю
За ганьбу бору цього й лук!
Бо тут ми батьківці, здавна
Із діда-прадіда тра знати
І Бог це право дав лиш нам
На землю цю і рідну хату! ..
— Такої думки діду й я —
Наладить їм одну машину! —
І хоч до Пинська, чи Ковля
Хай ідуть під лиху годину.
Бо шкода кулі марнувать —
Кати розбещені не варті! ..
Беріть і ранених — раз-два,
І щоб вас більш тут не видати!
А завтра трупів заберіть —
Земля ця наша й так у крові!
Скажіть, що буде так усім,
Хто смерть несе взамін любови.

Вас сорок тут, а наших пять
Загинуло — защо, спитати б?
Чого ви лізете як гадъ
У нашу вбогу рідну хату!?
А шкода — п'ять — за мільйон,
Навіть за ваших всіх маршалів
Ми не дали б, та свят огонь
У горнах плавить що попало. . .
Наталка раненим раз, два
Здається б серце уложила: —
Водою з фляги напува,
Підводить голови безсилим.
І ще тому, що бив, стріляв,
Палив убогу нашу хату, —
Забувши гнів над ним схиля
Щоб рану швидше зав'язати. . .
— Жіноче серце так і будь
Повік хіба не прохолоне!
І я тобі складаю тут
Свою молитву як Мадонні . . .

VII

Назар до нас і не наспів,
Бо шлях вже другий “визволитель”
У “тульських лаптях” перестрів
Із “матом” і дурним коритом.
Та й тих такая доля всіх
Зустріла, як оцю й німоту,
Бо бір наш mestю закипів
До визволительських методів.
Бо хоче вільного життя
Зазнатъ як пан, і як господар!
Із нас ще пальців не простяг
Ніхто в чужую загороду . . .
Що іх — нехай і буде ім,
Що ж наше — не дамо і пяді!
Вперед Вкраїно — буря, грім
Ідем на смерть за Тебе Мати! . . .
І в бою тім, що впало п'ять —
Гуцул Левко, холмщак Данило,
Кубанець Вовк, з Дністра Гол'ят,
З Дніпра Коваль і Крук Кирило —
Соборно в бою полягли —
Соборно ми їх поховали,
Бо йшли у ногу як один

За найсвятіші ідеали!
Усі як цвіт — один-в-один
І гарні, милі і відважні!
Було на них лише дивись
Як лицарі таки справжні.
Лягли героями, ага —
Бо так велів закон родини,
Щоб кров до неба досягла
За Волю й Долю України . . .
Ось там святі їх могилки
На цвинтарі в селі Річиця
Умаяні в живі квітки
Під шум пахучої ялиці,
І снять солодким тихим сном
Життя зложивши у любові, —
Про Київ рідний над Дніпром
Про Бересть, Пинськ і Холм зі Львовом.
Про край квітучий, рідний свій
Без Берліна, Москви, Варшави, —
Оцих бездушних давунів
Святої Вільної Держави.
І сніть спокійно — ми за вас
Устократ ворогам помстили.
І прийде день святий для нас —
Вона Воскресне із могили!
Бо то закон для всіх один —
Для москвина, для ляха, шваба:
Пильнуй своїх земель, родин,
Не йди чужої праці грабить! . .
На могилках хрести з берез,
І квіти рож і незабудьок.
— На Струнко! — Слава вам і честь
Луною котиться між людом . . .
Загін наш одійшов над Стир
У багна вишколить вояцтво,
І віддихнуть, набратись сил,
А вишкіл — наше є багатство!
Зима наблизилася — ліси
Хovalи нас, співали й гріли.
Стрільці всі, де б ми не були
Огнем посвятою горіли . . .
Вертаєм по-весні у рейд —
Це ж наш обов'язок — будити!
Дивин, Антопіль, Городець,

Забава, Берестъ, Малорита.
Там Ратно, Бірки, Хотишів, —
А деж Повіть? — пита Наталка.
В одних руйнах, не душі
Кропива де-де на осмалках . . .
Німак почув, що нас нема,
Набрав колегів із фолкс-дойчів
Таки з поляків яничар
І все в єдиний день покінчив:
Черняни, Заболоть, Дивин —
Ідем минаючи руїни . . .
— Оце Твоя й моя дивись
Розп'ята доля Україно! . . .
Родина, дві, оце й усе
В Річиці стріли в курній хаті
Дідуся Силу хмиз несе
Щоб внучці бульби зготувати . . .
— Оце й усе, Наталя, глянь
На цій одвічній оболоні! . . .
Спалив хижак усе до тла,
Та вже не той німак — червоний!
Побив, понищив, постріляв,
А молодих погнав як стадо . . .
Лише ось я на гріх зістав
І внучка Галя на розраду.

— А як же ви зостались га?
— У лісі-бору, у землянці.
Бо я в той час з малою там
Лагодив сховок від поганців.
Та хай чужі — свої, — Гарась,
Попельнюхи ті голопуди . . .
— Та як? . . . — А так — нема у нас,
То хай і в них тепер не буде!
І будем ріvnі . . .

— Чуеш, га? . . .

— О, вже давно, і бачу й знаю —
Спідлілій хам у світі встав
Москва ж з того і користає! . . .
Іде до мене ось: — Іване
Чи ти такого сподівавсь —
Ти бач, як вузол зав'язавсь,
Петлю зашморгують тирані . . .
— Пробийсь на Захід через грань,
До тих так званих “демократів”

I прогреми словами так
Про нашу жертву і посвяту.
Кричи, громи, хоч би й не втон —
Давай щось діять, не вмирати ж?
Масакра ж ця малих діток,
Тож камні можуть закричати! . . .
Ось хрестик мій . . . прости . . . прощай!
Зови кожнісінку людину . . .
Я ж буду тут, де ти в думках, —
А цього бору не покину . . .
Якщо землі ти вірний син —
Іди, рятуй — хай ми й загинем . . .
Іди, іди не трать хвилин,
Поки ще б'ється дух руїни . . .
Колись згадаєш, знаю, так —
Не вихваляй занадто, чуеш?
У нас що жінка — то козак —
Народ Батьківщину рятує . . .
Та не шкодуй правдивих слів
Про наши жертови, морди, кпини:
Про дики оргії катів,
Про батоги Москви й Берліна,
Та знай одне і міцно вір —
Впадуть ось-ось їх страшні пута
Гряде на їх вже Божий гнів —
Народня ж сила незбагнута . . .

— Іди — і я тебе молю, —
Ні як повстанця, а як сина,
І заповідь тобі даю —
Буди з ганьби віків Людину,
Що впала в нечесть. . . Руки зняв
І очі вп'яв у синь прозору:
— О, Боже, — силу їому дай
Як цій землиці вкритій бором
Сказати правду. Проспівати
І за людьми і на людину . . .
І гимн, і заклик, і молитву
Землі прабатьківській, що йде
На страшну і запеклу битву.
За душу Люду оцього,
Що спав сторіччями в неволі, —
Щоб Твій святий пройняв огонь
Вже вільним стати в ріднім полі.
І Воз'єднатись без Москви

В одне із Києвом і степом,
Із Духом Хмеля, що носивсь
У мріях дужим, вільним летом
І кров'ю величня Мазепи!
Іди, іди — благословляю
В ім'я Отця, і Сина, Духа,
Обняв так ніжно, пригорнув,
А я в покорі його слухав
І кожне слово як бальзам
Ловили свято мої вуха:
— Прощай Дідусю й ти Наталко!
Вклонивсь до ніг, поцілував,
І рушив у незнану даль
Із б'ючим серцем в грудях палких . . .

VIII

Пішов. — Четвертий рік мандрую,
Неначе в ніч оту глухую
Кричу до хрипоти невгнuto,
А крику майже що й не чути . . .
І як засну посеред ночі —
Встають ті постаті пророчі:
І бору шум, і повінь крові,
Навала суне знову й знову,
А серед них титани крочать
З піснями гніву і любові . . .
Прокинусь враз . . . за олівця,
Щоб хоч частинно записати
Під шум смерек і ялівця
Високих Альп оцих шпиллястих.
І чую ніби зов її —
УПА лункі невгнуті кроки:
Дерзай! Наш прапор ще майť
На зло наїздникам жорстоким!
І чую стогони братів,
Що відбивають казамати
І кров по тайгах . . .

Бересть,

Львів

То вибух гарматів. —
То знову пісню колискову
Моєї мами в рідній хаті. . .
А очі сині — волошкові
Шепочутъ: ще рядочок, ще —
Перо в'їдається кліщем

В папір з обкладинки, помятий.
Здається ожива й папір:
Базар, Вінниця, Кодень, Крути.
Замкну на мент і, — поле бір
І блиск волошок незбагнутий . . .
Прощаї, кажу. А може ні, —
А може ще коли зустріну?!
У тім бору, що восені
Тебе на варті я покинув? . . .
О, щоб позволив коли Бог,
Бог — Правди, волі, духа, чести
Діждать святого Дня того
Серця несплямлені донести
До рідних тихих берегів
Твого й моого святого бору,
Почути тужній спів його
І злинути високо вгору
На волі, брате без кайдан
Ta сіяти в молитві лан
Тому, хто дав життя й надію —
Я б щасливіший був за всіх
Хто був до мене й після мене!
А якщо ні? — Прости мій гріх
І серце мріями надхнене . . .
Прости, земляче, й ти мені

Цю сповідь-думу небуденну,
Єдину нам на чужині
Сумну розраду в нічку темну.
Вона зачерпнута з життя —
Проста, нескладна, та правдива.
Бо народ наш є гідний дива
Серед усесвіту й буття . . .
Народ герой, титан, невгнутий,
Але без лестощів, брехні,
Всіма покинutий, забутий
Та все незломний в боротьбі. —
За те й люблю його, кохаю,
Служу усім, як вірний син! —
Йому пісні свої складаю
Серед несплямлених дружин . . .
Іду, захоплений борнею,
І не зійду із стійки, знай:
Душі не дам отрутъ брехнею
За ціну раю, чи страждань.

Умру із вірою в свій край,
В народ, у силу, у Людину,
У душу чисту, як криштал
У Бога, Правду, й Україну . . .

**

Мене спитають — знаю я:
— Ну ѹ що ви здобули “Герої?”
А я у відповідь — Борня
Дала Ім’я нам наша зброя!
А що у нас повстав нелад, —
То те у кожнім є народі. —
Москва жене всіх під наган,
А ми такого хіба годі!
А що в народі є Носи
І ренегати й Кочубеї, —
То те в усіх є, щоб гасить
Святу жевріючу Ідею. —
Задовго муляло ярмо
І карк від давності знечуливсь.
Але у первнях є ще кров, —
Яка наверх сплива з намулу.
Погляньте в прикладі на лан —
Кукіль же є в пшениці й буде!
Та людям Бог ще й розум дав, —
Щоб те паскудство рвали люди.
Полоти треба, щоб кукіль
Не заглушив зерна святого:
У школі, церкві, звідусіль —
Та повернулись всім до Бога.
Бо в Ньому сили джерело —
Пізнати правду і брат брата.
Не “старшого” — свого, село
З безодні й темноти підняти!
Полісся хіба що найбільш
Упало вниз в своє болото. —
А бачте — стало, взяло кріс
І лунко гомонить з Голготи.
І гимн співа — Осанна Краю мій, Гряди! —
Гряди, Нескорена, Єдина!
І я молюсь Йі і сліди
Торую плачуши:

Воскресни, йди
Моя розп’ята Батьківщино! . .

ПРОЛОГ

Наталка? — Так — ім'я буденне
(Нема тут дива) як і той,
Що ці рядки складав надхненні
Не старшина і не герой —
Вояк УПА, на все готовий,
Вона була і то жива
І не одна, а мілійони,
Не дивлячись, що кат червоний —
Замок повисив на уста.
І то не вигадка якась
А дійсність, брате, із Полісся
Чи ще жива вона? — не знаю,
Таж лапоть тульський скрізь пронісся.
В цю пору тяжко відгадати,
А тільки я замгну наскоро:
Вона з'являється мені
Готова завжди до борні
З своїми лицарями бору.
Твердить упевнено: — Молись!
Будь вірний Богу й Україні,
Працюй, змагай, борись, кріпись!
Ще Дух не вигас, не зломивсь —
Його не здужали руїни,
Не зборе повінь чорних днів
Азійських орд насильства й кари.
Гряде Доба, що у вогні
На трупах їх, що ляжуть згаром
Ось-ось зустрінем незабаром . . .

Тирольські Альпи, Австрія — 1944 р.

ЗАПАМОРОЧЕНИМ МОСКОВСЬКИМ ЧАДОМ

Заокеанським українцям у комуністичних організаціях сущим та їх симпатикам — Моє Дружне Послання. (І. Х.)

Чекай на мить, не гомони, —
Сліпий, затруєний земляче!
Чи чуєш стогін рідних нив,
Чи бачиш як родина плаче?

Ті “вільні” — УССР — сини
Безмежних степів неозорих,
Що мрут як мухи восени —
По тюрмах, пащах концтаборах.

Що розкидані по всіх кутках,
По цім широкім, чужім світі,
Де місця здається нема
Душі розп’ятої загріти. . .

Де ѿти на шальги їх провин
Жорстоко каменем жбурляєш, —
Хоч ти одної Мами син, —
Та “раю їх” хіба не знаєш? —

“Ясного сонця”, що з Кремля
Промінням сипле безупину.
Від дій яких — курить земля
Від Ельби аж до Сахаліну!

Так схаменися, спамятайся
Покіль ще час і є нагода!
Не помагай же розпинать
Своєго рідного Народа . . .

Не будь Скаріотою Христа,
На тридцять срібних не гонися!
А будь людиною, устань
І Правді й Богу поклонися! . .

Бо то не ворог, що з оков
Утік із шибениці ката?
А ворог той, що цідить кров
Твоєого діда, батька, брата!

Що всіх зрівняв до бояка —
(по їх це значить така воля?)
Де по жнивах і колоска
Не смієш зняти з свого поля!

Де все не наше, чуєш, га?
А їх — московської потвори!
Яка за гльобом простягла
Криваву руку людомора . . .

І не шукай “ізмени” в нас
Про що горлає лютий шакал. —
— В Кремлі всесвітний корінь зла,
— В Москві закопана собака! . .

І не злослов хули на тих,
Що йдуть з піснями на Голготу! . .
Вони герой — хрест святий —
Не вмрутъ вони в серцях Народу . . .

І не кричи: — Розпни! Розпни! —
Як то було ще Во Дні Они . . .
В угоди підлости сильних —
Кричала чернь за Сіндреоном:

— На Хрест, на шибеницю, хай, —
Бо то є “зрадник” і бандита!
Який не визнає наш “рай”,
Не хоче “старшому” скоритись! . . .

В Сибір його! — такий, сякий, —
А скільки ж їх у тім Сибіру!? . .
А той, що “сонечком яснить” —
Живих останню лупить шкіру . . .

— Допомагай, якіцо — сліпий,
Колись прозрієш — я те знаю! —
Коли той “Любий”, “Дорогий”
Петлю й тобі ще замотає . . .

А нам . . . О, Боже, поможи
Не заломатися духовно! —
Борню до краю довершить
В ім'я цих жертв і моря крові.

Вернути в Рідний, любий Край
І на румовищах, руїнах —
Величний Храм побудувать,
Храм Волі, й Долі України!

Австрія, Тироль 1947 р.

БОЖЕ!

Нема ні бур, ні громовиць . . .
І сонце дивиться — й не згасне?! . . .
Бездольний ти — і все нещасне,
Мій краю . . . впав здоланий ниць
І вже не бачиш блискавиць,
Тебе й не гріє сонце красне . . .

Атили дикого онук
Ступив азійською ногою —
І кропить кровю він святою
Твоїх синів (під сик гадюк!)
Шляхи й лани — і пекло мук
Завдав підданцям та ізгоям . . .

Змарнілі, наче без душі
Копають золото тиранам . . .
. . . Зітри їх Боже гураганом
Отих катів, тих торгашів,
Тож світ вже ними закипів —
Чи ж потурати завжди Ханам?

Коли ж, нарешті, вдарить грім
Твій праведний — нехай би й атом?!
І пекло те було б нам святом,
А був би Суд Страшний — лихим! . .
Засяй же променем ясним
Уже над нами, не над катом!

Альпи, 1947 р.

КРАЯНАМ — ЗЕМЛЯКАМ В АМЕРИЦІ В ОСОБІ А. С. Ш. — МОЯ ВІДПОВІДЬ

Не треба друже нарікань . . .
Хіба для більшої наруги?!
Протри зінці та поглянь,
Як з нас знущаються котюги?

Гріхів у нас, або провин? —
У нас? В мене? — не було зроду!
Ні, за любов, жертвенний чин,
За те, що любимо — свободу!

Що серцем, духом ми міцні,
Це знай заздренність їх понура,
Тож погасити творчі дні
І прагне вовча їх натура.

А що ми варті, свідчить чин,
Того я друже не цураюсь
Із тим умру, як вірний син,
Душою й кров'ю присягаюсь!

Любив, люблю свій край, їйбо —
Того й лютує бачиш ворог!
За те й казиться бачиш бо, —
Що нас рабами не впокорив . . .

А я з любови все робив —
Заради волі, щастя й ладу:
Летів, і кликав, і будив
Свою зневірену громаду.

За цілі світлі і ясні
Не раз ходив у грізну битву, —
Під рев гармат складав пісні,
Під брязк мечів творив молитву . . .

З розпуки в тюрмах ґрати гриз,
У старшобратьській і брунатній,
Прилюдно ж сам соромивсь сліз,
Хоч біль мій був хіба стократний!

Була й в УПА смертельна гра
(про неї вже легенди творять),
Снів плеском Прип'яті й Дніпра,
Красою степу, ревом моря . . .

Любив і пісню в часи жнив,
Як мліє липень золотавий,
Колосся шелест стиглих нив —
Селянських рук і Бога славу!

І запах сіна, квіти трав —
Солодкий сон після утоми.
І вартість ВОЛІ так пізнав, —
Що і на смерть іти готовий! . .

І ось тепер, коли сплелись
Шляхи призначення незнані, —
І ти із нами помолись
В єдинім ритмі Богом данім!

Хай дастъ нам силу Він дожить —
Зміцнитися в одну Громаду! —
І — Рідним Краєм дорожить
Забувши гріх і всяку “зраду”! . .

Щоб жар любови нас з’єднав
Заради щастя усіх брате!
Щоб вже хильнуть таки до dna,
А не за морем потуратись? . .

Бо в Українській знай Землі
Хватило б місця всім мій друже!
Як би не чорт, що у Кремлі,
Що нас “фашистами” паплюжить . . .

Отож, як маєш уха — слухай
Заради Нового Землі! —
В ім’я Отця, і Сина, і Духа —
Задля майбутнього!
Амінь!

Тироль у Альпах — Австрія 1947 р.

ЛИПЕНЬ В АЛЬПАХ

Тяжка ти вродо чужини —
Ти пишна здаля лиш здається!
Сумні твої мені лани, —
І сонце холодом сміється . . .

Но тільки вийде з-за гори —
Ta й знову сяде за другого...
Не встигнеш навіть обігріть
Серденько стомлене журбою.

А там, у рідній стороні —
Висить на небі цілу днину,
Цілує, пестить наче в сні
Матуся рідную дитину . . .

Спочив хвилинку у ночі —
A вже он росами купає.
До праці кличе всіх мерщій,
До нових трудів підіймає.

А як заходить, забринить —
Хотів би стримати, не дати:
Бо на снопові сніп лежить —
Зносити треба, поскладати . . .

— Скоріш! Скоріш! — поки ще світ —
Женці ідуть на перегони.
Бо часу брак, щоб навіть піт
З чола змахнуть терпкий, солоний.

А тут, а тут гриземсь, кленем,
А серце сохне, вяне, тужить. —
За рідним краєм, довгим днем,
За ранком тим, що сили пружить.

Тироль — Альпи 1947 р.

МОЛИТВА

Прости, о, Господи Могутній,
Мені провинні всі діла, —
Бо знаєш: до гріхів безпутніх
Лиш несвідомість довела!

Як може впившися красою,
Що бачить око — волю дав?
Чи з братом, другом, чи сестрою
Твоїх дарів не розділяв . . .

А може — скривдив, десь обляв,
Не полегчив земних страждань . . .
Обміряв заздро, чи обкрайв
Їх серця щирість почувань? . . .

А може ще — о, Царю неба
І Творче всесвіту Краси! —
Я розум дав не там, де треба,
Огонь у пристрастях гасив . . .

Молю ж — почуй мене в благанню,
Ти царю висі й глибини! —
В Твойому Царстві там, за Гранию,
Й мене як сина пом'яни! . . .

“НЕ В СИЛІ БОГ, А В ПРАВДІ”

Пixa і гордощі немилі
Творцеві всесвіту всього,
Бо Бог у правді, а не всилі —
Бо то закон святий Його.

Не з тими Бог, що дурять, плещуть
Гучні улесливі слова,
Низьким інстинктам людським лещуть
Та обстають за їх “права”.

А з тими Бог, у кого сила
Духова променем жарить,
Живу струю з руїн-могили
Несе, щоб з близкім розділить.

Хто слово в чин поривом чистим
В серця ізбранних перелив,
Хто кров і щастя особисте
У жертву дав задля братів.

З ВЕСНОЮ

З весною жвавіше і дихають груди,
І сіють насіння з довірою люди.
Тебе ж, моя земле взимі я покинув
У люту, холодну, страшну хуртовину.

Я мовчки стогнав, коли Тебе кидав:
Гіркіше я плакав за того Плакиду,
Що ворог украв і діток і дружину,
Мені ж — найдорожче: Тебе, Україно! . .

Здрігалося серце, ятрилися очі, —
Я в світ, у дорогу ішов не охоче,
Усе залишив ворогам на поталу,
Себе ж там покинув я частку чималу!

І чув я, шептала Ти: — сину, не гайся, —
З весною, із птахами знов повертайся!
Я жду, Я наказую, сину мій, чуеш? —
Якщо свою Матір ти вірно шануєш! . .

Та ось зустрічаю вже третюю весну,
І чую душою ту вістку небесну
І рідні вітаю у мріях простори
У горах Альпійських, похмурих, суворих . . .

Простіть мене Мамо, як блудного сина!
Простіть, ви брати, моя Рідна Вітчизно! —
Ta я ще вернусь до рідної хати —
З братами за волю, за Край свій повстати!

В Альпах 1947 р.

ПЛЯЖ НА БАДЕН-ЗЕЕ

Попесть мене Тирольчико
Синьоока Зого! —
Я віддам у нагороду,
Що є дорогого.

В поцілунках, ув обіймах,
У пестощах, крові
Твої груди — ріка гірська
Розплавить готові.

Попесть душко, хоч
[убогий —
Ні землі, ні хати...
Щоб в обіймах невимовних
Біль заколисати...

Не за гроші, не за вроду,
А за вільну волю!
За красу цих гір шпилиястих
Твоїого Тиролю.

Ти сирота й я без хати —
Наша хата — гори!
Та ці Альпи стрімкі, сніжні
Круті, неозорі.

Попесть люба — однаково
Світ не перескоши?
То хай серце чарів повне
Зазнає розкоші . . .

Що нам людські розрахунки
Імперії-царства! —
Палкі, ніжні поцілунки
Ось наше багатство! . .

Що не правда чорнобриве
Дитя гір Дон-Плятен?
Твої очі мають силу —
Вмерлого підняти! . .

— Отак, отак — нехай буде,
Одну мить кохана.
Мій прекрасний образочек
Богом змальований!

Попесть мила, не вагайся
Ми ж вільні, на пляжу.
А ці Альпи хоч і бачать
Ні кому не скажуть! . .

Тироль Альпи 1947 р.

ПРОСТИ!

(Г. Ш.)

Прости мені, мій друже, брате,
Що довго так не брав пера! —
На лист твій щирий з-перед свята
Часу-хвилини не добрав.

На все бач є свої причини,
Свої обставини — прости! —
Я душу в мовчанці єдиній
Хотів у жертву принести.

Та не подолав . . . Так то брате, —
Гей тяжко, тяжко, що й казать!
Коли ж ми вернем в рідну хату
Гріхи свої посповідати?! . .

Не раз навернеться горяча
Сльоза пекуча та гірка. —
Змахну крадьком, щоб хто не бачив,
Бо плакать сором козакам.

А плакать хочеться . . . Кліщами
Здушу розпечені жалі
Так ні, — кричать, немов ключами
Летючи в вирій журавлі . . .

Весна минула у неволі,
А осінь стріла в чужині —
І засріблилися поволі
Мої кучерики буйні.

Усе скхололо — кров і серце,
Затихла пісня скиглячи. —
Одні ще мрії немов шершні
Жалять по ночах крадучись.

Тирольські Альпи 1947 р.

КРУТИ

Рипить сніжок, морозом скутий.
Іде Курінь, Орлів невгнутих —
В рядах тримають інтервал: —

У розстрільну! — гrimить команда.
До бою, проти плаза, гада,
Якого вислава Москва! . .

Чуть-чуть світає . . . Видко Крути.
Моя Батьківщино розкута,
Як мало нас — один Курінь:

Невже поглухлі і не чують,
Невже не бачать, що готують
Нові кайдани москалі? ..

Три сотні, Боже . . . всі безвусі, —
А мати вдома . . . Гей, матусю,
Не вздриш ти більше юнака! ..

Умер в запеклім, лютім бою
В борні з підступною Москвою,
Як честь веліла козакам . . .

Умерли, так . . . о ні, — розп'яли
Московські дикі комісари
Пожежу кровю згасить. . .

Але не вбили в людях духа —
Вперед! — Гряде вже завірюха,
Проти червоної орди! . .

Бо нас не триста, — а мільйони
Удома, в лісі, за кордоном
Готові в кожну першу мить:

Протипоставить силі, силу,
Розкрить Історії могилу,
Пожежу кровю загасить. . .

ІДЕМ

(Ст. Ковальському)

І ніч і день у далечінь
Ідем тернистими шляхами. —
Коли ж ті праведні мечі
Одкриють Батьківщини брами?

Ідем із болем — знов і знов
Ховаючись, щоб заздрим оком,
Шляху цього не перейшов
Підступний ворог ненароком . . .

Ідем і падаєм, бо нам
Трава і камінь ноги коле!
Та не вертаємось, хоч там
За нами тужить рідне поле . . .

Ідем неначе в давнину
Шляхами скорбними Ізраїль,
Що тугу ніс у чужину,
Скорботу й плач за Рідним Краєм.

Ідем, щоб інших сповістить —
Збудити світ, розкрити очі!
Щоб наше берло, меч і щит
Вказали правди їм пророчі.

Ідем з любов'ю крок-у-кrok
У вільний світ глухий, широкий . . .
Ідем в надії, що за кров
Нам Бог освітить наші кроки!

Ідем страшний здолати гріх —
Розкути заковану Людину! —
Ідем за правду всім для всіх,
За Незалежну У К Р А І Н У . . .

ОСІННЄ

Зима мабуть близько —
Холод без пори!
Вітер листям гиська,
Заміта яри.

Сонце хоч і світить,
Та тепла нема!
Одні лише діти
Раді — йде зима! . .

Роять полохливі
Думи що й казать.
Глянеш — чужі ниви
Зором не обнятъ.

Думка вихром в'ється —
Вір, або не вір:
Пташкою б здається
Пурхнув у свій бір,

Тирольські Алпти
Осінь 1947 р.

— Де прощав матусю,
Любий рідний край —
Прирікав: Вернуся,
Тільки не ридай! . .

Де лишив і друзів
Змагання, борню —
І дружину в тузі,
Мов серед вогню . . .

Та ось помилився, —
Що ж, не винен я!
Що так забарився
На чужих полях . . .

Але вірю вернем —
Правда, не дурю!
Доспівати під терном
Пісню у бору.

“ВОРОЖБИТ”

Беру колоду карт, мов пелюсточки з рож
Тасую в надумі, поволечки, нескоро —
Не вірю в них цілком, та серце точить смовж, —
А може нагада про шум рідного бору? . .

Кладу не поспіша, щоб свічку не згасить,
По вісім у рядок рівняючи де-не-де.
А поруч “ворожбит” — дівчатко з-під Тиси
Дочка зелених гір, гуцулка ясновида.

Поклала на плече ручки свої мені:
— Ох, віно й віно гей, не матимеш спокою! . .
Ага, ось дзвінка й ас — родина в чужині —
Дружина та синок — підморгує бровою . .

— Де тебе не було? . . А де ще буде край, —
Хрестів девятка бач, дорога довга, довга . .
Але іди, борись, в борні не відставай —
Далеко-далеч жде й не зрушені облоги . .

Я й так уже кажу, мандрівник, пілігрим, —
А тих переживань боюсь неначе грому.
Обридлі мандри вкрай, най лусне ясний грім
О, як би я хотів вернутиш ще додому! . .

— Не перешкоджай поки — червоний туз, дивись,
Лежить обабіч треф ногами глянь угору . .
Не має дому, так, із гробу задививсь
У море крові й сліз, у муках і докорах . .

Щоб дім батьків твоїх і місце замести
Іде пикатий ас — москвин на все охочий.
А проти подивись — з Тризубом золотим
Знамена визвольні, як блискавки лопочуть.

І бубнів туз обік — невже хтось пригадав
За п'ять років оцих не впав і не зневіривсь?
— Крайц-дама бач, і ще якийсь юнак —
Можливо син верта із каторги з Сибіру? . .

А бубни кажеш гріш? — таке ще щось верзни,
Пошто вони мені, без Краю знай, не буду я багатим!
— Батьківщину мою ти, кате, поверни,
Віддану на ганьбу, зграбовану, розп'яту! . .

— Дивися, віно-туз — подарок. А звіздки —
Безрідний я, як птах, що ніччу тужить блудить . . .
Один був брат один і — того хижаки
Загнали на той світ без слідства і присуду . . .

— Черва рядочком глянь ключем, мов журавлі —
Невже зустрінуся? — Дружина, син і Мати? . . .
Невже чекає суд, тих виродків землі
За муки ці всіх нас, за душі розіп'яті? . . .

Невже прийде пора, щоб кості в рідний край
Занести, ох . . . страшна ж у грудях рана . . .
— Не плач кажу тобі, не мучся, не ридай —
Ти вернеш ще, ручу, й слова мої спомянеш . . .

Ти віриш в це, скажи! — О свято, як в закон, —
Якого не обнятъ, ані спинить, не оминути!
Я стиснув з почуттям долонею долонь,
Щоб біль їй передать і муку серця люту.

— Ми будем свідками — ось, ось гряде доба
Яка у порох рознесе червоних Чингізханів!
Невблагана, як смерть, змете рука раба,
А на руїнах їх — Республіки повстануть! . . .

Прости мені дитя, усім таке співай
Дочко зелених гір, прекрасне гуцулятко!
Надіями живи й про власну хату дбай,
Щоб жити вільно всім у рідних постулятах! . . .

— А ти не “запімнеш”? . . . втопивши гострий зір,
Неначе два мечі, два стріли, метеори.
О ні, ніколи, так. — Ти вернеш ще повір
У власний рідний край на ниви неозорі . . .

На ось тобі мій знак — сковай його, сковай
Є там усе, тобі, що тра про мене знати.
То чар душі батьків, то дух землиці, знай —
Він тебе збереже як талісман крилатий . . .

Душі твоїй струдженій буде це як лік —
Я тебе знаю й так: звідки, який і хто ти?
Ти перший доторкнувсь заслон моїх повік
Дівочих пелюстків розспіваної цноти.

Я мало ще жила і юність в колибі
Сховала на межі завязану у клунку.—
І стрічу цю твою, я дякую тобі
І впившись опікла горячим поцілунком . . .

Прокинувся, світа. На небі хмарка ген,
То розпливається у пух, то знявши дали лине.
Блідніє краї зорі, на Альпах грає день
Біліють верхи гір, як стадо лебедине.

І чую в касарнях жовніри зорю б'ють —
Як то було в УПА, над Прип'яттю у росах.
Хмаринки поміж гір на обрію пливуть,
Парує став, трава і сіно на покосах . . .

І бачу мов у сні — висока Говерля
А поза неї верх златаве сонце сходить.
І чую тупіт-марш, у паходах землі
З Полісся до Карпат і Каспій срібноводий.

Ідуть дружинники, полки із Січі козаків —
Дорошенка, Хмельницького, Мазепи і Петлюри.
А там УПА, піднявши стяг своїх батьків
Ідуть під регіт-глум, і рокіт грому-бурі . . .

А з ними там, мій любий “ворожбит”, —
Гуцулка та, що в Альпах цих приснилась . . .
Що кличе Всіх: — До Зброї і до битв
У кого кров свята у грудях відродилася! . .

- На змаг усі, хто хоче вільним жить
І мати колибу, і хату, вільне поле!
Нехай наш марш і крок світами гомонить
І серце всім байдуже переколе! . .

Нехай благословен той буде час і мить,
Та кров і та земля, що вас орли зродила!
Ідіте без страху — Червоний Кремль дрожить,
Бо з нами Правда, Світ, Господь і Його сила! . .

Альпи 1947 р.

ЗИМА В АЛЬПАХ

(Л. С.)

Білою габою
Вкрилися поля,
У важкій задумі
Марить вся земля.

І пішло юнацтво —
Крики, сміх і рух.
Хлопцям і дівчатам
Забиває дух.

Заніміли гори,
Лише крутий Ін
Гучно мчить, клекоче —
Не замерз лиш він.

Мчать щотільки сили
Через діл-яри, —
Летом, мов метелик,
Пурхають з гори.

Струйками над білим
Дим значить димар.
Обрис гір синіє —
Краси справжній чар.

Що там, що морозить,
Що завтра Куття —
Сміху, руху більше:
Рух то є життя!

Гей же, нумо хлопці, —
Лещата до ніг!
Та в стрімчасті гори
На біленький сніг.

У простори буйні
Там, під небеса! —
Де орли ширяють,
Де царить Краса . . .

А хіба ж ми — гірші? —
Гурт дівчат: агов!
З ними теж погнались,
Збуджуючи кров.

Стій, друзі — провалля!
Де там, поганяй! . .
Гей юність, ти юність
Мить ясного дня . . .

З яличок спадає
Порошистий сніг
І, рипливий липне
Юнакам до ніг.

Пригадую Альпи,
А Прип'яттю сню —
Молюся, співаю,
Душою ясню.

Іскриться на сонці,
Коле очі й зір,
Ніби в самоцвітах
Гори, доли й бір.

Прийми — я для тебе
Це все пригадав!
Сусідочко люба,
Розрадо свята.

Лондон 1950 р.

ЗАПАЛЮ ЦІ НЕДОСПАНІ НОЧІ

Запалю ці — “Недоспані ночі” —
Мрійні сни, що в папір уложив,
Слізьми виткані хвилі пророчі,
Буйний вир, що думки полонив.

Мрії серця і крові бажання,
Муки й радість жагу почуттів,
Бож однак — проминуло кохання:
Не вернуть неповторне в житті!

Хай огонь спопелить і розвіє
Мою тугу, як попіл і дим . . .
Пронеслись мої болі і мрії
В чужині ніби сном золотим . . .

Не вертайсь, моя люба, кохана,
Я благаю тебе, — не вертай! —
Бо лишаєш ти в грудях лиш рани
І страждань і терпінь через край. . .

Досить серцем зазнав я негоди —
Спопели усе разом в огні! . . .
Тільки віру лиши в нагороду
У майбутні Воскресення Дні!

ЩОБ ХОЧ НА ХВИЛИНУ

До сонця гей, на верховину,
Щоб там не стріло на шляху!
Одну хоч мить, одну хвилину
Від чвар, турботи і страху! . .

На шпиль, угору! . . Нема сили?
А плай же цей веде туди . . .
Коли б я міг позичити крила
У цих орлів ось молодих.

Шугнув би просто як стрілою
І тебе б люба захопив —
На ті верхів'я вкриті млою,
Що чаром Бог одвіку вкрив.

А далі — вділ шляхом хвилястим —
У бір сосон, берез, ялиць, —
Де гучну пісню став би прясти
З казок поліських чарівниць.

Я ж син боліт, дитина бору,
Де юних снів лежить печать. . .
Тепер же — ворогом суворим
Совою змушений кричать . . .

Але — на шпиль, де сонця море —
З орлами разом в дальну путь! —
Щоб хоч на хвилю бистрим зором
Прип'ятьських борів досягнуть! . .

Тирольські Альпи 1947 р.

ФАРИСЕЯМ

Покиньте гутірку ледачу! —
Хай викреше в вас іскри гнів,
Бо ті, що кров дали юначу,
До праці кличуть, не до слів.

Герої ці без нарікання
Ішли на смерть за нас усіх
І на шляху оцім страждання
Не знали розкоші, ні втіх.

Утіха ж їх — це прапор Волі:
Держава вільна і сильна,
Без диктатур у ріднім полі,
Без хлопа, хама і раба! . .

А радість — віра у майбутнє,
Новітнє Завтра без оков,
Без білих і червоних трутнів
І без кривавих корогов! . .

Гей, схаменіться ви, злоріки,
І не нехтуйте рідну кров,
Щоб не спізнились ваші кроки,
Коли покличе воля знов!

Австрія — Тироль 1948 р.

КРИВАВИЙ ТРУД

Де я не бурлачив,
Де я не ходив?
Та й за тим, що бачив,
Блуд мене водив:
Чужинецька влада —
То пекельний блуд,
І на це порада —
Лиш кривавий труд! . .
Степ, Сибір, Саяни,
Тайги дикий шлях —
Тисли так тирани,
Навівали жах.
Тож в УПА —на старість
Натуральна путь,
Гнів — природня ярість,
Будить в серці лютъ . . .
Скільки нас забулось,
Скільки полягло, —
Скільки не вернулось
У піднє село! . .
Могилки незнані
На гранях полів. . .
І згадати не в стані
Тих що вже в землі . .
І не знати де стати, —
Так кортить спочить.
Сниться тиша хати,
Як заснеш на мить.
Раптом — крук, чи галка
Криком будить гай . . .
Лащається русалка . . .
— Друзі, уставай!
Гей, на бій . . . гранати!
Стогне темний бір:
Суне дик проклятий,
Виє дикий звір . . .
Лізуть зизоваті,

Хмарою ідуть . . .
Що ті рябувати
У наш край несуть? . .
— До атаки, друзі!
Хlopці, в розстрільну! . .
Біжимо в напрузі
Десь під низину . . .
Збилось, завіхрилось —
І прокльони й кров . . .
Очі заіскрились,
Деж тут про любов . . .
Страшно, кров холоне
— В багнети! живіш! . .
Кат хропе червоний,
Вторить гнівом ліс . . .
— Маєш от заплату
Ти,nomade злий!
Захищаю хату
Волі край святий!
Скінчилася рахута,
Гайда хlopці в бір! . .
Ліс віта нас любо,
Скаржиться до зір:
За ті рани-вроки
Рідних нив і хат,
Що завдав жорстокий
Лютий супостат! . .
Лине пісня в тузі —
На яві і в сні. . .
Друзі мої, друзі,
Лицарі борні, —
Я за вами плачу,
Що не з вами — я! . .
Марно роки трачу . . .
Доленько моя!

Тироль-Альпи 1948 р.

ДЕРЗАЙ НЕЗДОЛНА!

І знову сниш, як вдома, в полі,
То говірка, то знов німа . . .
Прокинувсь рвучко — стіни голі:
Бараки й дріт, немов тюрма!

Замкну на хвилю — знов і знову
Встаєш як візія у сні, —
З вінцем на голові терновим
Журні співаючи пісні . . .

Я бачу, чую — У країно!
На стрімких Альпах снігових:
Тво страждання і руїни,
Живучість творчу Твоїх нив!

Бо ТИ Єдина з берегла
Вогонь негаснучий до Бога,
Хоч хам святі Твої чертоги:
Зганьбив, понищив, оплював! . . .

За ту любов Твоїх синів,
За Заповіт Христа, що вбили:
Прощати навіть ворогам,
Огріти кволих та безсилих.

Ось маєш — вигріла гадюк
Своєю кров'ю та потом —
Хлібець Твій нероби жеруть,
А ти голодна в них під плотом . . .

Ось дань за тисячні роки —
За честь Твою, за Твою славу! —
Сибір, застінки, Соловки —
На Колимі будуй Державу! . . .

О, не позбав, мене, молюсь
Моя Батьківщино розп'ята:
Узріть святу Красу Твою,
У День Воскресний Твого свята!

І не постав за гріх мені
Ось тут сконати в самотині, —
В ім'я довершення борні,
В ім'я майбутнього людини! . .

Позволь хоч час, єдину мить
Поглянути, ногами стати, —
Надію в дійсність переліть,
Свої гріхи посповідати! . .

Перед обличчям Твоїх жертв
Могил і крові — У к р а ї н о ! —
Дерзай Нездолана, гряде
Остання битва на руїнах! . .

**

Бачу, чую, вже недовго,
Вірю — прийде ще весна! —
Забринить ще на облогах
Пісня волі голосна.

Чую, бачу духом віцим —
Суне повінь, Божий гнів,
Від Карпат до Біловіжі
Чую крок Твоїх синів.

Бачу прапори шовкові,
Чую рокіт: — Не вмерла!
Бо пішов у вир за волю
Нарід з зброею в руках. —

У душі якого віра,
А у серцю буйна кров, —
Проти дикого вампіра
За Свободу та Любов.

Так із Богом. всі у згоді
У кого вогонь не згас —
За Батьківщину й Свободу
Із антихристом на змаг! . .

Тирольські Альпи 1948 р.

СИНУ!

Не трать надарма ні хвилини!
Працюй, молись і, — бий на сполох,
Ти син — нащадок України,
Яку розп'яв неситий молох. . .

Коли в краю — борись, не падай
І не корися лютій долі!
Одна в крові гурчить порада:
Щоб вільним бути в хаті й полі!

Коли ж покинув рідну хату —
Іди з києчком пілігрима;
Буди зневіреного Вата,
Леона, Джона, Тома, Гріма . . .

Віщуй про силу в громовині,
Нову духовість в путах брата:
— Народам воля і Людині!
На прaporах нового Завтра.

На прaporах тих, дух є Божий,
Бо споконвічний є, він сину!
Що сила Божа переможе —
Любов і віра в Україну!

ОПІКУНАМ ПОЛІЩУКА

Хто вам сказав: — “Він без Ім’я —
Тупий, безвольний, неспроможний?”
Він краще знає своє “Я”
За всіх гнобителів “вельможних!”

І хто сказав: — “Він трус, агов, —
Без роду, без душі, й без мови”?
Ta Він краще знає Божий зов
За всіх Станкевичів, і Хрущових!. .

Гей, хто сказав, що Він гугнить,
Що крил до лету, сил не має?
Він їх не складав і на мить,
Хоч хотіли б ви того, я знаю.

Хто вам сказав: “він раб” — ідіть, —
“Тутейший”, “білорус”, “місцевий?”
У нього повінь тисячліть
Ніким незбагнених містерій.

I хто сказав, що Він к о н а ? —
Ви Юди, книжники фальшиві!
Бернацьких всіх вже чорт забрав
А Він росте, немов на диво!

Гей, хто сказав: — “ковтун, нездар”? —
Ви людських почувань тирани!
Тож Він віків відбив удар
Приймаючи найтяжчі рани . . .

Хто вам сказав, що Він — лінюх? —
Віки в воді — лінюх би згинув!
А Він живе, як творчий дух —
Зріднивсь з Поліссям до загину.

I хто сказав, що Він упав
І без мети і без розгону?
Тож перший кинувсь Він в УПА,
Проти брунатних і червоних.

I рук своїх не простяга —
Ні до Москви, ні до Варшави!
Його мета: — Під Рідний Стяг
Причорноморської Держави! . .

Америка 1957 р.

З Е М Л Я

Як схилить сонце круг і чайки закричать,
Хмарки на заході, мов кров порожевіють: —
Ідуть в село женці з серпами на плечах,
І радісно бринить їх спів немов та mrія.

Всміхається у ритм їм ніжно лист топіль,
Стихає тремт осик, берези та ліщинок.
У засмаглих женців зника поволі біль,
Бо знають, що їх жде — вечеря й відпочинок.

А потім прийде сон, утома зникне вмить,
Коли появиться зоря із другого вже боку:
Над обрієм тоді молитва забринить —
То жайворон в полях над нивами високо . . .

Тоді матуся знов — (у кого є вона?):
— Устань дитя, прокиньсь — так ніжно, молитовно —
Пора, пора, поглянь: — вже сонце на ланах
З-за лісу — он викочує яснєє жорно. . .

Хутенько, доню, нум, поки м'яке стебло —
Узвітра віддихнеш, — недількою, дитино!
І знову як щодня — гуде, кипить село,
Як бджілки ті спішать із бренькотом нестримно.

Щаслива це пора! — Я знаю, не збегнуть
Тому, кого у місті прикувала доля . . .
Любив липневі дні стрічати на лану
З косою, чи серпом — яснєє сонце в полі! . .

Щасливий чоловік, в якого є рілля,
Який є власником шматочка дару Бога! —
Усе заступить це, йому свята земля:
І славу й супокій, і золоті чертога. . .

Англія 1949 р.

У КРАЇНО !

Далеко від Твоїх ланів
Під сонцем і імям нерідним,
Тужу от скільки вже років,
Як нерозкаяний розбійник.

Неначе та грізна чума
Зневіра душу роз'їдає, —
І ніч і день тяжким думкам
Нема кінця, не має краю . . .

Ще вдома якось хоч в ярмі
Але тягнув у наріканні. —
Там ліс розспіваний гrimів,
Бадьорив з вечора до рання!

А тут ні лісу, ні Дніпра —
Ні друга, брата, ні дружини!
Нудьга немов ота мара
Кладе живцем у домовину.

Замгну на хвилю: поле, бір
Прекрасні рідні краєвиди
Ласкають втомлений твій зір,
Як та Версавія Давида . . .

— Ідеш бувало серед піль —
Тебе вітрець цілує в чоло,
І ніжний тремт струнких топіль
Бринить мов музика довкола.

Усе знайоме: кожен кущ,
Доріжка, стежичка у бору.
Кожнісінька квітка, бджілка, хруш —
Мов усміхається, говорить . . .

З дитинства (справіку!) — вросли —
Земля і кров зрослись, злилися!
Цвіт-запах яблунь, чернослив,
Ялиць і хвій терпка живиця.

І лісу-бору гучний спів,
І шепіт гаю та діброви —
В одну симфонію уплів
Кобзарський дух красою мови!

О, Мати чар, колиско дум —
Моїх батьків свята молитво!
Синами віддана на глум
Москви задрипаній без битви . . .

А все всміхалося Тобі —
На Сході стати заборолом!
Та Ти зам'ягка в боротьбі,
Як кров чухонця, чи монгола?

Ти дуже лагідна як цвіт
Твоїх степів, Твоого бору!
Тому і скніеш з давніх літ
У диких лапах людомора . . .

Коли ж впаде той грім на них,
Ота хвилина так жадана! —
Щоб в крові виродків гидких
Скупала Ти свого тирана? . . .

Лондон, Англія 1951 р.

ВІДПОВІДЬ НА БІЛОРУСЬКИЙ ІМПЕРІЯЛІЗМ¹⁾

Яна Станкевіча

Чи знаєш брате, білорусе,
(а знати Ти, гадаю, мусиш!),
Що та Надпrip'ятська низина
“Ня Беларусь”, а Україна? . .

Одна і мова і звичаї, —
Що Луцьк, що Кобринь, що Почаїв,
Що над Дністром, над Черемошем,
І над Дніпром, Сулі й на Рoci!

¹⁾ „Веда”, ч. 9-10, 1952, стор. 264.

Нема: “дзяди”, “пайшов”, “паєхав”,
Чи “бацька”, “маці”, чи “цялєга”.
А віз і мати, батько з дідом,
Козак конем по полі іде . . .

А як не віриш — прошу дуже,
Провір, як вченим хоч буть мужем!
Побачиш сам, на власні очі, —
Чого й куди Полісся хоче . . .

Що Бересть, Кобринь, і що Пинське —
Одна землиця українська!
Один народ, одна і мова,
Ta сама й пісня пречудова!

Прекрасна, горда, — не кривицька,
Не з над Двини вона, чи Минська,
A з степу, з Січі, з Запорожжя . . .
Грімка, звучна, як Правда Божа!

Наш зір на Київ, й Чорне море —
В Дніпро бо Прип'ять води горне . . .
Москва, Польща й не Кривичія,
Не в силі зупинить течії!

Чому ж Ти кпиш собі з науки,
Рвеш серце наше — повне муки,
Ta лізеш таттю в нашу хату,
Вчаділий із недолі брате?

Що нас “Вкраїнцаў” астраукі дик
По сярод мора беларусаў”? . . . —
Це Ти “союзнику” — сусідо,
Дурне друкуєш для спокуси! . .

Ще й на Кобринщині? А деж пак,
Оце вже видно що писака! —
По всім Надприп'яттю, а бігме ж!
“Тваїх Гавріл — што кот наплакаў”

Хопивсь Ти меж Кремлем вам даних
Мов ті жиди за Йордана.
Палі вже б'еш “етнографічні” —
Затям однак — брехня не вічна! . .

Вкраїни приязню нехтуєш,
З Полісся кривди Ти глузуєш;
Верзеш неправду, мовні кпини
Для вірних друзів Кривиччини! . .

Полісся син завзятий, брате,
Знай, може й роги покажати,
Таким завзятым опікунам,
Що сунуть носа в чужий клунок!

Бо як настане день розплати —
Ми не захочем Крив'ї знати;
Не схочем Вашої держави,
Ані Москви, ані Варшави! . .

Як хочеш дружби — жий у згоді,
Не став колод на перешкоді!
Не грайсь завчасно в агресора,
Хоч би Ти був і професором!

Америка 15. 9. 1955 р.

М У З О !

Нагадай мені, люба, щонебудь,
А я в час самоти й запишу! —
Хоч про клекіт орла в синім небі,
Про Полісся моєго красу. . .

Нагадай, поки очі не згасли,
Доки серце у грудях ще б'є,
Як з тобою ми волики пасли,
Молячись за майбутнє своє.

Чи про те, як змагався з водою
Ще малим, із Рябком у човні,
Та питав у зозульки весною —
Скільки літ було б жити мені? . .

Чи про той он латать, що килимом
По обмілах цвіте куди глянь,
Мерехтить ув очах переливом,
Як завершена неба нам дань.

Чи про казку співучого бору,
Що ховав нас віки серед бур:
Від наруги Берез, Боліморів, —
Тих “великих”, звірячих культур.

Чи про очі ясні, волошкові,
Позаквітчані в косах цвіти, —
Про той голос солодко-медовий,
Що но в казці десь хіба найти.

Чи про ріки, що чещуть праділля,
Водоростей заквітчану синь,
Ішо впадають у Прип'ять з Поділля —
Без границь, бо Полісся й Волинь!

Нагадай, як прощався надвечір
У житах на пахучій межі . . .
Та не плач, бо це нам не до речі,
Оsmіють ще нас люди чужі.

Гей, Полісся, моє ти Полісся, —
Скільки є в Тобі первнів чуття!
Лине бором повстанська пісня —
Про борню, що на смерть і життя.

Підкажи, продиктуй, я ж не Зеров,
Не Драй-Хмара, не Рильський, не Клен,
Лебединну пісню в озерах
Проспівати хіба без тебе? . .

Отако десь присядьмо на пневі,
Ти диктуй, а я все ѹ запишу,
І з латаття в вінку в день квітневий
На Престіл Всетворця занесу!

ЗАКОН КРОВИ . . .

Сказав Господь у своїм Слові
Через пророків з давнини —
Що всі ви рівні перед Богом:
Ізраїль, гой, чи римлянин . . .

Чи пан, чи раб, чи воєвода —
Сенатор, цезар, старшина? —
Фундамент міцний для народів —
Під гаслом: — Бог — Батьківщина! . .

Коли об'єднані в любові,
В думках один до одного:
Нішо не підкопа основи, —
Не знищить повінь, ні вогонь.

Таким не страшна завирюха
Якої б сили не була! —
Бо іх рятує велич духа,
Як крила гордого орла . . .

Коли ж не буде того первню,
Любові, віри та надій —
Надармо! Вихор переверне,
Змете найменьший буревій . . .

— Тому нам треба придивитись
Від верху вниз, як хочем живіть:
Гнилу сукровицю зцілити, —
А в жилах свіжу відродить!

Лондон, Англія 1949 р.

МАЗЕПА

Дріма у смереках Батурин,
Лягають сутінки в кімнатах —
Останній промінь день похмурий
Кладе на портрет в пишних шатах,
На стан, красу, його контури . . .

Від кленів за вікном палацу
Упали сумні, довгі тіні.
Спізнений ворон в степу кряче.
З повік гетьмана затремтіли
Рубини променем горячим . . .

У позі лету херувима
Стойть опертий в стіл дубовий
Великий Орлик за дверима
На поклик гетьмана готовий —
Диктує лист важний до Риму.

Під сяйво вугликів із печі
Надхнено заблукала мрія.
— О, Мотре, ти моя єдина,
Душі спрагненої надіє —
Цілує, ставши на коліна . . .

О, жінко із жінок, о міте —
Прекрасна, горда і рішуча!
Незбагнений запашний квіте,
Як дух землі цеї жагуча
Стрибога полумям розгріта . . .

Що в тобі є таке, — царице
Оцих степів широкополих?
Яка в душі там, таємниця —
Мене так тягне аж до болю
Ота глибінь в твоїх зірницях . . .

Скажи мені, моргни бровою
Чи будем ми — володарями?! —
Так стати хочеться з тобою,
Впертися твердо в степ ногами
Щоб поєднати Любов з Красою! . .

Нехай би за Неву — Дніпро
Був старшим братом, як по-правді!
А то Голгота — кров і кров
І Кремль вже світ увесь обгадив
Розп'яв і Бога і Любов!

ТУГА ЗА РІДНИМ ПОЛІССЯМ

Чудовий край, чудові ниви,
Чудові села тут, міста! . .
Ta серце там моє вразливе
У стіл Голгофського хреста.

Де Мати ллє гіркенні сльози,
Де мук і зойків не списати!
Де ранком роси чи морози,
Де йде на змаг упівська рать . . .

Чудовий край, чудові й люди,
Достаток, спокій, добробут . . .
Мені ж на хвилю не забути,
Як там, змагаючись, живуть . . .

— Тяжка і праця і неволя
Для старця, жінки, юнака:
Де мати рідна з свого поля
Боїться взяти колоска . . .

Чудовий край, чудові й гори,
Озера, ріки і поля! —
Мені ж встають прекрасні бори,
Моя Поліська Земля. —

Де ні машин, ані дороги,
Або блискучих, легких авт, —
Зате шумлять ліси розлогі,
Співає грізно автомат . . .

Чудовий край, чудові й сили —
Н'ютон, Шекспір, Байрон, Натаан . . .
А там одні в степу могили,
Базар і Крути й — Казахстан . . .

Чудовий край, чудові ниви,
Чудові села і міста! —
Ta серце там моє вразливе, —
У стіл Голгофського хреста . . .

ПОЛІСЬКА МАРСЕЛЬЄЗА

Ми живем у часі і просторі
Де шумлять буйні бори й гаї,
І лунає наш клич аж до моря:
— Україно, ми діти Твої! . .

І не вмрем ми, не згинем ніколи,
Хоч хотів би того “старший брат”.
І здобудемо бажану волю, —
Як відкинем незгоду й розбрат!

Так ходім же брати нога-в ногу,
В один ритм, одним духом на змаг,
Із надією в Правду і Бога
Під Соборницький з Тризубом стяг!

Хай затрутися всі межі й кордони,
Що ділили Полісся віки! —
Хай живе Україна Соборна
Від Піни по Карпати стрімкі! . .

ГАЙДЕН ПАРК

(А. Б.)

Осінній день — дощі, тумани, —
Холодна мряка, чужина . . .
Думка ж пече неначе рана,
Думка — це рідна сторона!

Пожовкле листя вітер кружить
Як доля в бурунах роки, —
Невже один одному друже
Повік не стиснемо руки? . . .

О ні, не хочу умирати
В чужій землі, хоч у літах, —
Туди, туди, де рідна хата
Моя замріяна мета!

У рідний бір густий, тужливий
Де хвоць і папороть цвіте. —
О дайте крила, дайте крила
І віри в прийдешнє святе!

Лондон, Гайден Парк 1949 р.

РІК 1942

У цвіт заплетена весна
Ішла розспівана як любка:
Шумлива, рання і ясна
Та воркутлива як голубка.

Не передати це в словах
Її ходу у “сорок другім”, —
УПА роїлося в лісах
Обабіч Прип'яті та Бугу.

Німак про те ще й не гадав
(Ще розпливавсь, не стрівши гатки),
Що в борах — Ворон, Галайда,
Та перша група “сімдесятки” . . .

Я бачив їх і чув ходу —
Погожим ранком збиті роси.
Мов ту коханку молоду —
До сковку кріс я переносив.

Це ж тяг і він мене у гай,
П’янів розкішним волі трунком,
Святим, розчуленим украї,
Коханки першим поцілунком.

Іде б тепер не опинивсь —
Цього не згладить світ широкий:
Як широко я тоді моливсь
За ті несмілі перші кроки.

І тільки березень мина,
Де б я не був життям прикутий:
Іду у ліс, щоб спить до дна
Той келех чарів незабутий . . .

Тож подих чуючи полів
Та шепіт бору, хоч чужого,
Гамую в грудях рій жалів
І тугу спомину святого . . .

І бачу (кожен — мов живий!) ---
Савуру, Орлика, Русалку;
А там — Крилач і Січовий,
Назар, Марко, Богдан, Наталка . . .

О другії-вої спільніх дій,
Де ви тепер і що то з вами? ..
Чи й вас завіяв буревій
За ці роки страшної драми? ..

І знов весна. Я пах ловлю —
Вітрець із гаю навіває ...
О, принеси мені, молю,
Хоч подих-легіт з моого краю!

Тож хай собі ще раз вдихну
Снагу і міць свого народу,
Іщоб мати, як навік засну,
Безсмертя правди в нагороду.

Англія, Лондон, 1949 р.

СУМІВСЬКИЙ МАРШ

Нас зродили заграви й руїни
У вогні перехрестних доріг,
Зойки й кров, месть і гнів України
Муки й смерть, голод-мор матерів.

Ми сини говорливого бору, —
Доньки ми усміхнених Карпат,
Ми брати наддніпрянських просторів,
Ми посестри Кубані й Дністра.

В руки юні схопили ми зброю
За надзоряний лет до вершин —
Духа й сили, Свободи святої,
Сонцесяйного щастя й краси.

Ми у маршах за волю у змагу,
Серед бур, серед громів тривог, —
Та не знаєм вагання, ні страху
Наш девіз: — Батьківщина і Бог! ..

Так вперед же вперед нога в ногу,
Кроком в крок і плече до плеча!
Нас не зіб'є ніхто з півдороги,
Ні Москва, ні Берлін, ні Польща!

Нам ніщо ні часи, ні простори,
Під стягами з Тризубом святым
Ми клянемось: ці рідні прaporи
На Софійський майдан донести!

Лондон 1950 р.

ПРОЙШЛО ЛІТО, ЩОБ НЕ ВЕРНУТИСЬ Моїй дорожій землячці — Лідії С. Серединській

Не зоглядівсь (хоч у неволі),
Як літо зникло в небуття!
Стую, дивлюсь на липи голі
І плачу з жалю як дитя . . .

Чого, за чим? — себе питают —
Мені ж тепер це — всеодно! —
Чи то весна — тепло у маю —
Чи осінь, хмарно, холодно . . .

Нема до кого прихилитись:
Самітність, туга, чужина . . .
Не хоче навіть гай приснитись,
Дівочі співи у жнивах . . .

Як я любив ті колорити
О, скільки сили і чуття
У співах тих, у тих молитвах,
У гуку, гомоні життя!

Нема його. По полю вітер,
Чужий, сердитий разметав! —
І тільки серцю сниться літо
Полісся, бори і жита . . .

Гайден-Парк, Лондон 1948 р.

ВЕСНА НАБЛИЗИЛАСЬ КРАСНА

Весна наблизилась красна
Серед страшних і грізних штурмів,
Та нагадала знову в снах
Любов і юність неповторну.

Ліси розспівані, гаї —
Степи, лани, діброви, бори.
Дівочу пісню у маї
На нивах рідних неозорих . . .

І бачу знову мерехтить
Промінням золотом у плесах
Дніпра широкого, що снить
Прокляттям грізного Зевеса . . .

Ну що ж, минуле не вернуть —
Ні мрій юнацьких, ні кохання!
Але матусю пригорнуть
По всіх ціх мандрах і скитаннях
УПА когортам завдяки —
Я вірю вернемо таки.

Англія 1949 р.

ХРИСТОС.. ВОСКРЕС! (Ст. Брилкові)

Поглянь яка краса, як сонце золотить
Холодне плеса “лейк”, що піниться як море.
Ось хмарка простяглася і враз розсталася вмить
І чайки гомонять в бездонному просторі.
Об скелі берега вдаря за валом вал —
Рокоче і реве страшна води стихія . . .
А там далеко ген, видніє — пароплав
На тлі бурхливих хвиль під сонцем багряніє.
Картина гей, прекрасна, що й казать,
І простір же то глянь, безмірно величавий!
— Христос Воскрес, Батьківщино моя —
Віта мій дух Тебе в тріпечучій уяві! . .
Лети у рідний степ, у бір шумливий, лан
Туди, де плеще гимн — святеє наше море . . .

Де долю розіп'яв кривавий Чингісхан
Зхрестивши в шторм проклять, із крові, сліз та горя...
Не нам його спинить, — хода в нього страшна —
Весь світ оглух, ущух, немов з удару грому ...
На Бога друже мій надія лиш одна,
Щоб повернути коли під стріху свого дому ...
А хочеться повір, — ще раз в останню мить
Почути шум Дніпра, тирси Прип'ятських борів, —
Щоб мрію ту святу, величну воскресить,
Що виткали батьки віками днів суворих ...
Грядуть вони і нам — Нащадкам їхніх діл,
Їх крові, діл, борні, думок і заповітів. —
Простеле килим свій воскреслий суходіл
Під рокоти пісень на крові їх розквітлій.
Нехай пострафить ще червоний Ганібал
Прогнилий, вільний світ байдужістю Пилатів:
Ми вірні до кінця завітам, що складав
У Завтра Новеє — Христос на хрест розп'ятий...
І Він Воскрес, Устав — Воскресне і наш Край,
Оновлений як Він у ті страшні Дні Они. —
Бо кров пролита там — з Карпат аж по Кубань —
Готує гріб Москві — імперії червоній! ..
Зоріє подивись — Чи Фін ти, чи Грузин —
Усіх єднає кров пролита в спільніх чинах!
Вставайте всі хто жив під знамена Краси —
— ХРИСТОС ВОСКРЕС гrimить! —

Воскресне Україна! ..

Америка 1952 р.

— ВІР БРАТЕ!

Ні, не кину я мріяти, брате,
Про країну далеку свою! —
Я в молитві, у пісні крилатій
Найсвятіше душі віддаю.

Не забуду, о ні, й на хвилину
Як Полісся, так вашу Волинь! —
Незабутню святу УКРАЇНУ,
Ї неба прозорого синь.

Вона манить мене Євшан-Зіллям —
О, сильніш устократ за Євшан! —
Як Підляшша, Карпати, Поділля,
Приазов'я, Подоння, Кубань.

Я ще вірю і свято, — повернем
Докінчти почату борню:
Я сховав у бору там під терном,
Стяг повстанський святого вогню.

Там я роки дитячі по межах
Загубив гонячись в щебрецях,
І там гасло Улівське на стежі
Передав у юнацькі серця . . .

Не сумуй же, не зраджуйся, брате,
Твердо вір, бо надходить пора:
Залунає скрізь гасло крилате:
— “Не пора, Не пора, Не пора!”

Англія 1949 р.

З КОЖНИМ РОКОМ . . .

З кожним роком білішають коси,
З кожним днем борозниться чоло,
Замітає сліди по покосах —
По дорогах чужих помелом . . .

Біль і туга стальними кліщами
Витискає на серці печать . . .
Занесіть мої сльози дощами
Буйні вітри, на рідну загать!

Хай падуть громовицею-громом
На ту зграю московську жадну,
Що нас вигнала з рідного дому
На скитання в чужу чужину . . .

Гей, якби то, якби — дочекати,
Хоч на мить ще побачить Дніпро,
Рідну Прип'ять, Полісся і Матір, —
Святу землю просяклу у кров!

Все віддав би за слово єдине,
Стиск єдиний матусиних рук . . .
Мати рідна, моя У країно,
Ти Голгото нечуваних мук! . .

ТУГА

Туга — не писавши, туга — й написавши
Устократ цупкіше жalem обвива, —
І тисне на мозок, на ество все наше,
Наче шептіт гаю, — мамині слова:

Чом баришся, сину! Чуєш, повертайся
З птахами весною, любий, дорогий . . .
Батьківських порогів, ниви не цурайся,
Змагів тисячлітніх, крові та могил . . .

Згадую щохвилі — друзі там і мати. . .
Ta хіба ж є сила більша за Любов!
Хто ж хотів би друже, в чужині вмирати
Марнувати силу, холодити кров?! . .

Батьківщино люба! — гомін-шелест бору
Чую хоч далеко на Твоїй землі!
Там на межах кинув свою радість, горе,
Виплакані мрії у ранковій млі . . .

З ворогом за Волю, за Твою змагались, —
Важили на шальгах щастя й супокій.
Ta, на гріх, на старість Волі не діждались,
Рідний плуг лишили, світлий друже мій! . .

Розбрелись шляхами, розплевлись світами
Тугу сієм, брате, тугу й пожнемо!
Серце опливає кров'ю та сльозами
За далеким, рідним краєм та селом.

Знаємо — не знайдем, близький мій-далекий,
Щастя чи спокою тут на чужині.
Хай же хоч у думці вільно як лелеки
Снитимем про вирій, про весняні дні. . .

Англія 1948 р.

КЛИЧІ ЗЕМЛІ

Коли ти селянин — дбай за плуг і ріллю,
Промисловець-купець — за верстат, ремесло! —
І пішло тоді Бог добробуту русло,
Попливе благодать на землицю твою!

Коли вояк-козак — твердо зброю тримай, —
Коли вчитель-поет, то співай про любов! —
Бо в землицю твою всякла праведна кров
Батьків предків твоїх із Карпат по Кубань.

А коли провідник і стоїш у керми —
Візьми хрест на себе, відречися потіх. —
І оміє Господь поколінь твоїх гріх,
Запанує любов на землі між людьми . . .

Бо Народ наш чека, як та нива роси,
Як дощу, як тепла рілля тучна в маї. —
Глянь же брате ясніш: — Скільки сили, краси,
Де лягли у борні славні предки твої!

Так вперед, до мети, грізний чуючи зов —
Від Карпат по Кубань, — як єдина сім'я!
Без вагань, без хитань — Кличе рідна Земля,
В кого в грудях бурлить українська кров!

Англія 1948 р.

Ю. КЛЕНОВІ

В проваллях гірських чужих йому нив
Вмирав самотою орел степовий —
Із ран його свіжих сочилася кров,
А зором орлинним сягав над Дніпро.

І криком громовим в якомучувсь біль —
Прокльони, страждання і повінь надій
До всіх побратимів, які пішли в світ:
Складав свій останній, святий заповіт . . .

— Я вмру вже, я чую. . . О, друзі молю
Хто жив — не складайте ви зброю свою! —
Вітчизна чека вас, як нива роси,
Як жито достигле серпа та коси. . .

“До Зброй!” — зовіте з над хмарі і зір
До тих, що ховає їх Пуща і Бір, —
Що ненависть зливи садистів Кремля
Не здолала знищить на рідних полях.

I до тих і до тих, що забули свій рід,
Що серце і кров захолола мов лід:
— Отямтесь, прокиньтесь — беріте своє,
Бо б’є вже година, бо час нестає! . . .

I смілим ударом розпластаних крил —
Збудіте стихію з кайдан і могил
Весь гнів, усі сили святої Землі,
Спаліте, зруйнуйте все зло у Кремлі!

Кембрідж Англія 1948 р.

НЕ ЖУРИСЬ СЕРДЕНЬКО . . .

(Подрузі)

Не журись серденько, що рожі зів'яли,
Що в вирій ключами журавлі летять,
Що листя пожовкле стелиться полями,
Чайки над болотом вже не гомонять.

Пройде осінь сумна, з нею зима люта —
Весняне сонце землю відживить, —
Опадуть в безсилию студенні пута,
На нивах, на луках вітрець зашумить,

Дощі розіллються, дерева вберуться —
Запишніє в квітах розчула земля:
Чайки з журавлями вернуть, стрепенуться
Заспівають знову на рідних полях.

Зацвітуть садочки, а в них барвиночки,
Рожі, рути, м’яти знову зацвітуть. . .
А вже наші літа, літа як струмочки
Не вернуться мила і не оживут!

Полісся 1939 р.

МІЙ СПІВ

Що то суд мені лукавих,
Чи юрби безглуздий крик?
Я не собі прагну слави,
А до вигуків я звик.

Що мені образа, кпини
Чи признання ворогів? —
Не для них складаю гимнни,
Не для них луна мій спів!

Я співаю тим, що вдома
Опинились у в о г н і:
Серед бурі, серед грому,
Серед праці і борні . . .

Хай лунають як лунали,
Як стряслась душа жива —
Спів за вищі ідеали,
Що їх нищить так Москва.

Щоб то з бою відібрati
Нашу землю, нашу кров
І в єдино об'єднати —
Кубань, Прип'ять із Дніпром!

Альпи 1948 р.

ПІСНЯ

Ми поклялись не розставатись,
Хоч я в літах, а ти дитя!
Щоб світ обняти і впиватись
Любов'ю радості й життя.

І ти услід пішла за мною,
Немов та пташка в далечінь.
Летіли, рвались ми до бою
За щастя нових поколінь . . .

Та постріл грянув і готово . . .
Прошання, смерть і слози й кров!
Дошки соснові, а хрест дубовий —
Твоя пожертва і любов . . .

Рука у ката не здрігнула —
Червоних серце без жалю . . .
І ти голівоньку зігнула,
Прекрасну, гордую свою . . .

Та я люблю тебе й по смерті,
Присягу виконаю вкрай:
За те що вміла ти умерти
Героєм — жінки-козака . . .

Англія 1949 р.

КРАСУНІ ОЛЕСІ

Як почув новину —
Зацвіла калина:
Іду в гай зелений,
Хоч би на хвилину.

Там я самотою
Пройдуся весною;
Пригадаю літа
Молоді з тобою . . .

Давнє пригадаю,
З жалю заридаю —
Ти там у неволі,
Я в чужому краю!

Ні брата, ні друга,
Серце сушить туга,
Тілько що й розваги,
Що пройдешся лугом.

Та нема тут бору
Вільного простору,
Як в нас в Україні —
Степів неозорих . . .

Гей, Олесю мила,
Як би мав я крила, —
Ні громи, ні буря
Більше б не спинила!

Хоч жити в цім краю
Непогане маю,
Та серце кривавить
За рідненьким краєм.

Де я вперше бачив
Радості юначі,
Очі волошкові —
Проміння горячі. . .

А згадай но давні
Вечорі у травні,
Перші наші стрічі,
Прошання кохані . . .

Щоб вернуть ті ночі,
Сни б віддав пророчі, —
Щоб хоч раз поглянути
В ті дівочі очі . . .

Віддав би що маю,
Що в серці ховаю, —
Щоб хоч раз зустріти
Ще тебе в тім гаю,

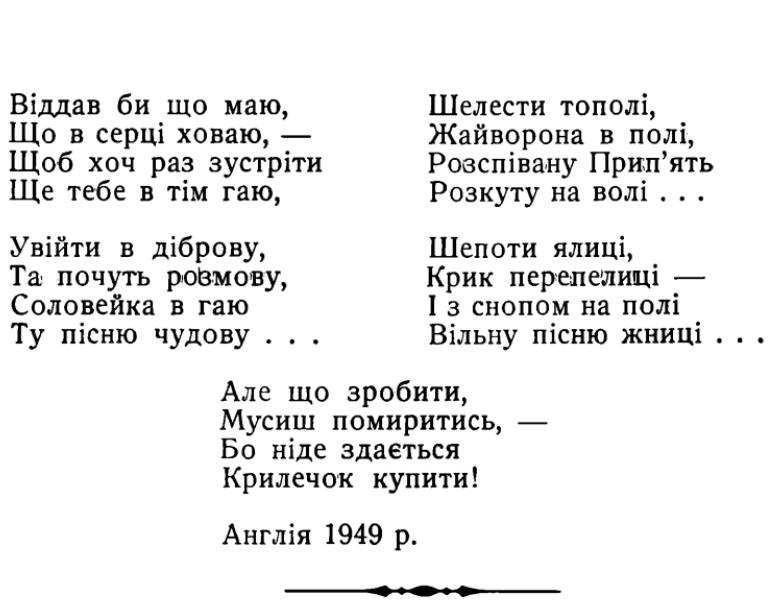
Увійти в діброву,
Та почути розмову,
Соловейка в гаю
Ту пісню чудову . . .

Але що зробити,
Мусиш помиритись, —
Бо ніде здається
Крилечок купити!

Англія 1949 р.

Шелести тополі,
Жайворона в полі,
Розспівану Прип'ять
Розкуту на волі . . .

Шепоти ялиці,
Крик перепелиці —
Із снопом на полі
Вільну пісню жници . . .

ОТОЖ У ГРОМАХ СТРІНЕМ МРІЮ!

Я випив повний
келех горя
удома й тут
на чужині . . .

А другий — туги
доле, доле! —
боюсь не вихилить
мені . . .

Бо пити — мушу,
хай — що буде . . .
Аби не так,
як то колись . . .

Батьки пили бо наші
й злуди,
з очей змахнуть
не спромоглись.

Хай ми за них
отремо внукам
джичанням куль
в лісах, полях, —

У громі битов,
змагах, муках
прийдешнім дням
проторим шлях!

I хай у громах
все шаліє —
та ми вже звикли
до вогнів! —

Оточ у громах
стрінем мрію,
бо впарі йдуть —
Любов і Гнів . . .

НАШ ЗАКОН

Наш закон — це любов.
Тож, мов грім-буревій,
Всякий час будь готов
Першим вийти на бій!

Боротьба ж — це краса
Бож гартується кров:
Гнів надарма кресать,
Як палає любов.

Віра ж — визволу рух,
А надія — кріпить, —
Перехоплює дух
Змагу вимрійна мить!

I так кожен живи
Та продовжуй свій рід:
Не засмічуй крові, —
Не погань предків слід.

Хай чесноти всі ці
Всіх нас виповнять вщерть,
Щоб були ми борці
Невблагані як смерть!

1941 — 1948

Сім літ, сім літ —
Сім довгих літ,
Блужу як тінь,
Як волі міт,
Іду на змаг
Під рідний стяг —
За Лад Новий,
Нове Життя . . .

Сім літ, сім літ
Горю вогнем —
Увесь свій вік
Вночі і днем:
Лечу, кричу
У ніч глуху, —
Тернина ї камінь
На шляху . . .

Коли ж о, Боже
Впаде — Суд
За гріх оцей,
За цю Яссу, —
Що не пуска
Людей з ярма
О, Боже, відповідь?!
... Нема . . .

Неволя, бруд
Парує кров:
Садист Кремля
Роз'яв Любов,
Втоптив багном
Закон життя —
Мое, Твоє,
Немов сміття . . .

I деж та Правда,
Гуманізм!
Закон Творця
Його Девіз,
Коли навколо
Смерть і жах
В червоних гада
Пазурях . . .

Хібаж не бачите? —
Сліпі!
Коли ж прозріете —
В петлі. —
Байдужі трутні
I раби —
Кремля кривавої
Гарби! . . .

Хіба не чуєте? — До бою, чуєте? —
Розбій! — Шипить: —
Конає світ Зістала тільки
В руках повій, Одна мить!
А кат з Кремля: Досить гіпнози,
— На Вашингтон! — Чаду, сну —
У Мать, у Бога, Атом на Кремль
У Закон! . . . І на Москву! . . .

Англія 1949 р.

НЕМА ЩАСТЯ МЕНІ . . .

Нема щастя мені . . .
Сірі ночі і дні,
Нема крилечкам розмаху,
волі.

Самота, ще й в борні —
Ні друзів, ні рідні . . .
Сльози ллються самі
мимоволі . . .

У КРАЇНО, прости —
Тяжко хрест цей нести!
Ta невжеж умерать на
чужині?

Ні, не хочу! Це знай . . .
Поверни в рідний край, —
Хай побачу в останній
годині . . .

Не карай в чужині —
Досить кари мені,
Цих страждань, самоти,
неспокою! —

Прирікаю ТОБІ
Стріти смерть в боротьбі,
Але там . . . над Збручем,
чи Піною . . .

У думках я Тебе,
Хоч і серце слабе,
В тиші серця у крові
ховаю,

Цим я повний ущерть!
Що кайдани, що смерть —
Це ж як син, я Тобі
присягаю!

Боже, вислухай нас
Приспіши слушний час —
Пімсти, пімсти за кров,
за руїни! —

Бий на сполох у дзвін —
Білорусе, Грузин, Фін
Всі за волю своєї
країни!

Англія 1949 р.

ВІНКИ

Не сподівавсь я довго жити,
І то в такий проклятий час,
Щоб себе й друзів не дурити
Не проклинати — благословити,
Що гомонить навколо нас:

Природа, ліс, стрункі тополі,
Спів юних днів, що вже у млі,
І хоч на волі чи в неволі
Вдихати радості і болі,
Страждання рідної землі . . .

Вонаж в обіймах ось тримає
Мене, мов стомлене дитя . . .
А я вінки плету, співаю
Із незабудьок і пускаю,
Нехай пливуть без вороття.

ЗЕМЛЯКАМ ПОЛІССЯ

Напишу хоч на папері
Сумними рядками,
Своє горе, сльози гіркі —
Може легше стане!

Може серце відпочине
Ділячися з вами,
Мої друзі, милі, любі,
Тихими речами . . .

Бо не маю на сім світі
До кого озватись,
Свої муки, безталання,
Думки передати . . .

Ні дитини, ні дружини —
Ні брата, ні друга,
Одна втіха: на папері
Виливати тугу!

І так щодня, щогодини,
Щоб ніхто не бачив —
Самотою, сиротою
На чужині плачу . . .

І ніхто ані словечком
Вже чотири роки, —
Не спитає, не розважить
Серце одиноке.

Страшно, сумно . . . Доле,
[доле,
Коханії друзі!
Чи ви зможете відчути
Розіпяту душу!?

Чи спроможні, як то кажуть
Руку простягнути? —
Мої сльози осушити,
Іширо пригорнути . . .

Заглянути, привітати,
Ішо болить спитати, —
Вдихнути віру і надію
Думоньці крилатій!

Яка душу полонила,
Кров зачарувала: —
Співом гаю, пахом бору,
Волошок, конвалій . . .

Шумом жита, переливом
Вітру по діброві. —
Кровю лицарів-героїв
Прибоями моря . . .

І так маюся я з нею
Від людей ховаю —
Самотою, сиротою
Ще й в чужому kraю.

Хоч в недолі, в чужім полі
А mrіять не кинув
Про лет орла долю й волю
Хоч і сиротина . . .

Тай сирота в добрих людях
Імя добре має, —
Ми-ж Депісти, бідолахи,
Без іменя, без краю . . .

Одні кпини, глузування
На ласці недолі —
Вимираєм помалечку,
Без скарги, поволі.

Лиш надія, що у серцю
Полумям жевріє,
Та й ту гасять із півночі
Сніги, буревії . . .

Бо усе уже віднято
— Лише сни пророчі, —
Не здолали затруті
Матюком з півночі.

Ятрять вони мені душу,
Тим проклятим “раєм”. —
Усім в кого серце в грудях
Красу відчуває.

А та краса — Україна
Яку понесемо,
По-за гори, доли, море,
Поки не помермо!

І, вмираючи востаннє
Ці Сім пишних літер
У предсмертному зітханню
Передамо — дітям! . .

Альпи 1948 р.

СОН

. . . Над моїм віконцем ластівка щебече,
Голубок воркує, горобці кричать . . .
По дорозі гонять з сапами на плечах
Гурт он яснооких, молодих дівчат.

Ось вони звернули — маком червоніють,
Усміхнені, раді чарівній весні! —
Їм вона принесла радість і надію,
Мов чудову казку у солодкім сні.

Вітер їм на грудях напина вітрила,
Поцілунком п'янким лоскотить уста.
Як би я був вітер? . . цс . . . одна відкрила
Медальйон на грудях поруч свят-хреста.

Припала в забутті, спершися цілує:
— Милий де ти, серце, орле, обізвись!
— Не забуду любий — ще і ще шлюбую —
Ще палкіш кохаю, як було колись . . .

— Чи живий, здоровий? — ясне мое сонце,
Мій герою любий, рідних нив, полів!
. . . Прокидаюсь. Ранок. Та невже лиш сон це?
І наново в грудях біль мій защемів.

Англія 1950 р.

О Д А

на прибуття Владики ПОЛІКАРПА — Митр. УАПЦ

Вітай, Владико, поміж нами
Наш Пастир, Вождь, Архиєрей.
Вітай — помолимось із Вами
За Край Батьків і Матерей.

За Землю Рідну, Богом дану,
Яку розп'яв Кремля Батий,
За Київ, Лавру і Богдана —
Красу бароккових святынь.

За дух народу і звичаї,
Марші невгнуті у боях,
За Волинь рідну і Почаїв,
Могили свіжі на полях.

За жертву з жертв, самопосвяту,
Геройські подвиги УПА,
За кров невинну немовляток,
Братів по тундрах, Соловках . . .

Благослови ж на подвиг ратний
Твоїх синів, Твоїх дітей, —
Проси у Бога благодаті
Вогню, як в мітах Прометей.

Бо Ти наш Вождь, опора наша,
Князь церкви, Стовп і Боєвик —
Тобі належить Патріярша
Святая мантія Владик!

Вітай із Богом, хоч в чужині,
Але без пут і без терпінь! —
Живи на Славу УКРАЇНІ,
Її майбутніх поколінь! . .

Англія 1950 р.

БАТЬКІВЩИНО

Чи знаєш Ти, Мати розпятого люду,
Як тужить, як плаче серденько по трудах,
Як тисне жаль слози, як точиться біль,
Як вянуть надії, мов листя топіль? . . .

По праці ж як ляжу то раптом мені
З'являється духом в солодкому сні
Така як із роду — Незломна, ясна,
Як пісня, що лине по рідних ланах . . .

І кажеш: — Не падай — молись і кріпись,
Ще стрінемось, сину, на волі колись:
Весна ж наближає й живучі поля, —
Як сонце, як віра, як наша Земля . . .

Повір — Я з тобою . . . Бо чую твій біль.
Не падай від жаху оцих божевіль —
То гарт сили духа, Голгота Христа —
Воскресення близьке. Тремтючі уста

Шепочутъ молитву: — Не зраджуйся, сину,
Вітчизна Безсмертна як завтрішня днина.
Поглянь — від могили вже зрушений камінь:
Його підняли вже Петлюри титани . . .

Встаю опівночі від щастя сп'янілій,
Хапаю приладя — папір і чорнило —
Записую кров'ю містерію чуда,
А серце стукаче мов молот у грудях . . .

Англія 1950 р.

МОЛОДІ

То те ніщо, що посивів,
То те ніщо, що ще не дома! —
Та хтілося б, щоб з цих рядків
До вас всміхнулася кожна кома.
Як та веселка, що з-над хмар
Всміхається до сонця в маю,
Як бджілка несучи нектар

З квітка малин, чи липи з гаю.
Як квітка вранці по весні,
Або пташина в чистім полі, —
Щоб вам ввижалась і в усні
Свята для всіх народів воля! ..
Щоб з букви й кожного слівця,
З рядочка, речена і рими —
Дихнула міць свята Творця
Чуттям і поривом єдиним ...
Бо що життя наше, діла —
Коли в душі не буде цноти!
Коли Батьківщина в сльозах
У муках, зойках, на Голготі ...
А Правда з нами, з нами й Бог,
Та треба всім Його пізнати!
Тоді не будем без доріг
Ізгоями отак тинятись!
Господь усім дав дар життя
І землю рідну всім племенам.
Отож гостріть мечі й серця
І в бій під рідній знамена! ..

Англія, Лондон 1951 р.

Н И В О !

Квітує жито на ланах —
Чиє воно? — мені байдуже!
Я келех вицідив до дна
В борні за тебе й людську душу ...

Усе з дитячих майже літ
Віддав тобі родюча, ниво!
Чогож тепер немов той “дід”
Блukaю світом юродивим? ..

I то не в рідній стороні —
Життям і долею прикутий,
А тут, за морем в чужині
Завішо? — як би то збегнути? ..

Іду межею, одинцем —
Ізгоєм без імя блукаю:
Несе полинню й щебрецем
З моого розіп'ятого краю . . .

Іду й дивлюся — синь і даль
Ласкає сонце золотее . . .
Та вірю міцно, без вагань
У прийдешне твоє святе! . .

Стаю навколішки — межа
Така мягка, жита хвилюють.
Моя збунтована душа
Твоє Воскресення малює . . .

О, Боже, Господи, Святий —
Ми ждем його як пташка весну! —
Гріхи нам Каїна прости
І День приспіш весни Воскресний! . .

Приспіш Його в ім'я цих мук,
В ім'я цих жертв, якщо Людина
Не мавпа Дарвинських наук, —
Не раб, потвора, не тварина? . .

Лондон 1951 р.

РАДЯНСЬКИМ ПОЕТАМ

Легким порухом хмурних насумрених брів
Замахну свої кучері буйні —
Бо в душі процидають, викрешують гнів
Оті п и т в а партайні, отруйні.

Я люблю і не зраджу я Матір свою,
Мою вбогу святу Б А Т Ъ К І В Щ Й Н У.
Я — поет лотаччя, хмелю в тихім гаю
І борні за свій край до загину!

Вільний спів у мене, (хоч журба залягла) —
Не страшні їй провалля, ні кручі! —
Моя пісня луна, наче клекіт орла,
— Мое серце — лавина кипуча! . . .

Так зріднившись у леті з блакиттю небес
Я лечу, як юнак за к р а с о ю.
І в житті не чекаю собі я чудес,
І готов кожну хвилю до бою . . .

Може дехто колись і мене спомяне,
Може зронить сліозу на могилу! —
Доки ж сила є — уперед хай жине,
Доки зняті розпростані крила . . .

Хай і грім, блискавиці, та все те — дарма,
Я люблю як лютує стихія! —
Бо у леті, однім лиш поразки нема,
Де любов — там краса і надія! . .

Англія 1949 р.

Б О Ж Е !

Отак життя і коротай —
Ні друга вірного, ні брата!
А там за морем рідний край
Під лаптем брудним азіята . . .

Чи єсть в Тебе йому гальма
Наш Боже, Творче землі й неба?
Поглянь святий — одна тюрма,
А світ вчадів, а — так і треба!

І не суди тих, що в крутіж
Поклали кості на Голготі!
А тих живих, що точать ніж
В Москві під сміх Іскаріоти! . .

Бо вже пора, пора і час
Поставити потвор “под стінку”. —
Поки вони Твій — Отче Наш
Не зфальшували, як Шевченка . . .

Пора, — бо світ увесь згорить
Із рук садистів ще й лаптятих! —
Содом над ним Ти, повтори
Лютішим пекла “старшим братом!”

Рятуй поки не зганьбив світ —
У Бога Мать у сказі дикім! . .
Не від тепер, а з давніх літ,
Від їх тих Лютих, і Великих . . .

Англія 1950 р.

Х М І Л Ъ

В українських суходолах,
в чорноземлях, степових, —
в горах, борах неозорих,
у розлогах Дніпрових.

на Волині та Поліссі,
у Криму, в Галичині, —
у Карпатах сріблолистих,
на Кубанській рівнині, —

є ростина чудодійна,
що так зветься просто — хміль.
Це ж — прадавня, аж Біблійна,
що лікує серця біль . . .

I жагуча ж та пахуча,
ще гнуцкіша за плюща —
в'ється, пнетися все до сонця
на верхів'ях по кущах.

З яворами та дубами,
в темнім лісі чи саду —
поєдналась, побраталась,
наче друзі на “меду”.

Викрутасом по терасах,
сільських хат і міських веж,
очі ваші всюди манить
тою гнуцкістю без меж.

I палюча та співуча
на весіллі при вині —
гострі має закарлючі
в лютім змагу, у борні.

Хай — чи болі у неволі,
чи спада вже кровобіг,
хто без долі в ріднім полі —
хмелю дух уже поміг . . .

І немає тому краю—
нездоланий він як смерть! —
Поки сонце з неба сяє,
повні чари ллє ущерть! . .

Тягне соки з надр глибоких,
дух гартує, п'янить кров:
хоч колючий — невмирующий,
бо співає про любов . . .

Серед лиха по руїнах
він здіймає гомін свій:
в рідних борах УКРАЇНИ
духів кличе в лютий бій!

Всюди корінь запускає, —
в ріднім краї, в чужині:
хилих громом привітає,
а героям шле пісні . . .

Він єдиний сам спроможний
показати чар буття:
сонця ласку переслати,
пробудити до життя! . . .

Вище ж хмелю, пнися вгору,
аж до сонця — твій це чин! —
Понад голови страховищ
до захмарених височин!

З дубом-кленом побратавшись,
а корінням міцно в глиб —
ви і бурям, гураганам
протиставитись могли б! . .

Так співай, співай про волю,
хай лунає рідний гай! —
І з Полісся аж до Дону —
Моря Чорного сягай!

Як Євшан колись для предків
віяв духом запашним, —
так і ти, братам, хто зрадивсь
навіай бунтарські сни! ..

Англія, 1949 р.

ЛЮДИНО!

Богів у людях не шукай —
Чи Сталін був би то, Микита!
Бо зажине як до корита
І пекло створить, а не “рай!” ..

Яких би не зазнала бур —
Борись, хоч тяжко, та не падай!
Свого держись де б ти не був,
Шануй закон і рідну владу.

Чи пан ти брате, чи вояк,
Селюх, міністер, воєвода? —
Світи, людино, як маяк
У дні журби, у дні негоди ...

Не вбий, не зрадь, не обмани, —
Не свідч неправдою на брата.
Не пожадай його жони —
Вола, ні поля, ані хати.

На пусто щось не обіцяй,
Не пий, не чванься, не божися,
А обіцяй? — так слів держися:
Людину в собі зберігай!

Прямуй до величі Народу,
Шануй громаду й рідну кров!
Борися гідно за свободу,
Бо то найвище є добро ...

Шануй отця твого і Матір,
Люби братів — синів ріллі, —
І благо буде тобі, брате,
І довго будеш на землі ...

Лондон, 1949 р.

НІЧ НА САМОТІ

Тремтять утиші осокори,
Смереки, кедри, тополі —
Шепочуть, моляться умлі,
Пнучися в голубінь простору,
Життям прикуті до землі . . .

Краса і тайна віковічна
В обіймах ночі обнялися.
Земля тепер, як і колись
Манить життям маєстатично,
Хоч стань навколішки й молись! . .

Життя є вічне як і світ —
Як сонце, як земля, як води!
Минута епохи і народи,
Ще неодин утворять міт, —
Та те — ніщо, як — без Свободи . . .

Свобода й віра — Божий дар,
Як ця одвічна ось природа, —
Бож серць розжеврений це жар,
Як духа вільного пожар:
З народа він і для народа! . .

“Вожді” ж не вб’ють, не змінять, ні, —
Хай хто з них похвалку й голосить . . .
Усіх їх смерть косою скосить,
Народ же зроджений в борні,
Здобуде волю увогні,
Як з вірою Творця попросить . . .

Сіндергист Англія 1951 р.

СУМІВСЬКІЙ МОЛОДІ

Як корабель, що в добрий мить
Заплив від штурму втиху пристань,
Ясна впереді нас блакить
А ззаду молодість барвиста . . .

На кораблі наш рідний стяг!
Північне знане нам торнадо. —
Ніхто руки нам не простяг,
Хоч гасла кидано в Громаду . . .

Борня й борня — колись і знов —
Вона повік була і буде! —
Несемо ми для неї к р о в
І віру в молодечих грудях . . .

Ми не чекаєм ласк і див,
Та твердо йдем в майбуття слави.
Нішо, хоч тяжкі нам труди,
Задивленим у міт — Держави!

I ми йдемо під гук пісень
I віримо — той час настане,
Що стріне нас Воскресний День
Перед яким — нішо кайдани! . .

Дарма! — бо щастя в боротьбі,
Хоч і стає вона гостріша,
Це ж, Україно дар — Тобі
Любов і жертва найсвятіша!

Бадьоро ж, друзі молоді,
Ще жевріє Упівська ватра!
Тож будьмо мужні і тверді,
Миж — авангард нового Завтра! . .

Вперед! — нема нам вороття —
Нехай і громи й гурагани!
Тоді всміхнеться нам життя,
Як розірвем усі кайдани!

Англія 1951 р.

В РІЧНИЦЮ РОЗЛУКИ 17. 6. 1941.

О, червню, ти червню — ти гірший за грудня, —
За січня, за лютня, за всі пори року!
Ти кісткою став мені, вибач, у грудях —
Життя поломив, мою ціль одиноку . . .

Ти вкрав мою душу — дитину, дружину,
І радість і сонце, любов і надію!
Чуття найсвятіше — мою Батьківщину,
Солодку, надхнену, закохану мрію! . .

Ти червню — співучий, та став мені катом,
Розпростаний орле, — прости соловію! —
З-за спілки твоєї з “червоним собратом”:
Ізгоєм я, червню, поволі сивію . . .

Блуджу чужиною, як тінь, сиротою
Далеко, не бачу я — борів руїни . . .
О, червню, верни мені взяте тобою —
Мій край, мою радість, — мою Україну! . .

В О Л И Н Ъ

Волинь. — Яке воно святе
Те слово рідне й незабуте!
А з ним Полісся гомінке
Прип'ятський низ Дніпра-Славути.
Я сню тобою. Гай, гай, гай —
Я чую пах поліні й хмелю,
І бачу, як реве бугай
В болотяній твоїй куделі.
І лепет верб і тополів
І тихий шум ялиць весною
Я бачу тут у чужині —
Тужу ночами за тобою . . .
Кривавий шлях здавен-давна
Тобі судився, рідна мати! —
За хліб, що на твоїх ланах,
За ниви в золото багаті . . .
І скільки крові розлилось
За честь твою, і долю-волю?
А скільки вибрancів лягло
В бою одвертому з ордою? . .
А скільки впало стариків,

А скільки юних сердець і сили?
А скільки молодих орлів
У леті поламало крила? ..
Вмирали, бились, — а за що? —
Спитають нас могили в степу ...
Щоб дикий Сталін і Хрущов
Кували кайдани Мазепам? ..
Щоб хата не твоя була —
Садок, воли, дитя, родина.
Щоб у конвульсіях вмерла
Ота “Квітуча Україна”? ..
О, ні! Не діждете того
Бездушні дики і потвори!
Гряде й на ваше зла кубло
Суд праведний, святий, суворий ...
Усе вам проститься, та морд,
Що ви по тюрмах поховали —
О ні, не простить вам Народ
Своєї крові та неслави!

У Н О Ч І

Самітно й тужно я блукаю
По межах з краю ген у край.
Під шум ялиць чужого краю
Пісні свої, думки складаю,
Чужі поля, діброви, гай
Сльозами-тугою скропляю.

I пошо здається ці слізози —
Вони ж но тільки ронять біль!
Тремтять на віях рясні роси, —
Та чи ж плачів іще не досить?
Таж віють пахом звідусіль —
Живиця, трави і покоси ...

Пливе півсерпом місяць мрійно,
Зірки мов перли мерехтять.
Вітрець пробіг мелянхолійно.
Це ж ніч зітхає тиховійно,
І цвіркуни на сон цвірчать
В душі ж — і тужно й безнадійно ...
Англія, 1950 р.

“СІДЕНГІРСТ”

Прощай, оселе, і ви, друзі,
Стрільці, старшини, вояки! —
Брати по крові і по дусі,
По вірі й подвигам важким.
Я вас давно хотів побачить,
Пізнати ближче, привітать, —
Бадьорости вам побажати б,
Уклін Упівський передать
Поставі вашій, крові, ранам,
Думкам, надіям, почуттям;
Бажанням, мріям злототканим,
Юнацьких літ солодким снам . . .
Скорботу, тугу невимовну
Женіть! Вигнання, чужина? —
Ми чашу цю, налиту, повну,
Повинні вихилитъ до dna!
Зневіру геть! І геть докори!
Сталіть наново пера крил! —
Щоб після бур, негод і штурмів
Нових набратися вже сил.
Бо то закон, одвічний, Божий,
Живий і вічний, як і світ, —
І тільки той Непереможний,
Хто віру має, як граніт . . .
Бо дні грядуть, і може Завтра,
Громи проріжуть небосхил,
І всі ми рушимо до старту
За славу Батьківських могил . . .
За Честь і Волю Батьківщини,
За Синьо-Жовтий гордий стяг, —
Живіте духом У країни,
Хай Бог продовжить вам життя! . . .
Щоб ті сподівання і мрії
Перетворилися у ЧИН:
Занести Прапор наш у Київ
В рядах Несплямлених Дружин . . .
Прощайте! Стрінемось ще в росах
Серед степів і рідних піль! —
Стискаю руку вам крізь слози,
Ваш Побрратим — Упівський Хміль.

Сіденгірст 20.8. 51 р.

Х Т О — Я.

(За М. Стоцьким)

Я син землі, і мить природи,
Я тлінь-хробак — життя богів!
Я зойк неволі, клич свободи, —
Я кров і кістя моїх батьків.

Я лява рокоту страшного,
Я шелест липи і беріз. —
Я страсть гріха, шукач святого,
Я крик прокляття, крові й сліз . . .

Моя Вітчизна — Степ широкий,
Мій Дім — високий небозвід,
А храм-святыня — Бір глибокий,
Родина — ввесь козацький рід.

Моя душа — це кузня духа,
Мій мозок — куля в височині!
А серце сталь, кремінь обуха,
Думка гостріша за мечі . . .

Я янгол правди, демон мести,
Я порив променя і лет. —
Я спрага Волі, Правди, Чести —
Я лицар духа і, — поет.

Америка 1952

Н А Х Р А М

Іду, спішу, біжу на прощу
У наш святий Єрусалим, —
Хоча в душі і моторошно,
Але Йому складаю гимн.

Творцеві цих ось семитричних
Будівель, куполів, колон —
В яких на віттарах, Закон
Горить огнем святым одвічним.

У ньому вівтар вправо, вліво,
Сім свіч, сім літер, сім віків, —
Що створені поривом смілим
Дідів, онуків і батьків.

Упавши ниць, а скорбна Мати,
В Твоїому Храмі — я Твій син —
Тобі хотів би проспівати
Святу симфонію Краси! . .

Твоїм пожертвам і горінню,
Що у століттях зберегла, —
Що нові й нові покоління
Кровею бунту налила . . .

I тим полкам Твоїм, дружинам
Яким судилося в огні
Підняти прапор України
Серед румовищ і борні!

I витримать удари долі
I День Воскресний приспішить,
З мечем розпеклим у долонах
Під рокіт грому: — “Хочу жити! . . ”

Тобі Не Вмерла й не Вмеруча —
Твій шлях єдиний, — Боже зов! —
Що на прапорах рідних, рвучких
Життя вписала, і Любов . . .

ПІД СВЯТУ ХОРУГОВ . . .

Гей, товаришу мій,
Чом сумний ти такий,
Так похнюпивсь над
чаркою рому?

Знай однаково сам —
Чи то тут, чи то там —
Не побачить так рідного
Дому . . .

Кинь до дідька журбу
Під чужую гарбу —
Наша доля: Б о р н я і
Змагання!

Краще — вдар, заспівай
Про УПА й рідний край,
Що пішов у цей вир без
вагання.

Кинь до дідька журбу —
Не здавайся на глум —
Огню викреш у серці
до Бога!

Іди в СУМ або Пласт,
І він сил тобі дасть —
Ось де, брате, додому
дорога . . .

В праці, в змагах, в гурті,
У молитві святій, —
Мій ти любий зневірений
брате!

Не в сльозах і журбі
Знайдеш долю собі, —
Але в леті щоденним
завзятім.

Книжку в руки бери —
Очі й ум — дотори, —
Хай у грудях зажевріє
ватра!

Вір, надійся, молись —
Не сумуй, не журись —
Свято вір у майбутнє те
Завтра . . .

Праця й віра, любов
Оновить твою кров —
Стать за право і волю
Людини.

Під святу хоругов
Приєднай і свій зов:
Бог, Держава, Народ —
Батьківщина! ..

Америка 1952 р.

Б О Ж Е !

(За Лермонтовим)

За все я дякую Тобі —
Мій Отче неба Невблаганий!
За ці всі муки і кайдани,
За цю незломність в боротьбі,
За віру в силу у змаганні,
За кров розтоплену в огні,
За ці не вигоєні рані ...

За все, за все — за смуток, горе,
Пекучий біль думок моїх!
За буйні пориви у крові,
За все що бачив, спостеріг —
За крихту щастя і любові ...

За душу дану мені чулу,
За серце, мрію, за красу, —
За першу раннюю сльозу,
За перший ніжний поцілунок ...

За тугу ночі утиші,
За самоту, за скорб, утрату,
За ці пекольні кати грati,
За біль розпятої душі —
Моєї Мами, Батька, Брата ...

Прошу Тебе в це Твоє свято —
Твоє Народження Христе:
Верни мене у Рідну Хату
Кістки на цвинтар занести
Отой Прабатьківський розлогий,
Де б'ють Славути хвиль — Пороги! ..

А якщо ні? — молю О, Боже —
Я вірю Ти зробити можеш! —
Зроби лиш так, щоб я від нині —
Одним кивком на цій долині,
Долині сліз, долині мук —
Малим кивком Пречистих рук
Кивком Очей Твоїх Великий —
Я не благав Тебе Владико . . .

Лондон 1951 р.

ІИ У РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

Спочила ти — Земля пером! —
А я живий блукаю . . .
І не над Прип'яттю й Дніпром
Пісні свої складаю . . .

Ти відійшла у інший світ —
Я ж тут шукаю долі! —
За гранню рідної землі,
В засніженім Тиролі . . .

Ти вже не плачеш, не квилиш, —
А я сльозами кров'ю . . .
Тужу, ридаю та молюсь
Розбитою любов'ю . . .

Ти хоч в могилі та в краю
У ріднім спочиваєш! —
А я де голову схилю?
— Не відаю, не знаю . . .

Тирольські Альпи 1946 р.

ЗАДЛЯ ВОЛІ . . .

Я не плачу за тим, що сиджу як сидів
І тулюсь у чужій, мовляв, хаті,
Що покину життя без пророчих слідів
На шляху цім скитання проклятім . . .

Але плачу по тих, що лишилися там —
За ріднею, за Краєм закутим . . .
Що не встані мій Край ще підвєстися сам —
Хоч століття одне віддихнути . . .

Ще й за шелестом тужних ялиць я тужу
Та за шепотом бору і пущі.
Борючись за свій Край, за державну межу,
Хрест і болі несус невисипущі.

Хай же злітає лють блискавок і громів
І шакалів виття серед ночі, —
Але вірю, що Бог нас на те всиновив,
Щоб відкрилися світові очі!

Хай побачать усі — чи чужий чи то свій,
Як ще в кого душа не спідліла,
Що зняли ми свій меч, що пішли ми на бій
Задля волі величного діла!

БАДЬОРО ЙДУ!

Дарунки всім несе весна —
Для мене лиш одні кайдани!
Забула мабуть, навісна,
Що я замріяний у снах
Про велич з піснею — Осанна! . .

Та хай, колись же пригада —
Коли не ця, то друга, третя.
Бадьоро йду — моя хода,
Уперта, міцна і тверда,
Хоч серце болями роздерте . . .

Америка 1951 р.

ОСІНЬ

Листячко спадає, мов уривки дум
Нище все та нище, тихо і поволі,
Стелиться до долу, мов роки на глум —
Без даху, без друга у чужому полі . . .

Посрібились скроні, зморщилося чоло —
Туга та скорбота, самота, вигнання,
І зневір гадюче в серцю десь кубло
Звите з неспокою, болю та страждання.

Осінь у природі, — друга ж у — душі
Зимна, не зігріта сонечка привітом.
Струни ж десь роялю плачуть: не глухи! —
Дай співати за сонцем та за теплим літом! . .

Гей, тужіть, ридайте . . . Серце бо мое
У журбі ридає, повне тихим болем —
За порогом власним мрії все сную
І за полоненим ворогами полем.

Та не вічна осінь, не навік — зима,
Не навік насильства, згинуть і тиради!
Все під сонцем має час свій і дарма —
Він усе розвалить — тюрми і кайдани . . .

Англія 1951 р.

НА МОРІ СИНІМ ЧОВЕН ЗБИТИЙ

На морі синім човен збитий
Без счасті, весел і вітрил, —
А хвилі піною покриті,
І шквал реве, буять вітри . . .

А де ж рибалка кучерявий
Тараса-Гамалії внук? ..
Нема, загинув у неславі
Віддавши керму з своїх рук

Вітрам і бурям із півночі,
І лютим шквалам бурунів . . .
У жалю сліпнуть карі очі
Синів пробуджених в огні . . .

Нема . . . надармо жде матуся
Вдивившись у блакить доріг,
І плаче гіркими Маруся
Оббитий росячи поріг. . .

I, — “плачутъ, стогнуть козаченьки”,
Не у Синопах — на Обі....
Дівочі зв'янули личенька
Серед цвінтарищ і гробів....

МАРИКА

Гадаєш ти, —
мені не важко?

Гадаєш ліс і темний гай
То є вже смерть для нас? —
Ніколи!

То є маневр, щоб відпочити,
З'єднати сили наоколо
Для спільних дій.

Марійко, знай:

Поки живі, так боронитись —
Усе для Краю і за Край! . . .
Це ще не єсть для нас Омега,
Це є початок,

а кінець

Далеко мила . . . Чужинець
Який украв тисячиліття
І Володимира й Олега,
Святую назву нашу — Русь, —
Я правди серце не боюсь, —
Він кине нам усі страхіття
Садизму дикої душі
Азійських орд, щоб задушить
І ім'я викреслити святеє
Із семи літер —

Україна . . .

Ти бачиш Край, — увесь в руїнах
Горить, пала, як смолоскип
З Карпат по Каспія степи . . .
Та знай, — не вдастся йому нас
Тепер спинить,

поглянь сюди

Дивися сміло і мужайся —
Народ наш велет, не один, —
А з цілим світом поєднався:
Узбек,

Вірмен,

Таджік,

Грузин

Повстали, наказу чекають.
Так має бути, не спинить
Оціх подій уже ні кому,
Не тільки Сталінам —

Хрущовим!

Іду і я у вир борні,
І не зверну із півдороги.
Молися, вір у перемогу, —
Як жив вернуся — буду твій.
А згину? —

так туди ѹ дорога . . .

Прощай, дай руку,
пригорнишь
Останній раз — хто може знати,
Що стріне нас? . .

А шлях страшний,
Вперед хіба не розгадати . . .

Я йду по зову —
Рідний Край
Спливає в крові, у неволі —
Іду в огні шукати долі
Собі ѹ тобі, запамятай! . .
Не нарікай, не проклиной —
Нехай не знають того люди.
Поки ворушить серце груди,
Кипить у крові буревій —
Я не зрічуся, не забуду,
Я вестиму бій, щоб бути

твій! . .

Бо ти єдина зберегла,
Думки не збагнені зродила.
Ти крила гордого орла
Моїй уяві відростила . . .
І не зложу я цих вже крил
І мрій казкових не зрікуся,
Поки в очах твоїх горить
Огонь любови,
не боюся
Віддать життя в єдину мить.
— Кому? . .

— Народові,
кохана.

Я перший серед цих низин
Іду на зов його, як син —
Борні, посвяти і страждання,
Пірну на дно його глибин
За найсвятіші почування . . .
Людина, серце, без ідей
Не варта гроша.

Не обманюйсь,

І зради, зради бережись! —
Бо зрада тіло опоганить
І душу й серце обнажить.
Де є любов — панує згода,
Де згода є — цвіте любов, —
І ми не кинемо Народу,
Не будем лити братню кров,
Бо це не є свята свобода, —
А бруд, плюгавство, не любов...
І так прощай!

Живи здорована,
Коли ж загину — не тужи! —
Постав як пам'ять хрест дубовий
І дикий камінь положи
Ось там, над Прип'яті лукою.
Ти знаєш як я там любив
Сидіти пізною порою,
Коли пливли понад травою
Тумани сиві мов килим.
Тремтіли зорі в плесі вод,
Немов той човен, місяць плив,
Низив кришталеві узори.
Вела пташня свій хоровод
Відлуння десь котилось бором.
Ляцав садком солодкий спів —
Я слухав знай і розумів
Твоїх очей німую мову...
Хай хрест нагадує тобі
Минулі спогади й хвилини.
А соловейко на калині
Розвіє тугу.

В тихім сні
Я духом до тебе прилину,
Впаду росою біля ніг,
Немов отой біленський сніг
Встелю квітками всю долину...
А в осінь, вліті, по-весні
Дихну листком по яворині,
Ялицею прошепочу
Молитву-гимн для України...
Чи чуєш, га? —

Прокиньсь Mapie!
Пахучча квітко оцих нив,
Прекрасна Прип'ятська леліє,

Дай руку, бо моя в огні
Душа і серце . . .

Мила, мила, —

Пошо та мати породила,
Дала чуття таке і кров,
Орлинні крила відростила
Надхнула душу у любов? ..
Марійко, серце, ми щасливі, —
Щасливі так як рідко хто!
Щоб в крові лет так відчувати,
Палати провідним стовпом
Для всіх народів?

Як Христос

Іти свідомо на Голготу —
За мир — Воскресення Його . . .
Щасливий край, щаслива мати,
Земля, народ родючих піль,
Таких синів і дочок мати,
Що вміють серцем так кохати
Від найдавніших поколінь
Свободу й волю.

Квіте мій

Пахучих борів шум і щастя! —
Поглянь у пройдене й сучасне:
Могили й кров із краю в край,
А ми ростемо!

Бір і гай

Єднає велетнів крилатих
До нового й святого Завтра,
Якого змучене людство
Давно чекає.

А Пилати

Вмивають руки . . .

Подивись, —

Тож пекло людям розвели
Чорти насильники мордаті! ..
Вставай Марійко, суне гнів —
Доволі серце, приглядатись,
До крові, що із давніх-днів
Шинкують по Сибірах клятих! ..
Це Бог вже нашими устами
Грозить вчаділим Чингізханам —
За Соловки, за Сахалін,

За всі наруги — голод, мори,
За ці розп'яті наші бори,
За Казахстанів глум і біль, —
За Крути, Базарі, Берези,
За всі чортівські їх імпрези
Із найдавніших поколінь. . . .
Чи чуєш серце, —

уставай! —

Ідем удвох, усі, ввесь край
На цих катів Москви вельможних,
Щоб світ таки почув відчай, —
Бо голос люду, — голос Божий! . . .

II

... Іване, буде . . .
Йди, прощай!

Одну хвилиночку, коханий . . .
Із шиї хрестика зняла,
У хаті тиша, мов у гробі:
— Цілуй, клянися . . .

Й одягла —

Клянися духом, що не зрадиш,
Цілунком матірним святим
Чоло печатає —

Відваги! —

Бо тіні Предків проклянуть
І діти в матірних утробах . . .
Іди мій орле, світе ясний . . .
Нехай,

не можу,

напишу . . .

Якщо не згинемо предчасно
У цьому пеклі.

Поліщук

Не зрадить Краю, ані Бога —
Щаслива путь тобі й дорога! ..
Іди, хай Бог простеле шлях —
Я все те бачу, все те знаю,
Ось глянь —

нема вже сліз в очах

Уже не плачу й не ридаю
Бо сльози висохли . . .

В устах

Не має слів, а лише болі —

Іди мій янголе, прощай, —
Я також лину за тобою . . .
Не бійся смерти, бійсь неволі —
Вона страшніша бач за смерть!
Молися Богові святому,
Налиту чашу випий вщерть
В бою із ворогом на полі . . .
Бо вмерти все одно умрем
Чи в хаті в ліжку, чи в двобою,
Але сумнівів не візьмем
Перед людьми й Батьківчиною . . .
Іди, Господь хай збереже
Твій чин,

твій шлях,
і твої труди,

Хай Він тобі допоможе, —
Надхне надію в твої груди.
Бо я усе вже віддала,
Що найдорожчого носила:
Що в грудях, серці берегла
На наш жертвник положила . . .
Тепер закінчилось,

прощай!

Не забувай мене коханий! . . .
Цей хрест із себе не знімай
Де б ти не був — увечір, рано
У ньому все Іване, знай —
Батьків свята надія й віра,
Іди крізь бурі, не хитайсь,
Не плач, не падай,

не зневіруйсь, —

Бо це посвяченіх мета!
Хай він тобі за мене буде
У твоїй праці, думках, труді
В бою кривавому як май,
Удома, в полі, й на чужині
Як мати люблячій дитині,
Носи його і зберігай, —
До скону життя, до загину,
Як символ віри в Україну . . .
Благословляю на дорогу —
Іди вже з Богом, так і будь.
Благословляю твою путь
Останнім подихом єдиним:

— В Ім'я Отця і
Духа,
Сина—

О, Боже праведний, святий,
Великий Творче — Божий Сину! —
Верни, верни нам
Україну

І честь і волю, Її славу
Зганьблену ворогом кривавим
Багату — кинену в руїну . . .
Верни синів її та діток
Розкиданих по всьому світі,
Розвіяних як листя в полі —
В ганьбі, на панщині, в неволі.
Як жив зістанеш, не забудь,
Про нашу будучність — дитину! —
Йому за батька милив будь,
Бо я однаково загину . . .
— Чого?

Пощо? . . . — Тебе спитаю, —

Не знаю любий, не скажу . . .
Передчуття таке ось маю
У серцю, в грудях, мов іржу
Ношу, в душі передчуваю . . .
Іди солодкий мій,

Прощай, —

Ще раз останній поцілую:
Лети туди, де кличе Край,
Народ і Провід.

Прирікаю
Зістatisь вірна до кінця
Прощай єдиний мій, прощай! . . .
Прощай навік, бо вороття
Для нас не має,

чуєш милив? . . .

Як би ти знав, яка в грудях
Палає рана, —
в домовину б
Лягла відразу — мука й біль
І біль і мука заєдино . . .
Мене звязало це дитя —
Мій сину недорослий сину!
Згоріла б разом, бо життя

Не буде й так тобі дитино! . .

— О, не кажи того Маріє —

Воно міцнішає, ось глянь

На це прекрасне немовля,

У ньому кров твоя жевріє!

Воно не знатиме, єдина —

Побачить волю, нові люди,

Нові відроджені святині

І нову кров у своїх грудях.

Бо вірю по оціх загравах

На цих полях розлогих, борах

Воскресне Вільна вже Держава

Велика, нова і Соборна.

Це ми предвісники,

не бачиш,

Не чуеш ходу, що Осанна

Кричать Карпати і Балкани —

Наш лет не спинять вороги,

Ні Кремль-Москва, ані Варшава,

Бо гнів народу навколо

Повстав проти їх рук кривавих . . .

— О, вірю свято, як Мойсей,

Що нарід вивів із неволі —

Не вздрів обіцяної долі

Орлиним поглядом очей.

Ї побачила — дружина

Ісуса, другого, Навина,

Який узяв на свої плечі

Серед страждань, борні, хуртежі

Невдячність вигнаного люду,

І по тяжкім кривавім труді

Привів в Обіцяну Країну

Не всю Ізраїльську родину . . .

Так ми мій друже, хоч би й встали

Усі в єдину спільну лаву,

Не всі побачимо її

Оту омріяну Державу

Соборну, Вільну.

Не усі . . .

О, як би я хотіла милий

Уздріти хоч на одну хвилю

У повній Величі й Красі

Ї об'єднану —

Іване, —

Без хлопа,
хама,
ката —
пана

Віддала б все ув одну мить
Життя і душу спопелить . . .
Але щось тут мені говорить
Чуття і досвід мій суворий,
Що ще немало у борні
Загине молодої сили,
Бо вороги, поки сильні,
Їх не випустять з могили . . .
Але кінець то буде ваш —
Іди, борися без вагання:
Москаль знесилиться в змаганнях,
Їого подола тільки час
І гнів Народів, — як ти кажеш? . . .
Іди, не бійся,

памятай

Моє оце останнє слово:
— Ти жив зістанешся, —

Прощай! —

На нашій Батьківщині

Новій

Не злим і тихим вільним словом
Не я тебе —

Мене Згадай! . . .

Полісся, УПА, — 1943-1944 р.

ПІСНЯ — ТРАГЕДІЯ. — (Український фольклор Полісся)

Мала вдова сина,
Як квіточку в гаю —
Одружила його
Весною у маю.

Дала вона йому
Два сини соколи:
Не злюбив, покинув, —
Поїхав за море.

Взяла йому жінку,
Як ту королівну —
Найкращу з найкращих
На всю Україну . . .

Розпивсь, розгулявся,
Забув про дружину,
Про діток маленьких,
Про Матір-Вкраїну . . .

З другою за морем
Співає, гуляє, —
А мати, дружина
Сльозами вливає.

Обнявши з другою
П'є вино-шампани, —
А в рідному краю
На дітках кайдани.

Підрошли соколи й
Пішли проти ката,
В УПА у повстання
За волю змагати.

За волю і долю
У рідному полю, —
Полягли соколи
З Москвою у бою . . .

За маму, за тата,
Що їх мало й бачив,
Що кинув маленьких,
Як в пеклі горячим.

Тато в Новім Йорку
Прип'яв собі шматку —
Окрашену кров'ю
Діточок-орляток . . .

Співає, горлає,
Вилазить із шкіри —
Мати в Казахстані,
Дружина в Сибіру . . .

Ой сину, мій сину,
Гріха не минуєш, —
Що рідною кров'ю
Вкраїни шинкуєш!

ПІСНЯ

Ісходив я ввесь край
Куди оком не глянь —
Кладовище, тюрма
Із Карпат по Кубань.

На могилах борців
Дикий терн розквіта,
Сиротою в степах
Похилились жита . . .

Ні пісень, ні молитв —
Гайвороння одне,
Позлітались на жир,
Кричать ніччю і днем.

А сини по лісах,
По Сибірській тайзі:
Проклинають життя
Кого звір ще не ззів.

Голод-мор, катівня,
Цвінтаріща, відчай, —
У неволі, в ярмі —
За дротами весь край . . .

Співай кате, радій . . .
Прийде час на тебе!
Встане скований люд
Із чортівських лабет.

I відплатить за кров
Немовлят, матерей! —
За розп'яту любов
Неповинних людей.

Під рокочучий гімн:
— Не Пора, Не Вмерла! —
Всі на змаг як один,
Кличе рідна земля! . .

Англія 1950 р.

ПОЛІСЬКІ КОЛОМИЙКИ

(витинання)

- “Добрий вечір, кароока! — Чула, чула. Може й
Маєш гарну вдачу . . . [правда —
Чи з Чемеру ти, чи з Гранів,
Що я вперше бачу?” Раз казала мати,
— З Гранів, Грицю, з-за Що той Грицик кучерявий
[болота, Вміє чарувати . . .
Миля бором ходу.
“А чого ж ти невесела?” I безсоння заговорить,
— Така вже я зроду. Зілля всяке знає . . .
Ще ж но вперше поміж Чому б із ним не зустрітись
[люди Десь тобі під гаєм? . . .
Вийшла показатись, — “Добре, впору зустрілися —
Та вже йду додому зараз Будем замовляти.
I боюсь признатись . . . Тільки знаєш, ані слова,
“Я надведу, як дозволиш — Щоб не знала мати!”
Удвох, як-то кажуть,
Веселіше йти нам буде
Аж до перелазу”. — Що ти, що ти? Ні
[півслова —
Хоч би до болота. Як скажеш, так буде! —
За греблею моя хата Замовляй же, чуєш — серце
В вербах живоплоту. Як стукочче в груди? .. .
Я, признатись не хотіла,
Але батько й мати:
Іди — кажуть — проходися,
Краще будеш спати . . . “Починаю, а ти, Гандзю,
За мною повторюй:
— “Їхав козак до туркені
По синьому морю;
“А що таке? . . . — Та не Не доїхав, завернувся —
[спиться. Спав собі в дорозі . . .
А чому? Хто знає? Гиша, гиша, геть безсоння,
Соловейко в густих вербах На сухій лозі!”
Спати заваджає . . . — Чи я ж Грицю так
[потраплю —
“To не диво — в твоїх “Потрапиш кохана! —
[роках . . . Ось і зілля те пахуче
Тому — ще й весною. I гребля у Грані . . . ”
Заговір я, Гандзю знаю — Обійняв і пригортає —
Здійме як рукою”. Гануся готова:
— Їхав козак . . . Ох забула,
Забула дослова . . .

- Недоїхав, переїхав —
Гишай, гишай, любий! . .
Ох солодкі ж твої чари,
Що аж липнуть губи . . .
- Темна нічка-весняночка,
Хоч зорі на небі.
— Де ти, Грицю,
[коханчику? . .
“Ось я, біля тебе! . .”
- Ще, ще хвильку, мое
[серце,
Місяцю ясненький! . .
Ох, і вмієш ти шептати,
Любий, солоденький! . .
- Ох, коли б ти, Грицю,
[Грицю,
Хоч разок, чи й двічі
Лікував отак на тиждень,
Глянув мені в вічі! . .
- “Приходь, Гандзю, на колоди
Може так і бути?”
— Ні, Грицику, ти до мене—
З зіллям, щоб заснути . . .
- “Ta я рад би, ta боюся
Do твоєї хати . . .”
— Упушту . . . не бійся,
Не почує мати. —
- Тихесенъко прошепочем —
“По — синьому морю”.
І не в бору — темнім гаю, —
А в пишній коморі . . .
- Надобраніч, мій
[мilen'kij!
“Добраніч, кохана! . .”
— Не забувай, Грицю,
За плесом, у Гранах . . .

Полісся 1942 р.

- Вчора була суботонька,
А тепер — неділя:
Чого в тебе дівчинонько
Сорочка не біла?
- Що дивуєш лепський сину,
Тож чужая мати, —
Не пустила й на хвилину
Сорочки попрати . . .
- В мене також нема батька,
Але я убраний,
І не вийду на вулицю
У свитині драній.
- Не рівняйся ти до мене, —
Ти ж таки мужчина,
А дівчина без матері —
Що в полі билина.
- Звідки вітер не повіє,
Ту билину хилить.
А буває, що й світ Божий
Сироті не милий . . .
- Не журися мое серце,
Дівчинонько люба! —
Вий віночок з барвіночка,
Підемо до шлюбу.

— Отак треба було зразу
Парубче казати,
А то стрівся й без причини
Давай дорікати . . .

— Вибач, вибач і не
[сердясь],
То я ненароком, —
Це з великої любови
Моя кароока . . .

То нічого — вибачаю, —
Що ж маю робити? —
Але тобі з сиротини,
То гріх було б кпити.

— Що ти, що ти,
[дівчинонько],
А хіба ж то кпини, —
Що не вспіла, як то кажутъ
Випратъ сорочини? . .

— Я виперу, якщо хочеш
Отаким музикам,
То не тільки сорочину,
А ще й і язика!

— Бодай тебе дівчинонько,
Хто б міг те сказати,
Що ти вмієш без надуми
Так відповідати . . .

— Та ти сам і напросився
Гадав: сиротина
Не зуміє відповісти
На ці твої кпини? . .

— А як звешся? — Недаюся.
— А ти як? — Микита . . .
— О, Микита! . . то й не
[диво] —
Вмієш добре ритись . . .

— “Обмикитив”,
[“Заіванив”] —
“Від краю й до краю” . . .
Від землиці, хліба й хати
Ген аж до Алтаю! —

Ходять голі та голодні,
Сиротами плачуть . . .
Бодай же вас таких Микит,
Світ Божий не бачив! . .

КОНОПЕЛЬКИ

III

Посіяла конопельки
До схід сонця рано, й
Загадала: як вдадуться —
Вийду за Івана . . .

Удалися конопельки
Як гай над водою. —
Я полоти, а Івасьо
Йде слідом за мною.

— Надобриденъ, Насте,
[серце] —
Обдав немов хмелем.
— Вийди люба по вечері
До цих конопельок!

Послухаєм соловейка
Як щебече в гаю, —
І я тобі чорнобрива
Щось сказати маю . . .

Взяв за руку, усміхнувся —
Ох — і врода, врода! —
Ніби сонце з-поза хмари
Засяло в городі . . .

Тільки сонечко сковалось
За густу діброву:
Я серденько гамуючи
Вийшла на розмову.

- То ти Йване? — Я
[Настусю —
Тихше, бо хтось гаєм . . .
Погляди но як серденько
В грудях калатає . . .
- I в мене так. Ох Іване, —
Кажи скоршє, чуєш, —
Чи ти маєш щиру думку,
Чи тільки жартуєш? . . .
- Які жарти? — люба, мила
Клянусь головою! . . .
Дозволь мені щовечора
Стрінутись з тобою.
- Подивитись, пригорнутись.
— Серце, я не смію. —
Буде мене мати бити,
Мій ти соловію! . . .
- Хоч на хвилю, моє серце,
Рожевий мій цвіте! —
В конопельках цих під гаєм
Удвох посидіти . . .
- Боюсь любий,—що ти, що
[ти,
Як побачить мати —
Вона обох коцюбілом
Може привітати!
- В конопельки
[заховаймось
Вони бач, густенькі! —
Узяв мене приголубив
Біля борозеньки . . .
- Я не знала що робити, —
Гей світе мій, світе!
Конопельки пахли чаром,
Немов райські цвіти . . .
- Прокинулась у нестямі:
— Йvasю буде, годі . . .
А він каже: — Конопельки
Стали у пригоді . . .
- Після того щовечора
Як но сонце схилить —
Учащали по вечері
Впарі з чорнобривим.
- Обіймемось та слухаєм,
Як соловей в гаю,
Свою пісню про кохання
Бувало співає . . .
- По-під гаєм крадучися
Стежку утоптали —
Розрослися конопельки
Як гай по-під хмари.

IV

- Добрий вечір дівчинонько,
Вибач, що так рано! —
Ой як же я затужився
По тобі кохана . . .
- Бачу, бачу, без причини
Розпочав тужити, —
Хіба ж можна: раз
[зустрівши
І вмить полюбити? . . .
- Люблю, люблю, дівчинонько
Із першої стрічи,
Вже і плакав за тобою
Не раз і не двічі!
- Який з тебе козарлюга
Не тяжко вгадати? —
Що но стрівся — й починає
Сльози розливати . . .

- Не кажи так моя пташко — — А що маєш, —
 Дівчино-серденько: [приловила,—
 В тебе очі — терен ночі,
 Уста румяненькі . . . Піймавсь на горячім!
 Усі хлопці однакові
 Тепер я вже бачу . . .
- Знаю, знаю, чого хочеш,
 Що так солоденько —
 Заглядаєш, та співаеш,
 Немов соловейко? . . . Бачу люба, що не віриш, —
 То дай поцілую!
 Тоді буде й запорука —
 Бігме не жартую . . .
- Бо ти гарна і вродлива
 Наче квітка в гаю! —
 Брови, очі, коса, личко —
 Люба присягаю . . . — Ох хоч цілуй, хоч не
 [цилуй —
 Ніщо не поможе!
 Як зайде що позволиш —
 Дістанеш небоже! . . .
- Гарно вмієш говорити,—
 Мов з письма читаєш. —
 Ale в ширість я не вірю,
 Хоч і присягаєш! Не насміхайся дівчинонько
 Лишенько з тобою! —
 Я до тебе соловейком,
 А ти, мов совою . . .
- Я кохана не з тих хлопців,
 Що на жарт говорять! —
 Як кохаю, то кохаю
 Над життя, над волю! . . . — Як умію, так і пію,
 Як навчила мати, —
 Тобі ж раджу соловію
 Іншу підшукати! . . .
- Коли правда, хай вже
 [буде —
 То йдемо до шлюбу, —
 Тоді я тобі повірю
 Козаченьку любий! . . . Надобраніч моя мила,
 Вибач та не лайся! —
 Я такого гарбузяки
 Та й не сподівався? . . .
- Рад би, рад би дівчинонько
 Та мати чужая: —
 Не дать згоди, не
 [позволить Доленько лихая! . . . — Не пошкодить не журися
 Будеш памятати:
 Не спитавши броду, в воду
 Бережись скакати! . . .
- Хоч ти й гарна і вродлива —
 Голови не маєш, —
 Коли парубка такого
 Отак зневажаєш! . . .
- Я звичайна собі дівка
 I голову маю: —
 Таким смілим очайдухам
 Гарбуза ховаю!

V

Пусти мати, погуляти
Вечір із Іваном, —
Тожто краса, тожто врода
Ніхто не поганить!

— Іди, іди, хай вже буде,
Але . . . бережися . . .
Ненароком, все буває —
Боюсь не накпився б? . .

Що ви мамо, що ви люба —
Як таке й казати!
Він і хлопців намовляє
Дівчат шанувати.

— Не вір дою знай нікому
До самого шлюбу! —
Знаю, бо й я дівувала
Дитинонько люба! . .

А я вірю, що Івась мій
Того не посміє, —
Бо належить до найкращих,
Що про волю мріють.

— То нічого, але треба
І свій розум мати:
Хай він дою і найкращий,
А здаля триматись . . .

Знаю, знаю — не дитина,
Як себе водити. —
Але Йвана, то не можна
Хіба не любити? . .

— Я не проти, погуляти
З хлопцем та ще й милим,
Але дівко, памятай га,
Щоб не заблудили? . .

Знаю стежку лісом-бором
Навпрошки й навколо! —
Якщо нічка буде й темна
Траплю — даю слово! . .

— Ой щось ти вже забагато
Мартусю говориш! —
Як же самій іти лісом,
Або густим бором? . .

Івась мене не покине —
Надведе я знаю:
Він не з таких, щоб дівчину
Кинуть серед гаю.

— Ну побачу, що з вашої
Гуляночки буде? —
Щоб ти часом не плакала й
Не сміялись люди . . .

Ой не буду мамо плакать,
А буду співати! —
Бо мій Івась всіх найкращий
Можу присягатись! . .

— “Ой пізнають люди
[в'язи] —
В сірій серем'язі!” —
І щоб часом твій найкращий
Та й не напроказив? . .

Що вже буде — нехай
буде —
Серця не скорити! —
Полюбила і не кину
Та й буду любити!

Бо він воїн України —
З УПА непоборних! —
Знає Бересть і Березу
І Поліські бори! . .

VI

Ой не кори мене мамо
За дівочу вдачу! —
Покохала стрільця УПА,
Мабуть не побачу? . .

Пішов любий з Галайдою
Та й досі не має, —
А я щодня, щогодини
Його виглядаю.

І не знаю що робити,
Як вістку післати:
Як би знала, що зустріну —
Пішла б зустрічати . . .

Бо то наші оборонці
Краю і Народу,
Що повстали проти гвалту
За Волю й Свободу!

За ріднє право наше,
Красу і звичаї, —
Без колгоспів і Сибіру,
І панських нагайв . . .

Люблю мамо, люблю мамо
І буду любити!
А покличутъ, то й я з ними
Піду боронити

Свою землю Українську
Народ і Державу, —
Бо то кожного з нас мамо
Найсвятіше право! . .

— Іди, іди, люба доню
Хай Бог помагає!
А я буду молитися
За вас дорогая. —

Щоб нарешті й ми зітхнули
На своїй землиці, —
Об'єднались воєдино,
Як Дамаска криця.

Я стара вже, нездужаю
А то б і я з вами —
Пішла б любі помагати
Власними руками . . .

VII

Ой скажіте подруженьки
Що робити маю! —
Пішов милий у повстання,
Та й що з ним, не знаю.

Вже півроку ні словечка,
Наче впав у воду. —
Зів'яв вінок і барвінок,
В'яне пишна врода . . .

І не знаю що робити,
Звідки виглядати, —
Чи із бору поліського,
Чи з гаю в Карпатах? . .

— Ой подруго, [подруженько
Із нами те саме:
Полинули наші хлопці
Бистрими орлами!

Той на Дніпро, той на [Стокід,
А той до Дунаю, —
Розійшлися, розбрелися
По цілому Краю.

Але зійдуться як живі —
Прийде та хвилина,
Як здобудуть Волю й Долю
Нашій Україні!

ПРОЩАННЯ

(Дружині)

VIII

Полину я, як та чайка

На улоньку й крикну:

— Ой, як же я мій

[мilen'kij]

Без тебе привикну! . . .

— Не журися моя мила —
Підшукай другого, —
Хлопців повно як соколів
Один-ув-одного . . .

Не кажи мені мій милий
І не радь на зраду! —
В моїм роді не було ще
Отакого зроду . . .

— То нічого що не було,
Але може бути? —
Коли б же я не вернувся,
То прошу забути! . . .

Не забуду, — що ти, що [ти, —

Та й як же забути:
Хто так щиро привітає,
Вміє пригорнути? . . .

— Знайдеш, знайдеш моя [мила,

Ще ж ти не старая. —
Що зробити як розлука
Трапилася такая . . .

Полісся 1944 р.

Ой не знайду — присягаю,
Та й хіба шукати! —
Краще б рада вмерти зараз,
Аніж розставатись . . .

— Не зневіруйсь, якщо [любиш —
Може я й вернуся? —
На війні ще не всі гинуть,
Хіба боягузи? . . .

Дай то Боже щоб це слово
Впало в добру хвилю! —
Я чекаю, хай найдовше
Мій соколе милий.

— Молись Богу і надійся —
На все Божа воля! —
Люблю мила і любитиму
Тебе, моя, доле! . . .

I я тебе аж до скону
Любий не покину,
Надіюсь поки жива
На тебе єдиний . . .

— Отака то в мене цвітка,
Яких мало має, —
Тому я їй співаночки
Найкращі складаю!

ВІЗІЯ

Був мій чупер сивий,
А тепер, як сніг, —
І на серце тяжкий
Камінь приналіг.

Мов чумацька валка
Тягнуться роки,
Без слова приязні,
Без стиску руки . . .

Все чуже навколо —
Старість стука: гов!
Хоч серце й втомилось,
Не гасне л ю б о в.

I віри не стратив
У прийдешній День,
Проспівати ще пісню, —
Пісню із пісень!

Краєві, що крочить
Мужньо до мети, —
Щоб муки Голготи
Всі перемогти! . .

Сміло ж, сміло в ногу,
Гляньте, — тож зорить!
Крок міцніше дайте,
Думку догори!

Щоб сліпі прозріли,
Глухі вчули зов:
Що єднає й кличе
Всіх під хоругов.

Ув Едем той рідний
Хмелів і Мазеп, —
Чуєте? — Дуднить вже
Богунами с т е п ! . .

Д О В О Л І !

IX

Гей, люблю я хлопців-зухів,
Боротьбу, змагання,
А найбільше одчайдухів,
Що пішли в повстання.

Люблю стрій їх із Тризубом —
Сотні і загони! —
Люблю Синьо-Жовті барви —
Не зношу: червоних . . .

А найперше, любить хочу,
Хто добра всім зичить,
Хто шанує честь дівочу,
Як то нашим личить.

Їх чимало в наши хащі
Збіглось воювати, —
То й не знаєш, кому краще
Своє серце дати? . .

I чорняві, і біляві,
А йдуть нога-в ногу, —
Кожний носить у холяві
Відпис Декальогу!

Люблю, мамо, їх молитви
Їх усі звичаї, —
І як кріс у них набитий,
І як спочивають.

Люблю рокіт моря, мову,
Що лунає вранці, —
А над всенько рокіт грому
У піснях повстанських . . .

Люблю сонце в кожній хвилі,
А квіти весною, —
А ще більше жарти милі
Стрільців після бою. —

Гляне, стане, поцілує,
Зниже карим оком —
Серце зразу зачарує,
Каже: Ненароком!

Гей як любо, гей як мило,
Як котрий заграє:
“Будем бити, якщо рило
Хто в город наш пхає!”

Чи повадиться “расове”,
Має примху панську, —
Попадатиме часово
Під печать повстанську!

Я люблю їх гін упертий,
І тверду поставу:
“Жити вільно, чи умерти —
За свою Державу!”

Мила їхня товарискість —
До колег, до старших,
Їх душевна щира близькість
І в бою і в маршах.

От признауся вже прямо —
Буду й я стріляти,
Бо вже зважилася я, мамо,
До УПА пристати.

Шлють вони ж це за свободу
Кулі — блискавиці:
“Воля кожному Народу,
Кожній одиниці!”

Так із Богом! — і ми з вами
Йдемо помагати! —
Стережися Московіє,
Комуно проклята! . .

Полісся 1943 р.

ПОЛІССЯ ТАКИ УКРАЇНСЬКЕ

X

Чи то Дивин, чи Антопіль, Без “старшого” з Московії
Тевелі, Запруди? — З матюком їх клятим! —
Всюди люди із Полісся — Воля й Сила, Бог і Правда,
Українські люди! Тільки в Рідній Хаті! .

Одна мова, одна віра,
Пісня і звичаї, —
Що з Полісся, що з Волині
Всім — рідний Почайв.

А що з Дніпра, Черемоша,
Припяті, Стоходу? —
Шевченкова Катерина
Із рук до рук ходить.

“Кохайтесь чорнобриві,
Та не з москалями!”
Бо в москалів руки довгі
Та ще й з пазурями.

“Визволяють” всі Народи
Від хліба й від хати,
Так як наше Берестя,
[Пинське,

Ужгород, Карпати . . .

Отож “Свого не цурайтесь
І чужого вчітесь!” —
Як любити свою землю,
Нею володіти? . .

Бо ми один народ з роду —.
Альфа і Омега!
Правправнуки, ще відважні
Дужого Олега.

Монамаха, Ярослава,
Хмеля і Мазепи, —
Що зродили душу чулу
Бору, гір і степу.

Що з Берестя, що із
[Пинська,
Що з Картуз-Берези:
Лине пісня “Буревісна”
Поліська, твереза.

Що повстанці породили
У “Прокляті Роки!” —
Линь же громом понад
[хмарі
Далеко й широко!

Щоб світ почув [збайдужілий
Та й опамятився, —
І нам руку простяг мужню
З “старшим” розвінчаться.

Тая сама “деревяжка”,
“котъолок” і “лапті”, —
І “Катюшу” остогидло
Колгоспам співати.

Вже нам досить Забайкалля
Їм золото мити! —
Москаль один — за Лютого,
Як і за Микити . . .

Досить уже їх Сибіру —
Воркуту, Казахстанів!
Сміло з Богом і всі в ногу.
Тоді й Воля встане.

Тоді й Київ засіяє
В новій позолоті, —
Гей, Полісся — очі вгору
На Москву з Голготи!

МІЙ СПІВ ТОБІ . . .

Мій спів Тобі, моя Вітчизно
Розлога в борах і степах! —
Тобі співатимемо до загину,
Про невпокорений Твій змаг

До волі й щастя, до роздолля
Твоїх степів, твоїх ланів,
Твоїх синів, що люблять волю
За неї гинучи в борні . . .

Про Дух Твій, Мати, невмирущий,
Про тих Оксан і Катерин —
Що горблять спину лан твій жнучи,
Якого топче дик москвин . . .

Про мрію й Чин, щоб вільним бути,
Про кров, що всякла у борні —
Про Винниці, Базар і Крути —
Тобі, Тобі мої пісні!

Америка, 1959 р.

НА НЕ МИЛЕ ЗАЛИЦЯННЯ

(Витинання)

XI

Ой іду я, ой іду я —
По коліна грязну,
Уступися вражий сину
Бо й у зуби брязну!

— Ой щось бачу ти засміла,
Як таке казати! —
Що не бачиш, — я [господар,
Яких пошукати.

А я тобі господарю
Не раз говорила:
Не підсувайсь ти до мене
Бо ти всім немилий.

— Чекай, чекай вража дівко
Будеш ще ти плакать —
Твого Івана, знай обголять,
А я з — одинаків . . .

Не лякай і не хвалися,
Що ти з — одинаків!
— З одинака, — кажуть
[люди, — “Ні пес, ні собака! . . .”

— Бодай тебе сусідонько,
Гострий яzik маєш, —
І я таким язикатим, —
Місця підшукаю . . .

Поживемо — побачимо, —
Хто кого подола? —
— Хто високо підіймає —
Падає до долу! . . .

— Побачимо, хто ще впаде,
Я, чи ти з Іваном?
Мій дід вйтот, батько писар
У Більського пана.

Гей, то краще відчепися
Іди в морку спати! —
Бо я тобі не позволю
З мене насміхатись.

— Я не з тебе, а з Івана, —
Шо він мені значить!
— То я тебе ще з ним зведу,
То тоді побачиш . . .

— Я з ним нерад [зустрічатись,
Ані говорити, —
Краще хіба іти в шинок
Горілки напитись.

Іди хіба я жалую —
Скінчена розмова!
— Грає з себе — пана-дука,
В голові ж полові . . .

Полісся 1944 р.

ПАМЯТИ ЧИСТОГО СЕРЦЯ — ХРЕЩЕНИКОВІ

XII

“Бірки, Камінь, Дивин, Грани,
Стрий, Буховичі!
Ой кому ж ти, дівчинонько
Серденко позичиш?”

— Ще ні кому, але б рада
Тому що гень крочить! —
Хай узяв би в УПА разом
І моє дівоче

До орлів тих, що повстали
Де і мій Іванко . . .
Ох, так б'ється за ним серце
Ніжно, млосно, п'янко.

Він же в мене, мов той явір
Буйний над водою —
Як калину пригортав
Ранньою весною.

Не боїться тучі-грому,
Ні борні, ні трудів:
Лине орлом клекотливим
З Озят у Запруди. . .

Він із УПА, взявши зброю
За Правду і Волю! —
Гонить німців клаповухих,
Ляхів із Москвою.

Отому я своє серце
Під ніженськи кину,
Хто поніс життя і силу
Нам за УКРАЇНУ . . .

Не судилося Орлові
Серце взяти дівоче!
Бо загинув він у бою
Лютім серед ночі.

Як Нечай, чи Наливайко, —
Чи Бульба із Хмелем,
Отаку вам Орли славу
Ця доріжка стеле! . .

“Не забудь же, дівчинонько,
Посадить калину
На могилі тій лицарській,
Де козак загинув . . .

Де усякла кров святая
В Землю і за Землю! —
Посади там незабудьок
Ще й пахкого хмелю,

Наче дар для України
Від її Полісся,
Щоб на памятку героям
Буйно там розрісся.

Спи там, сину милий, любий,
Орле, мій козаче!
Вірю міцно, не одна там
Дівчина заплаче

За тобою в тузі тайній,
Жнучи буйне жито,
Де наклав ти головою,
Де тебе забито . . .

Тож проси ти чистим серцем
Божої нам ласки! . .
Привіт, друзі незабутні,
Хміль вам шле з Небраски! . .

З. Д. А. 1957 р.

В Е С Н О !

І знов ти стріла тут мене
У мандрах цих, та ще й за морем!
А чом не дома ясним днем,
Де степи з борами говорять . . .

Без сонця рідної землі
І серце з туги вже холоне . . .
Коли ж нам, весно, журавлі
Гукнуть на рідні йти загони? . .

Поглянь: заплакані гаї, —
Лани сумують ув облогах . . .
Хіба ж ми не сини твої,
Не діти всі одного Бога? . .

Дихни свята Воскресним Днем
На всіх, на вся, як добра Мати,
Та запали святим огнем,
Щоб кожному вже волю мати! . .

Нехай звістять і нам весну
Веселки (на рідних галях),
І щоб ми лишивши чужину, —
На живо власне повертали! . .

1955 р.

МОЯ НЕСКІНЧЕНА ПОЕМА

Сорок першого року, у червні, вночі
Мене десять катів обступило . . .
Та не німців іще — москвинів-сіпачів,
І що їм розум навиворот збило.

А я сам — як стою, ще й без зброї, один,
Хоч і замкнена, знаю хатина.
У світлиці ж зі мною спрацьований син
Молодецьким спав сном і дружина.

— Ну, прощайте! — кажу: Знай пропали вже ми! . .
Відчиняти ж . . . ні-ні! . . Ви лягайте!
Жінка стала мов труп, залилася слізми,
А синок: — “Ви, татусю, втікайте!”

Ніч глуха-преглуха та ще й хмарна, вогка
От коли вже застукала доля . . .
Кинувсь я до вікна — постать там вояка . . .
За вікном же: надія і воля . . .

Hi! — гадаю: — живим, не візьмете, дарма,
А як трупа, — що ж — має так бути . . .
Краще вмерти ось тут — стиду в цьому нема —
Ніж в Сибіру, у тайгах Воркути . . .

Стиснув руку обом, поцілунок в чоло,
Обійняв на прощання дитину:
“Жінко люба, прощай!” І від слів похолов,
Пригорнув в останнє дружину.

Мить одна — і в вікно, а там жито і гай —
Рідні бори, ліси, гаї, пущі . . .
Серце в грудях мов дзвін, блиском думка: тікай!
Десь там друзі і дні невисипущі! . .

І пішов як той вовк, по житах, по ярах,
Боячися попастись людині . . .
Посіпаки ж Кремля, щоб посилити страх,
Розлютились ще гірше звірини.

Сина й жінку схопили того ж таки дня,
На підвodu та в місто за грата.
І в телячий вагон . . . І так скрзів і що дня.
Ту жорстокість — ну з чим порівняти?!

Я лишився в бору — сам один, сирота,
Тужно скиглив, мов сич на негоду;
Хоч стелились до ніг в ріднім полі жита —
Піт і праця моєго народу . . .

Так роки попливли — самоти і блукань,
А “Червоних” змінили — “Брунатні”.
Та одна у них кров — шкода тих порівнань:
На підлоту однаково здатні.

Бачу — край, пропаду! Гей, життя, ти життя! .
І завіщо? — у себе пытаю. . .
І ридаю в житах, як маленьке дитя,
Свою долю і світ проклинаю! . .

Нас і “люблять” і б’ють — поляки, москалі —
І мадяри, німota проклята!
Боже, де Ти? — поглянь: тож на нашій землі,
На кістках наших предків чубатих! . .

Що зробили ми їм — “ні вола, ні осла”,
“Ні жони” не взяли ми з їх дому! —
На що ж гнів Твій на нас Ти, Святий нам послав, —
Поклонитись примусиш Содому?! . .

Бір шелеще, гуде, а я вовком у нім, —
Ні словечком до кого озватись . . .
Люди жнуть хоч в біді, — (не до жартів бач їм) —
Тра “Нову” вже тічню годувати!

Бо тікає стара та погаркує псом, —
Одурів, хоч з зорею на лобі . . .
Тож мечем і вогнем — ті, й з павучим хрестом —
Без хрестів розпинають у злобі . . .

Так куди ж бо іти? — серце гнівом дрижить . . .
Бож на Схід і на Захід — прокляті . . .
А тут сонце співа, і так хочеться жить, —
Пахнуть рідні поля й сіножаті . . .

Аж тут вість пронеслась: Україна встає —
УПА армія встала під зброю.
Я зрадів як юнак, — тверде серце мое . . .
О, мій Боже, дай сили до бою! . . .

Віднайшов по звязках перші стежі її —
Гей і хлопці, то хлопці завзяті!
Щож, не марно вели і труди там свої —
Вороги пересвідчились, кляті.

Доставалось від нас — москалям, німакам
І своїм плаズунам, янічарам. —
Зброю в руки взяли ми на те, щоб синам
І Повернути, що Москва зграбувала!

Ми у бій ідемо — це ж бо волі наказ!
Геть чужинців — і німця й москвина! —
Хай живе Суверен від Карпат по Кавказ —
Самостійна, міцна У країна! . . .

Нехай кров і борня, і байдужий хай світ —
Віри більше в почин наш і Бога! —
Щоб вона нас з'єднала в один моноліт,
І за це — нас чека, Перемога.

І тоді — хто живий — із тайги, чужини,
З-за морів та з країв і багатих —
Всі вертати назад, вірні, любі сини,
Україну свою привітати!

Не змужніє дитя і не дійде снаги
Без своєї — хоч вбогої! — мами!
Бо що значить життя, поки злі вороги
Топчути край наш брудними ногами . . .

Гей же, Друзі, вперед! — ми ж бо гості лиш тут —
Без землі нам не бути синами!
Кличе Дух нас і Кров — Базару, Вінниць, Крут,
Всі в одне і — Господь буде з нами!

Англія — Лондон 1950 р.

ОСІНЬ

Листячко зриває
Вітер із дерев,
Гайвороння зграї
Крячуть поміж мев.

Парк сумує голий, —
З туги посумнів.
Жайворона в полі
Не лунає спів.

Осінь, що й казати
Ще ж і чужина!
А там дома Мати
Сина жде сумна . . .

Чи й жива не знаю,
Хто б переказав?
Туга серце крає,
Котиться слюза.

“Буде, буде стріча
— Тільки не ридай!
Осінь же не вічна —
Прийде весна й май!

Таж на зміну мряці,
Як би не було:
Прийдуть дні горячі
Сонце і тепло!” —

Так шепоче й дурить
Музя як на гріх,
Осінь небо хмуриТЬ
На очах моїх.

Гайден Парк, Лондон 1950 р.

ХРИСТОС ВОСКРЕС, МОЛОДЕ!

Не треба нам забав і учт, квіток барвистих,
Налитих келихів, та розкоші бажань. —
Ми вдячні Богові за шлях оцей тернистий,
Що душу й кров надхнув для чину й поривань.
Співати Новому, Величному, Святому,
Іти назустріч блискавкам грядучої доби,
Маршам нескінченим — жеврінню молодому —
Повсталим до життя зі зброєю в ряди! ..
На захист міст і сіл, землі своєї й честі,
Свого святого — Я, Історії, святынь,
Що кров'ю поклялись лиш й одній принести
Своє життя й любов на вівтар, як один ...
Усе й за все, що є святішого в людини:
Вітця свого і матір, братів, друзів, сестру, —
Бо там, де всякла кров за волю Батьківщини,
Отих слідів ніхто — повіки не зітрутъ!
— Оце наш ювілей, оце свята молитва,
І крові нашої закон і поклик наш святий! —
Щоб замість уcht гучних — загомоніла битва,
Прозріла вогнем кордони і світи.
Іди ж, дерзай — Воскресення вже близько,
Ще тільки крок один — і грізний долі змаг
Завершиться ось-ось, як свято це барвисте
З Тризубом золотим на шовкових стягах.
— “Красуйся і ликуй”, — на вигнанні, в кайданах,
Весною впоєна в майбутній ювілєй. —
Тобі, Тобі одній із уст моїх — Осанна!
Безсмертна у віках безсмертністю ідей! ..
Дерзай, Нездолана — гримлять лісів околи
Із невмирущими — Базару, Соловків і Крут! —
Осанна, Молоде, — співають гори й доли,
Розносячи у світ Упівський наш салют!
Недовго! — Бадьорись! .. Хто зна, а може завтра
Воскресний дзвін проріже небосхил?
Готуйся, як один на ворога до старту,
Бо камінь і печать відвалені з могил ...
Світає у вогні ... То в крові Батьківщина
Встає оновлена, як Він наш Назорей.
Нехай живе весна. Весна і Украйна
Надхнена вірою Його святих ідей!
Нехай живе! — Як Вільна й Суверенна
Від Сяну по Кавказ і Біловіжських плес. —
Христос Воскрес, моя Ти, Безіменна
Святая Молоде! — Во Істино Воскрес !!!

З МІСТ

Стор.

Від редакції	3
Герб Поліської Землі	4
Моє прохання до критиків та читачів	5
Оцінка Ю. Клена, віршів І. Хмеля	6
Поворот — 1918 р.	7
Матері	8
Тобі Україно!	8
Тобі, Полісся!	9
Пора	10
Ранок	11
Сирота	12
На змаг!	12
Червень	13
Канта	14
Пісня про долю-мачуху	14
На косовиці	15
Не нам	16
Зозулько	17
Імпровізація	18
За Малишком`	18
Полісся	20
Богдане, вище булаву!	21
Симфонія ранку	22
Поліський краєвид	25
Пісня	25
Картузька Береза	25
Пісня	30
Повстанська	31

До бійців УПА	32
Тобі	32
Лист з УПА	33
Маршова — йдуть по степах	34
Провідна Неділя	35
На варті	36
Зустріч	37
Моя відповідь	38
Посмертне	39
Сповідь	40
Пилипок (Поема)	44
Епілог	61
Ідилія	62
О да	63
Пісня	64
Кров і цвіти	65
Я — син Полісся	66
На пасіці	67
Легенда Полісся, присв. — УПА	68
Стріча	69
Весна минула	69
Люблю!	70
Батьківщино!	71
Пісня козака	71
Іду я	72
Сон у дорозі	73
Людvigові Грнач	74
Дивіться!	74

Мар'янці	75
Для кого?	75
Айстри	76
Чому?	77
Чужиною	77
Плач у чужині	78
Поверни (Наталці)	79
Вірш без заголовку	80
Уночі	81
Голубі світанки	82
Братові	83
Христос Воскрес!	83
Словачці “Мар'янці”	88
Я йшов	98
Спомини	99
Чи ти пригадуєш кохана?	100
Коли ж.	100
Тверді вузли	101
Вперед!	102
Слідами — УПА	102
Три роки.	103
Вигнання	103
Вірю.	104
Фантазія	105
Мені однаково тепер	106
Одзвеніли марші наші в боях	106
Коли ж весна?	107
Осінь	109
Які чудові слова	109

Порівнання	110
Пропор любови	111
Осінь	112
I тільки в серцю сниться літо	112
Молюсь	113
Воїнам УПА	113
Русалко моя синьоока	114
Наталка (Поема)	115
Пролог	142
Запамороченим московським чадом	143
Боже!	145
Країнам — землякам в Америці в особі А. С. Ш. — моя відповідь	146
Липень в Альпах	148
Молитва	149
“Не в силі Бог, а в правді”	149
З весною	150
Пляж на Баден-Зее	151
Прости!	151
К рути	152
І дем	153
Осіннє	154
“Ворожбіт”	155
Зима в Альпах	158
Запалю ці недоспяні ночі	159
Щоб хоч на хвилину	159
Фарисеям	160
Кривавий труд	161

Дерзай нездолана!	162
Сину!	164
Олікунам поліщука	164
З е м л я	166
Україно!	167
Відповідь на білоруський імперіялізм	168
Музо!	170
Закон крові	172
Мазепа	172
Туга за рідним Поліссям	174
Поліська Марсильєза	175
Гайден Парк	175
Рік 1942	176
Сумівський марш	177
Пройшло літо, щоб не вернутись	178
Весна наблизилась красна	179
Христос Воскрес!	179
Вір брате!	180
З кожним роком.	181
Туга	182
Клич землі	183
Ю. Кленові	183
Не журись серденъко.	184
Мій спів	185
Пісня	185
Красуні Олесі	186
Отож у громах стрінemo мрію!	187
Наш закон	188

1941 — 1948	188
Нема щастя мені	189
В інки	190
Землякам Полісся	191
Сон	192
ОДА	193
Батьківщино	194
Молоді	194
Ниво!	195
Радянським поетам	196
Боже!	197
Хміль	198
Людино!	200
Ніч на самоті	201
Сумівській молоді	201
В річницю розлуки 17. 6. 1941	203
Уночі	204
“Сіденгірст”	205
Хто — я?	206
На храм	206
Під святу хоругов	207
Боже!	209
Й у річницю смерти	210
Задля волі	211
Бадьоро йду!	211
Осінь	212
На морі синім човен збитий	212
Марійка	213

Пісня — трагедія	222
П і с н я	223
Поліські коломийки I.	224
Вчора була суботонька II.	225
Конопельки III.	226
Добрий вечір дівчинонько IV.	227
Пусти мати погуляти V.	229
Ой не кори мене мамо VI.	230
Ой скажіте подруженьки VII.	230
Прощання VIII.	231
В і з і я	231
До волі IX.	232
Полісся таки українське X.	234
Мій спів тобі.	235
На не миле залишяння XI.	236
Пам'яті чистого серця — хрещеникові XII.	236
Весно!	238
Моя нескінчена поема	239
О с і н ь	242
Христос Воскрес, молоде!	243
